F FLACĂRA - almanah '71

almanahul deceniului

ZECE ANI ÎN TEXT ȘI IMAGINI!

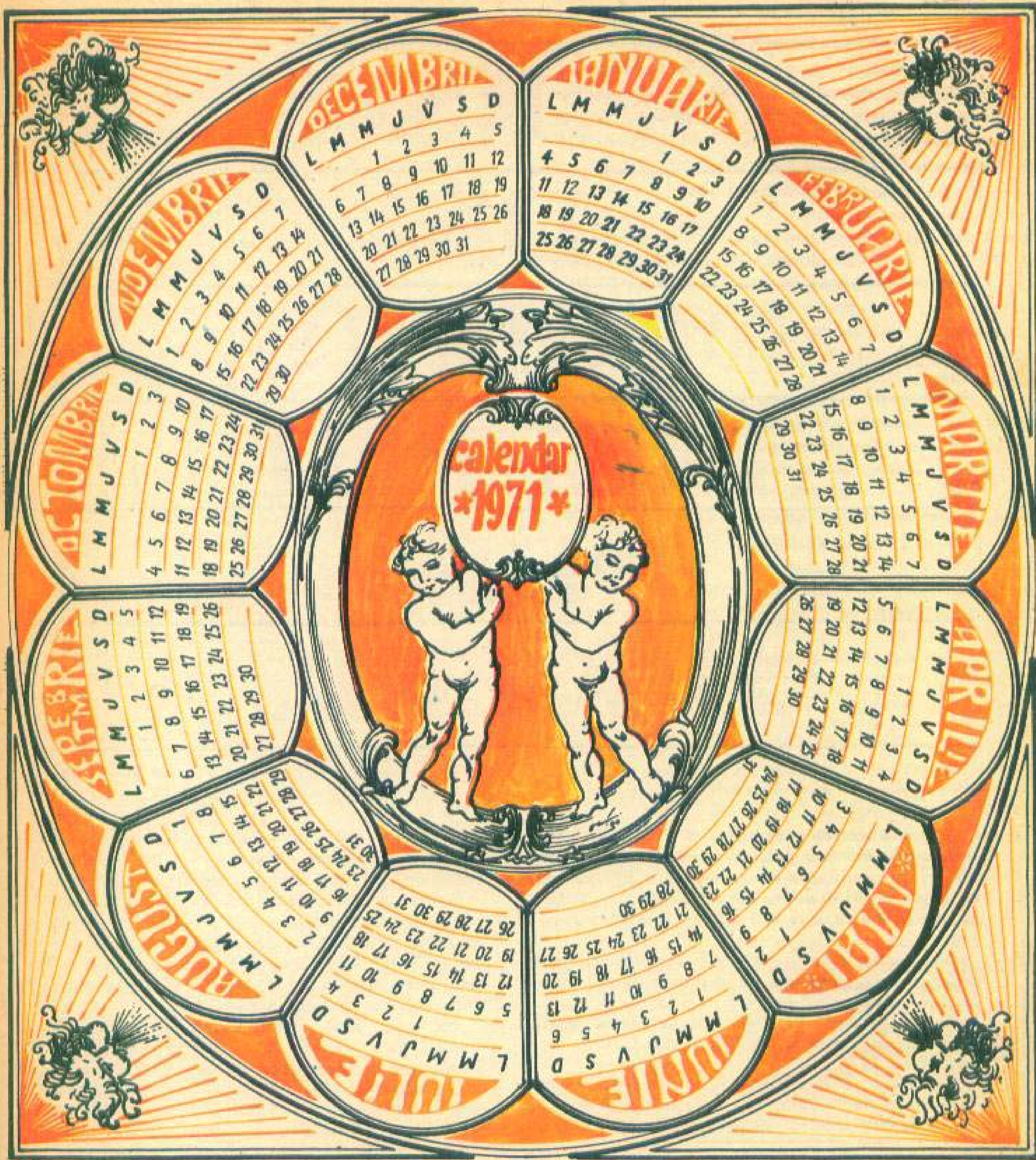
almanah '71

almanahul deceniului

ZECE ANI ÎN TEXT ȘI IMAGINI!

1971 — date importante

18 ianuarie	— *Se împlinesc 150 de ani de cînd pandurii, avînd în frunte pe Tudor Vladimirescu, încep răscoala în Oltenia și Muntenia.*
24 ianuarie 1859	— *Unirea Principatelor Române.*
ianuarie-februarie 1933	— *Au avut loc eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști, conduse de P.C.R.*
6 martie 1945	— *A fost instaurat primul guvern democratic din istoria României, condus de dr. Petru Groza.*
8 martie	— *Ziua internațională a femeii.*
18 martie	— *100 de ani de la proclamarea Comunei din Paris.*
21 martie 1922	— *Crearea de către P.C.R. a organizației comuniste de tineret — U.T.C.*
21 martie	— *Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale.*
22 aprilie 1870	— *S-a născut V.I. Lenin.*
1 Mai	— *Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc.*
2 mai	— *Ziua tineretului din Republica Socialistă România.*
5 mai 1818	— *S-a născut Karl Marx.*
8 mai	— *50 de ani de la crearea Partidului Comunist Român.*
9 mai 1877	— *Proclamarea independenței de stat a României.*
9 mai 1945	— *Ziua victoriei împotriva fascismului.*
1 iunie	— *Ziua internațională pentru apărarea copilului.*
6-12 august 1969	— *Au avut loc lucrările Congresului al X-lea al P.C.R.*
15 august	— *Ziua presei române.* — *Cu 40 de ani în urmă a apărut primul număr ilegal al ziarului «Scînteia», organ al Partidului Comunist Român.*
21 august 1965	— *Marea Adunare Națională a adoptat Constituția Republicii Socialiste România.*
23 August	— *Ziua eliberării României de sub jugul fascist.*
6 septembrie	— *Se împlinesc 30 de ani de la apariția platformei-program a P.C.R. care chema masele populare din țara noastră la luptă împotriva dictaturii antonesciene și a războiului antisovietic (1941).*
25 octombrie	— *Ziua forțelor armate ale Republicii Socialiste România.*
7 noiembrie	— *Ziua Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.*
19 noiembrie	— *25 de ani de la victoria Blocului Partidelor Democrate în primele alegeri parlamentare din perioada postbelică (1946).*
28 noiembrie 1820	— *S-a născut Friedrich Engels.*
1 decembrie 1918	— *Unirea Transilvaniei cu România.*
30 decembrie 1947	— *Abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române. La 21 august 1965 țara noastră a devenit Republica Socialistă România.*

calendar
1971
IANUARIE
FEBRUARIE
MARTIE
APRILIE
MAI
IUNIE
IULIE
AUGUST
SEPTEMBRIE
OCTOMBRIE
NOEMBRIE
DECEMBRIE

SFÎRȘIT DE DECENIU, ÎNCEPUT DE DECENIU

Şi iată că am trăit să o vedem şi pe asta : secolul XX, septuagenar în toată puterea cuvîntului, face primul din cei zece paşi spre octogenarat. Cu alte cuvinte, cel puţin ca vîrstă, devine din ce în ce mai respectabil şi, oricum, din ce în ce mai total — concret, mai definit.

Clipa-hotar dintre cele două decenii incită, de altfel ca orice aniversare, la meditaţie asupra trecutului şi mai cu seamă asupra viitorului.

Spunînd «trecut», ne gîndim fireşte numai la cel apropiat, adică doar la cele 365 de zile şi cîteva ceasuri ale lui 1970.

Pentru noi, 1970 a fost anul unei mari încercări. A fost anul cînd natura s-a purtat nedrept şi hain cu noi, cu munca noastră, cu agoniseala noastră. Dar a existat şi un revers al medaliei : 1970 a fost totodată anul cînd am dovedit că noi, cei peste 20 de milioane, sîntem în fapt Unul singur, indivizibil şi puternic.

Pentru că, tot în acest frămîntat 1970, după ce, atunci, în mai, am înfruntat direct apele pustiitoare, am reuşit să ne refacem vetrele, am reuşit să ne pornim iar fabricile şi uzinele, ba chiar am reuşit să ne îndeplinim, în multe locuri, cu cîteva luni bune înainte, cincinalul, aşa cum ni-l planificasem.

Am reuşit, printre multe altele, să pornim uriaşa centrală de la Porţile de Fier şi să aruncăm peste Dunăre tablierele unui pod gigantic. Cu alte cuvinte, am supus şi am umilit apele care au vrut să ne supună şi să ne umilească. Şi procesul continuă.

Munca supraomenească, puterea de sacrificiu a

fiecăruia pentru cauza comună, capacitatea de a ne mobiliza pentru țară — dovedite cu prisosință în acest an de către poporul nostru — ne-au adus un mare plus de prestigiu și stimă din partea celorlalte popoare ale lumii.

Așa a fost posibilă, între altele, tocmai în acest an, deschiderea, la București, a porților unui Tîrg internațional la care n-am fost doar gazde primitoare, ci participanți de vază, cu mărfuri industriale multe, variate și serios competitive, într-o întrecere cu parteneri care n-au fost siliți să-și salveze mașinile-unelte din nămolul adus de ape.

Și fiindcă facem bilanțul nostru, fiindcă vorbim despre noi, să remarcăm încă o dată, cu adîncă mîndrie patriotică, acel ceva atît de specific nouă: legătura indestructibilă între poporul nostru și conducerea sa, dintre Partidul Comunist și această națiune, în plin efort de adîncire și perfecționare creatoare, originală, a democrației socialiste.

Parcurgem vaste procese social înnoitoare, astfel caracterizate de tovarășul Nicolae Ceaușescu:

«Pe măsura dezvoltării forțelor de producție, perfecționării relațiilor de producție, a adîncirii democrației socialiste, a ridicării conștiinței maselor de oameni ai muncii, se întărește tot mai mult coeziunea națiunii noastre socialiste, se cimentează tot mai puternic alianța clasei muncitoare cu țărănimea, cu intelectualitatea, frăția poporului român cu naționalitățile conlocuitoare, unitatea întregului popor în jurul Partidului Comunist».

Despre viitor este greu să vorbești. Știm însă că, în 1971, în mai, vom sărbători 50 de ani de gîndire comunistă la noi, 50 de ani de cînd în societatea noastră a apărut comunistul ca personaj social, 50 de ani de cînd în România a apărut Partidul Comunist. Iată de ce știm de pe acum că 1971 va fi un an-sărbătoare, un an-bucurie.

Deci, deceniul 7 se termină. Trăiască deceniul 8!

Este un timp de încă zece ani asupra căruia noi am meditat și chiar ne-am făcut concret socotelile, încă de acum aproape doi ani, mai precis atunci, la Congresul al X-lea, cînd ne-am pregătit și stabilit un plan cuprinzător de muncă și dezvoltare.

Ceea ce iar este specific pentru noi, e faptul că începem viitorul încă de azi, ba chiar de ieri. Noul plan cincinal, de pildă, începe teoretic la 1 ianuarie 1971, dar practic el a început de cîteva luni, de cînd a fost îndeplinit antecesorul său. Practic, noul plan a fost pregătit din 1970. Din timpul aceluiași an 1970 — socotit an «cu probleme».

Ce ne dorim la început de an nou? O, e foarte simplu și mai cu seamă foarte limpede! Liniște, pace, ca să putem să ne ducem în continuare bătălia noastră pașnică, munca noastră, pentru amplificarea potențialului economic al țării, pentru a face ca economia noastră națională să prefigureze socialismul multilateral dezvoltat; pentru dezvoltarea științei, învățămîntului și culturii; pentru înflorirea creatoare a vieții sociale; pentru ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor; în fine, pentru dezvoltarea colaborării cu toate națiunile, pentru destindere în Europa și în lume.

Dorim pentru noi și pentru întreaga lume ca deceniul al 8-lea să fie primul din deceniile păcii mondiale absolute. Primul din deceniile Rațiunii total instaurate. Primul din deceniile muncii tuturor pentru dezvoltarea și progresul întregii planete, acolo unde e locuită de oameni.

Repetăm aici ce a spus națiunilor lumii, la înalta tribună O.N.U., tovarășul Nicolae Ceaușescu, în numele întregului popor român:

«...sînt împuternicit să declar că România va milita întotdeauna neobosit și ferm pentru înfăptuirea idealurilor de pace, progres și colaborare ale umanității, pentru afirmarea și respectarea tuturor principiilor care stau la baza bunei conviețuiri internaționale».

FLACĂRA

deceniul 7

de C. BOZBICI

În deceniul 1961–1970 a fost fabricat automobilul românesc «Dacia»

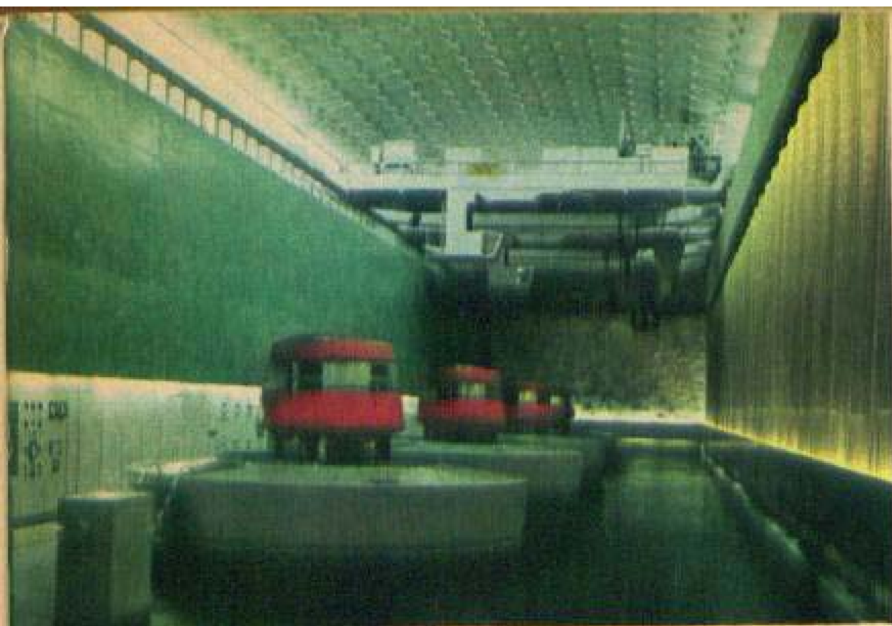

Ce poate însemna un deceniu în viața unei națiuni? Iată o întrebare extrem de complicată dacă investigația se proiectează în viitor — al cărui atribut este acel joc implacabil al necunoscutelor care concurează previziunea. Privit retrospectiv, un deceniu pare mai accesibil analizei, el este un vast panoramic de fapte și evenimente trăite de o întreagă comunitate, cu o intensitate mai mult sau mai puțin amplă, cu succesele și înfrîngerile ei, dar, oricum, un timp palpabil care poate fi judecat. Dar judecata, în ciuda oricăror aparențe, nu este nici prea simplă, nici prea ușoară. Nenumărate întrebări se pun în fața analistului și prima și cea mai importantă va fi: din ce punct de vedere vom judeca acest deceniu? Națiunile au momentele lor de strategie, cînd un factor prevalează asupra altuia. Și totuși... Cu mai bine de o sută de ani în urmă, o minte luminată ca aceea a lui Ion Ghica, care tentase o analiza a structurilor economiei românești din acea vreme, scria: «O națiune fără industrie nu poate fi considerată ca civilizată». Atunci — și fără a accepta o perfectă simetrie — ca și acum, pentru noi, se pune (bineînțeles într-un mod corespunzător) aceeași problemă: progresul țării și al națiunii, crearea unei civilizații conforme cu aspirațiile epocii în care trăim, adică făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Această ultimă formulare, care condensează în ea un întreg ideal, presupune nu numai instaurarea și perfecționarea relațiilor de producție socialiste, ci și creșterea vertiginoasă a forțelor de producție.

La începutul deceniului 1961–1970 se întrevedea cu tot mai multă claritate că societatea românească, și nu numai ea, trăia sub o enormă presiune a timpului. Omenirea intrase brusc în era cosmică. Revoluția tehnico-științifică, motorul progresului secolului, repurtase una dintre cele mai formidabile victorii de la cea a dezintegrării nucleului atomic. Prezența tehnicii și științei la fiecare pas în viața cotidiană, rolul lor ca forță de impulsie cu caracter exploziv au devenit o realitate palpabilă și de netăgăduit. Sosise momentul unor opțiuni ferme. Căci cine pierde bătălia pentru știință și tehnică în acest sfîrșit de secol — și mai exact spus: aplicarea lor în practică, adică industrializarea — este condamnat la subdezvoltare. Iată de ce la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sintetizînd o întreagă evoluție, spunea: «Dînd o înaltă apreciere liniei de industrializare socialistă a țării, factor determinant al progresului continuu al întregii noastre societăți, Congresul a hotărît ca și pe viitor industrializarea să constituie obiectivul central al politicii economice a partidului».

ÎNCEPE EPOCA RITMURILOR ÎNALTE

...Era un iulie torid al anului 1960 cînd am poposit prima oară în noua Uzină de construcții de mașini din Reșița. Amănuntul poate nu ar fi trebuit amintit dacă el n-ar avea o semnificație simbolică pentru acest deceniu care a trecut. De altfel, pe atunci nici nu ne puteam da seama despre importanța evenimentelor pe care le trăiam. Era luna cînd se încheiase montajul ultimelor utilaje ultramoderne aduse cu bani grei din străinătate iar muncitorii și tehnicienii specializați și instruiți sosiseră la noile locuri de muncă. Se punea problema asimilării unui produs de mare finețe și complexitate tehnică: motorul de 2 100 CP pentru locomotivele diesel electrice. Se muncea mult, se gîndea foarte mult și se dormea foarte puțin. Era primul motor românesc de acest fel. Dacă ar fi să vorbim de capacitatea tehnică, de însușiri creatoare, de spirit de abnegație, atunci ar trebui să luăm drept exemplu colectivul acestei uzine. În decembrie 1960 primul motor românesc de 2 100 CP era fabricat! Sînt de atunci zece ani. La sfîrșitul lui 1970 a ieșit de pe standurile de probă cel de-al 1 000-lea motor! Ceea ce înseamnă a 1 000-a locomotivă românească diesel electrică. Deceniul se arăta a fi de bun-augur. În anul 1964 uzina reșițeană executa primul grup hidroenergetic de 11,5 MW, ca numai după cinci ani ea să producă grupuri hi-

Sala turbinelor hidrocentralei de pe Argeș.

Puternicele locomotive diesel și diesel electrice circulă, incepind din acest deceniu, pe toate magistralele de oțel ale țării.

portanța evenimentelor pe care le trăiam. Era luna cînd se încheiase montajul ultimelor utilaje ultramoderne aduse cu bani grei din străinătate iar muncitorii și tehnicienii specializați și instruiți sosiseră la noile locuri de muncă. Se punea problema asimilării unui produs de mare finețe și complexitate tehnică: motorul de 2 100 CP pentru locomotivele diesel electrice. Se muncea mult, se gîndea foarte mult și se dormea foarte puțin. Era primul motor românesc de acest fel. Dacă ar fi să vorbim de capacitatea tehnică, de însușiri creatoare, de spirit de abnegație, atunci ar trebui să luăm drept exemplu colectivul acestei uzine. În decembrie 1960 primul motor românesc de 2 100 CP era fabricat! Sînt de atunci zece ani. La sfîrșitul lui 1970 a ieșit de pe standurile de probă cel de-al 1 000-lea motor! Ceea ce înseamnă a 1 000-a locomotivă românească diesel electrică. Deceniul se arăta a fi de bun-augur. În anul 1964 uzina reșițeană execută primul grup hidroenergetic de 11,5 MW, ca numai după cinci ani ea să producă grupuri hi-

deceniul 7

droenergetice de 178 MW, destinate hidrocentralei de la Porțile de Fier. Pentru cei care nu lucrează în acest domeniu trebuie să subliniem că hidroagregatele de 178 MW sînt echivalente cu cele mai mari turbine realizate în lume!

Anii 1960–1965 au însemnat pentru națiune ani de importante succese în dezvoltarea economică și social-culturală. Se înregistrează unul dintre cele mai mari ritmuri medii anuale de creștere — 14,4% — din economia mondială. Ceea ce atestă vigoarea rar întîlnită a unui popor hotărît să țină pasul cu epoca în care trăiește și politica economică lucidă, deplin științifică a Partidului Comunist Român, întemeiată pe aplicarea creatoare a învățăturii marxist-leniniste la condițiile țării noastre. Ritmurile de creștere cele mai înalte — și acest lucru este deosebit de semnificativ — se realizează în ramurile care au o importanță esențială în dezvoltarea întregii economii naționale: în ramura energiei electrice și tehnice: 21%; în industria siderurgică: 14%; în industria construcțiilor de mașini: peste 17%; în industria chimică: 24% etc. Pe drept cuvînt economiștii străini începeau să vorbească în acei ani despre un miracol economic românesc.

ÎN PRIMUL RÎND ENERGIE...

Fiecare epocă își are etalonul său de măsurare a gradului de civilizație și de progres. Cu cîteva decenii în urmă se vorbea în modul cel mai naiv și romantic de etalonul-unt. Pe atunci încă se socotea că fiind primordiale tradiționalele ocupații ale omenirii, agricultura și zootehnia, și se lua drept etalon al consumului un produs care azi nu mai figurează în evaluările potențialului economic. Acest sfîrșit de secol a impus drept etaloane de măsură a puterii economice a unei națiuni: producția de oțel, cea de energie electrică și apoi, și nu în ultimă instanță, numărul de cercetători și numărul calculatoarelor electronice... Dar în primul rînd energia... Ea înseamnă posibilitatea promovării tehnicii avansate, extinderea mecanizării și automatizării producției, înseamnă oțel electric și aluminiu, înseamnă dezvoltarea transporturilor și a irigațiilor și înseamnă cultură. Nu e un secret azi pentru nimeni că Uzina de aluminiu de la Slatina, intrată în funcțiune în acest deceniu, consumă (estimativ) la ora actuală 1 miliard de kWh într-un an, că televizoarele care funcționează în 1970, consumă o cantitate de energie echivalentă cu o putere instalată de 200 MW. Dar toată această energie trebuie produsă. Ea reprezintă pe plan concret termocentrale și hidrocentrale. După marea premieră care a fost Bicazul, și care va intra în istorie ca prima școală de construcții hidroenergetice, deceniul 7 a dat noi dimensiuni energeticii românești. Au intrat în funcțiune șirul de microcentrale de pe Bistrița, apoi cea de pe Argeș, cu o putere instalată de 220 MW. Și totuși, aceasta însemna doar o etapă în minunatele planuri pe care națiunea și le zămislea. Cu o privire realistă — și în acest deceniu partidul ne-a învățat să cultivăm în orice împrejurări spiritul științific, bazat pe real și adevăr — ne-am dat seama că mai aveam atît de multe de făcut. Statisticile ne demonstrau fără drept de tăgadă că dacă în România producția de energie electrică în 1964 era pe cap de locuitor de 732 kWh, în Austria — de exemplu — aceasta era de 2 829 kWh, în R.D. Germană de 3 000 kWh, în Suedia de 5 905 kWh. Timpul ne presa și în acest domeniu. Nu aveam voie să rămînem cu nici un preț în urmă. Acest deceniu va intra în istoria economică a țării prin construcția într-un ritm intens a Sistemului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, a cărui putere instalată pe partea românească va fi de peste 1 000 MW și va realiza o producție anuală de 5 miliarde kWh, a hidrocentralelor de pe Lotru și Someș, a termocentralei de la Craiova și Deva etc. Anul 1970 a întipărit în memoria noastră o cifră pe care nu trebuie s-o uităm: România produce circa 34 miliarde kWh.

PAȘI IMPORTANȚI SPRE ȚELUL SUPREM

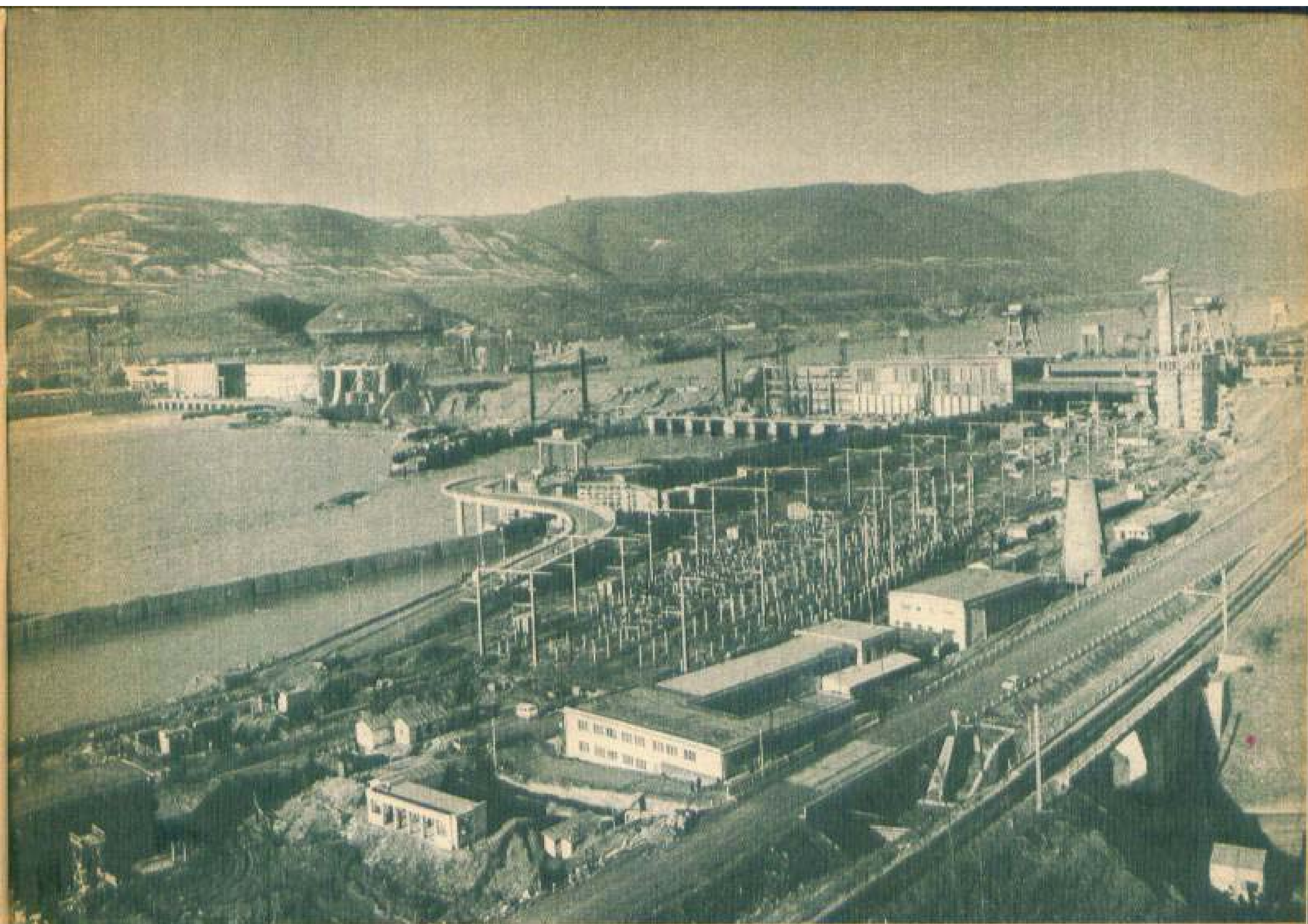
Economia românească a cunoscut în ultimul sfert de veac adînci prefaceri structurale. Dar acest ultim deceniu pe care l-am trăit a însemnat pentru națiune un salt important în realizarea unui țel suprem: apropierea României de țările cu o economie înaintată. Trăind în inima Europei, supusă unor schimbări profunde de structură, nu puteam rămîne aceeași țară de odinioară, bază generoasă de materii prime. Nu ne permitea timpul și ne impunea istoria să depășim acest stadiu. Nu ne permitea nici această tumultuoasă epocă dominată de o intensă dezvoltare a științei și tehnologiei. Prin continuarea dezvoltării ritmice și echilibrate a economiei, prin încorporarea rapidă a cuceririlor științei și tehnicii contemporane în producția materială, perfecționînd relațiile de producție, trebuia să ajungem la acea treaptă în care societatea românească să își valorifice resursele naturale și umane, în așa fel ca ea să devină considerabil mai bogată. Și chiar dacă mai avem în fața noastră multe și nenumărate obstacole de trecut, deceniul 1961–1970 ne arată ce pași importanți s-au realizat pentru a face din România o țară cu potențial economic ridicat. În primul rînd, industria a devenit ramura conducătoare a economiei. S-au dezvoltat viguros ramurile care propulsează progresul tehnico-științific și asigură reproducția lărgită la scara economiei naționale. În 1968 producția industrială globală a fost de 2,7 ori mai mare ca în 1960. Coloana vertebrală a oricărei economii moderne — construcția de mașini — a realizat numai în ultimul cincinal un ritm mediu anual de peste 16 la sută. Au fost asimilate și modernizate aproape 2 500 de mașini și utilaje, expresie a tehnicității și complexității care se afirmă în profilul uzinelor. Mașinile, echipamentele și instalațiile românești sînt exportate în peste 70 de țări. Lumea începea să ne cunoască nu numai ca producători de petrol, grîu și lemn...

ACESTE PĂMÎNTURI BOGATE

Ultimul deceniu pe care l-am trăit a adus în satul românesc schimbări de structură cu adevărat revoluționare. Viziunea idilică, pășunistă a fost destrămată. Numai cu tradiție și bun-simț, nu se mai poate face agricultură. Și astfel, satul românesc a făcut cunoștință cu cea mai sfîntă treime a agriculturii moderne: mecanizarea, chimizarea și irigațiile. Pentru că nu poți aștepta veșnic ploile care nu vin la timp, și nici acoperi soarele cînd neîndurător arde ogoarele. Și chiar dacă timpul n-a fost totdeauna prea darnic, arzînd în cîțiva ani la rînd pămînturile cu flăcările secetei sau inundînd cu apele revărsate atîtea sute de mii de hectare, agricultura a înregistrat totuși succese hotărîtoare. În primul rînd, s-au produs mari schimbări în organizarea și înzestrarea tehnică. Pe ogoare lucrează circa 105 000 de tractoare și zeci de mii de alte mașini. Sporirea producției agricole vegetale și animale a avut drept consecință ridicarea nivelului de trai al țărănimii, sporirea veniturilor bănești totale care în 1969 erau cu 17,4 la sută mai mari ca în 1962, anul încheierii cooperativizării. Dar cu toate succesele înregistrate, există o părere unanimă: rezultatele obținute nu sînt pe măsura posibilităților de care dispune agricultura. «Dacă, în general, politica agrară a partidului a fost justă — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara din martie 1970 — trebuie spus că în realizarea ei în practică s-au săvîrșit greșeli, unele chiar foarte serioase. Principala cauză stă în manifestarea unei anumite subaprecieri a agriculturii în condițiile specifice ale economiei noastre; punîndu-se în mod justificat accentul pe industrializarea socialistă a țării, nu s-a înțeles suficient necesitatea de a se asigura, concomitent, progresul rapid și multilateral al agriculturii... Este un imperativ de prim ordin al economiei noastre socialiste planificate, de a asigura o corelare justă și o dezvoltare proporțională, armonioasă, a tuturor ramurilor de producție».

DEZVOLTARE ȘI PERFECȚIONARE

La saltul calitativ al României din ultimul deceniu un aport personal considerabil l-a adus tovarășul Nicolae Ceaușescu. Secretarul general al partidului s-a afirmat ca unul dintre spiritele cele mai alese pe care

Una dintre cele mai complexe lucrări pe care le-au realizat constructorii români în deceniul 7: Sistemul hidroenergetic de la Porțile de Fier.

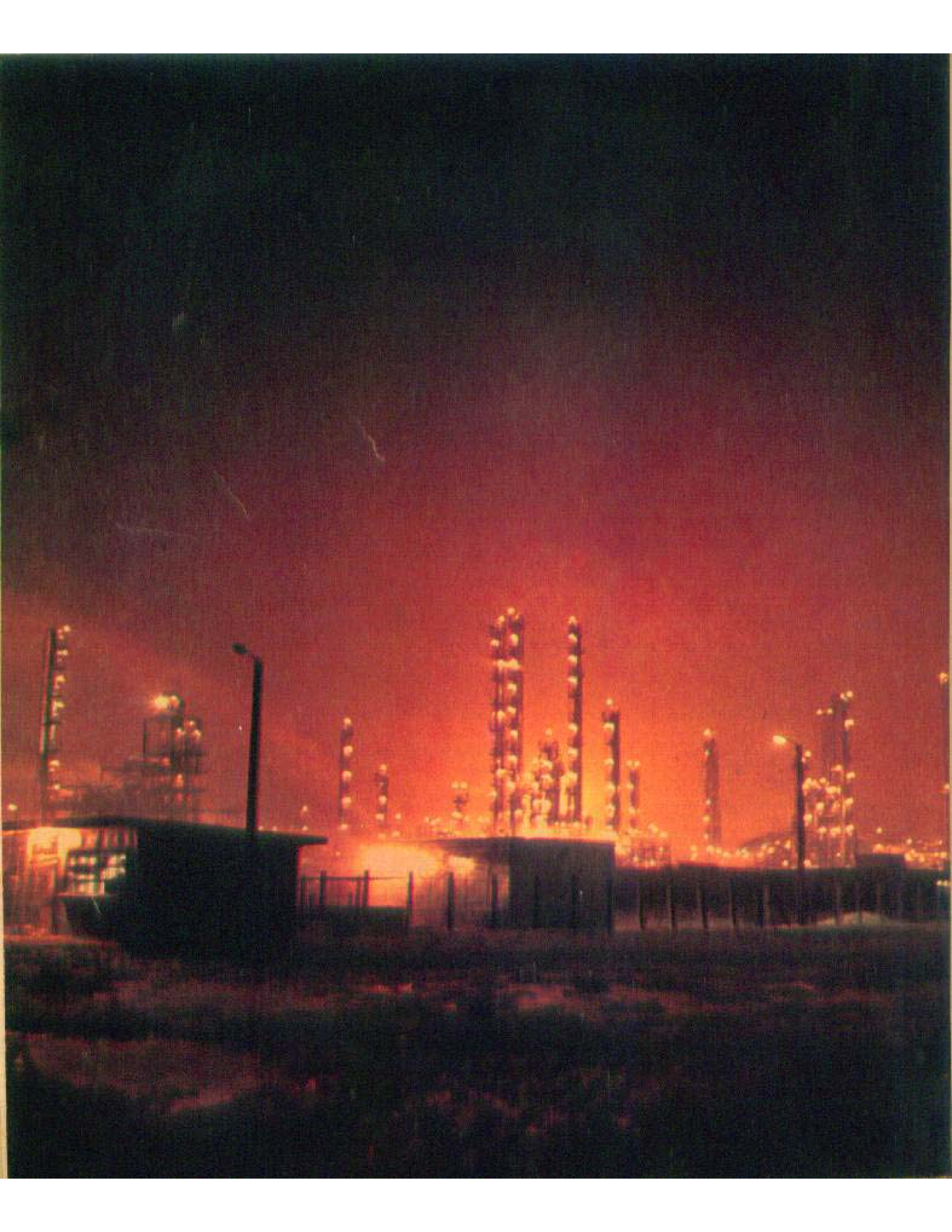
le-a dat națiunea, un conducător politic care prin exemplul său personal a promovat munca colectivă ca metodă de conducere, a imprimat un înalt spirit de exigență, a infuzat un spirit înnoitor, de gîndire originală, și a cerut stăruitor promovarea noilor metode capabile să amplifice nesecatul potențial al gîndirii și experienței națiunii și perfecționarea lor.

În cadrul societății socialiste perfecționarea necontenită este nu numai o năzuință, dar totodată o necesitate imperioasă. «Partidul — remarca tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională din decembrie 1967 — pornește de la principiul verificat de viață că formele și metodele de conducere și organizare socială nu sînt imuabile, stabilite o dată pentru totdeauna, că ele trebuie continuu perfecționate în pas cu schimbările ce se produc în viață, cu sarcinile pe care le impune procesul obiectiv al dezvoltării materiale și spirituale a societății».

Printre atîtea descoperiri formidabile ale secolului acesta se cuvine a fi enumerată, ca una din cele mai esențiale, **organizarea,** un cuvînt în aparență abstract dar care, pus în practică, poate realiza adevărate miracole. Nici tehnologiile cele mai noi, nici specialiștii cei mai valoroși, nici bogățiile cele mai abundente nu pot realiza singure sau disparat acel deziderat al oricărei economii moderne: eficiența economică. De aceea, pornind de la necesitățile dezvoltării economiei naționale, a fost creat în industrie un sistem organizatoric menit să înlăture fenomenele de centralism excesiv, să apropie conducerea de producție, să creeze un cadru mai adecvat folosirii cadrelor de specialiști și a personalului de înaltă calificare. Organizarea economiei în mari unități economice (centrale industriale, combinate etc.) a fost rodul unei ample analize științifice și corespundea necesităților obiective de concentrare a producției, care au impus unirea mai multor întreprinderi în unități economice de sine stătătoare, capabile să rezolve la un nivel superior nenumăratele probleme de la cele care priveau folosirea cu maximum de randament a capacităților de producție și a noilor tehnologii, pînă la cele care priveau specializarea și cooperarea, organizarea științifică, aprovizionarea, circulația bunurilor materiale sau studiul pieței interne și externe.

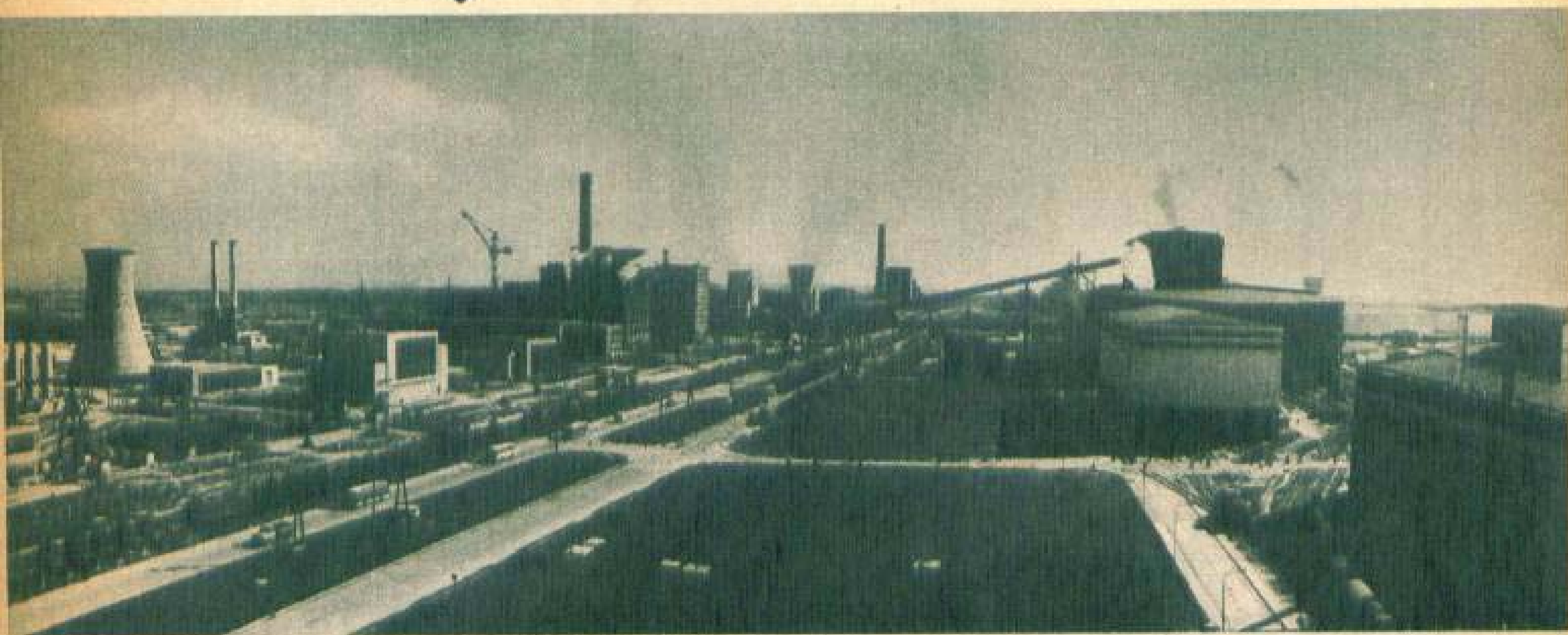
În perfecționarea organizării industriei și a vieții social-economice în general s-a avut în vedere realizarea unei sinteze cît mai eficiente între centralism și democrație. Investirea cu largi atribuții a centralelor, apropierea conducerii de producție, au creat premise favorabile pentru rezolvarea la scara diferitelor unități a variatelor probleme de ordin tehnic, economic și organizatoric.

(Continuare în pag. 11)

deceniul 7

Industrializarea a hotărît destinul multor orașe ale țării. Un exemplu concludent: Galațiul, unde marele combinat siderurgic a făcut din vechea urbe un centru de seamă al oțelului.

Vorbind de la tribuna celui de-al X-lea Congres, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: «Deși nu a trecut mult timp de la experimentarea și introducerea în practică a unora din măsurile stabilite de Congresul al IX-lea și Conferința Națională, au devenit de pe acum evidentă utilitatea și eficacitatea lor; s-a demonstrat în mod concret faptul că ele corespund necesității evoluției neîntrerupte, multilaterale a țării noastre».

ARMONII

În urmă cu decenii Nicolae Iorga, trecînd prin Slatina, orășelul îi apărea trist și viața lui i se părea că «bate încetinel ca într-un trup amorțit de multă vreme...» Era epoca dramelor tîrgurilor de provincie, dar nu numai a dramelor sociale pe care scriitorii le-au descris cu atîta talent, ci mai cu seamă a celor economice. Orașe și regiuni trăiau sub semnul migrărilor brațelor de muncă. Incotro? Oriunde... și acel «oriunde» era plin de incertitudini. În acest deceniu Slatina a ajuns capitala aluminiului românesc. Un exemplu dintre multe altele...

Industrializarea a făcut din multe dintre orășelele de odinioară, toropite de solitudine, centre industriale însemnate. Regiuni întregi au cunoscut un amplu progres. În acest ultim deceniu geografia economică a fost fundamental schimbată. Se impunea necesitatea punerii de acord a organizării administrativ-teritoriale cu schimbările calitative intervenite în dezvoltarea forțelor de producție.

Februarie 1968... Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale adoptă noua organizare administrativ-teritorială, care avea să asigure noi posibilități pentru valorificarea potențialului material și uman al tuturor orașelor și comunelor, dar și al capacităților creatoare ale națiunii. Ea avea să fie în același timp și un cadru favorabil în repartizarea rațională a noilor obiective economice pe teritoriul țării și pentru ridicarea mai rapidă a unor zone insuficient dezvoltate. Exemplul cel mai grăitor — dar evident nu singurul în această privință — este județul Argeș. Dacă cu douăzeci sau treizeci de ani în urmă argeșenii luau drumurile țării, înregistrînd un fenomen de migrație în masă, azi ei se întorc sau, mai exact, s-au întors acasă. Județul lor a cunoscut o extraordinară dezvoltare economică. În ultimul cincinal aici au fost investite 14,5 miliarde lei; 58 de obiective și capacități de producție au intrat în funcțiune. Argeșul a dat țării, în acest deceniu, primul automobil românesc, a sporit potențialul energetic al țării cu încă 220 MW, a început să producă pe întinsele sale platforme industriale produse petrochimice și un sortiment variat de bunuri de consum; 23 000 de oameni au învățat o meserie nouă, de înalt randament, o meserie modernă.

Organizarea administrativ-teritorială a prevăzut și creșterea rolului orașelor și centrelor muncitorești, și astfel numeroase localități au fost revitalizate, devenind cu fiecare an centre urbane cu o activitate economică și socială efervescentă. Un exemplu concludent, Galațiul. El a cunoscut, ca urmare a industrializării, o dezvoltare fără precedent. Combinatul siderurgic, pentru care s-au investit în ultimul cincinal circa 11 miliarde lei (65 la sută din totalul investițiilor destinate siderurgiei), ocupă un loc primordial în cadrul industriei românești. El dă 20 la sută din producția de oțel și 84 la sută din producția de tablă a țării.

Perfecționarea organizării administrativ-teritoriale a însemnat o acțiune de importanță națională cu profundă rezonanță politică, economică și socială.

O SOCIETATE ÎN EVOLUȚIE

Cînd, peste ani, istoria va judeca acest deceniu, ea va trebui să remarce, fără în-

Industria chimică, o ramură plină de vitalitate cu un ritm de dezvoltare impetuos.

doială, pe lingă dezvoltarea economică fără precedent a țării și dezvoltarea și adîncirea democrației socialiste. Omul a primit o nouă dimensiune în raport cu epoca și aspirațiile ei. El a fost așezat în centrul tuturor preocupărilor. În numele lui și pentru el s-au emis legi, s-a perfecționat activitatea statului și s-au construit orașe, s-au industrializat regiuni odinioară înapoiate și s-au investit sume uriașe pentru dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii. S-a creat acel cadru favorabil ca fiecare cetățean să poată acționa și gîndi nestingherit întru împlinirea personalității și destinului său. Dezbaterea a devenit o practică națională. Și astfel, cetățeanul, producător și proprietar în același timp, a fost mereu prezent la conducerea treburilor țării. «Unul din sensurile majore ale măsurilor adoptate în ultimii ani — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — este perfecționarea întregii suprastructuri a societății noastre, crearea cadrului adecvat pentru participarea mai activă și mai directă a maselor largi populare la dezbaterea problemelor fundamentale ale politicii interne și externe, la elaborarea hotărîrilor și măsurilor privind progresul continuu al României pe calea socialismului».

Un rezultat strălucit al politicii naționale marxist-leniniste a fost și realizarea depline egalități în drepturi pentru toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate. Astfel, în peste 1 700 de școli și secții, și în peste 220 de licee, se învață în limbile naționalităților conlocuitoare, la care trebuie adăugate Universitatea Babeș-Bolyai, Institutul de arte plastice și Conservatorul din Cluj, Institutul de medicină și farmacie, Institutul pedagogic și Institutul de artă teatrală din Tg. Mureș. Naționalitățile conlocuitoare își au numeroși reprezentanți în organele locale ale puterii de stat și în Marea Adunare Națională, conform structurii naționale a populației țării. Prietenia, frăția, unitatea tuturor oamenilor muncii reprezintă azi o realitate.

•

România de azi este fundamental alta decît cea de ieri. Dacă eternul ei peisaj și-a conservat frumusețile dintotdeauna, întreaga națiune a zămislit noi valori materiale și în același timp umane.

Un nou deceniu stă acum în fața noastră, cu anii și zilele lui. Cum va fi oare acesta? Sînt atîtea întrebări care se pun... Dar celor mai esențiale și de importanță vitală pentru noi toți le-a dat răspunsuri adînc chibzuite cel de-al X-lea Congres al partidului, care a adoptat programul dezvoltării multilaterale a României socialiste pentru deceniul următor. Măsurile de dezvoltare și perfecționare preconizate de Congresul al X-lea îmbrățișează într-o concepție științifică unitară și dinamică toate sectoarele vitale ale activităților și relațiilor sociale.

«Congresul stabilește ca obiectiv fundamental al programului de viitor — se arată în Rezoluția Congresului al X-lea — lărgirea și perfecționarea în continuare a bazei tehnico-materiale a țării, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Acest obiectiv se va înfăptui pe calea creșterii intense a forțelor de producție, a dezvoltării susținute a științei, învățămîntului și culturii. Se vor asigura condiții pentru ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru înfăptuirea repartiției sociale în spiritul dreptății și echității socialiste, se vor perfecționa continuu relațiile de producție, întreaga organizare socială».

Deci să pășim cu încredere în noul deceniu și să ne străduim să facem din anii lui anii de aur ai fericirii și prosperității națiunii române.

O nouă poartă deschisă spre toate orizonturile: Aeroportul internațional Otopeni.

În ultimul deceniu arhitectura bătrînului Cluj s-a schimbat.

Irigațiile dau noi puteri pămînturilor din Bărăgan.

Podul de peste Dunăre, în construcție.

OMUL VIITORULUI SE NAȘTE AZI

de prof. univ. dr. Pavel APOSTOL, membru al Academiei de științe sociale și politice a Republicii Socialiste România

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au scrutat viitorul. Au contribuit la aceste preocupări curiozitatea, dorința de a obține date despre condițiile de existență sau evenimentele care vor influența destinul nostru. Dar, pe lingă aspirația îndreptățită de a reduce nesiguranța în legătură cu ceea ce se va intimpla cu noi, explorarea viitorului a avut și are întotdeauna o *însemnătate practică actuală*. Afirmație paradoxală, dar numai la prima vedere. Într-adevăr, ceea ce facem astăzi influențează în mod cert viitorul, căci poate să excludă sau să îngreuieze, ori, dimpotrivă, să producă sau să favorizeze anumite evoluții, procese, evenimente viitoare.

Un exemplu simplu va ilustra afirmația că ceea ce facem sau nu facem în prezent determină, uneori ireversibil, ceea ce se va putea realiza sau nu în viitor. O problemă de decizie foarte actuală și pentru țara noastră este următoarea: să pregătim sau nu specialiști în automatică, operatori, analiști, programatori etc.? În caz afirmativ, atunci cîte persoane să fie destinate acestor profesiuni? Luînd anumite hotăriri exclusiv pe baza datelor referitoare la situația din prezent (numărul unor astfel de posturi existente), peste 5–10 ani vom avea, fără îndoială, un număr insuficient de specialiști în utilizarea calculatoarelor electronice. Cu alte cuvinte, hotăririle luate *în prezent* în această problemă determină posibilitățile noastre de acțiune și dezvoltare *în viitor*. Așadar, prin deciziile actuale angajăm viitorul! De felul în care am soluționat alternativa de mai sus depinde dacă și în ce măsură vom putea beneficia, datorită existenței sau lipsei de cadre calificate, de avantajele progresului tehnologic și științific. Prin urmare, deciziile actuale *determină*, în mare măsură, șansele noastre de viitor!

De aici, o importantă regulă pentru proiectarea, planificarea, programarea activității sociale: o decizie este cu atît mai adecvată și o acțiune cu atît mai eficientă, cu cît ține seama în mai mare măsură de consecințele probabile în viitor.

Aici se ridică, însă, alte întrebări tulburătoare. Ce putem ști despre viitor? Este posibil, oare, să aflăm ceva despre ceea ce nu există încă? De altfel, de multe ori nu ne dăm seama de motivele care îi conduc pe contemporanii noștri în actele lor. Atunci, cum ne-am permite să vorbim despre omul viitorului, care-și va desfășura activitatea peste 20–30 de ani?

PUTEM «PROIECTA» DE PE ACUM OMUL ANULUI 2000

În fond, ce înseamnă prognosticarea, explorarea prospectivă, «proiectarea» omului, așa cum presupunem că va fi el în anul 2000? Răspunsul nu este simplu, dar nici imposibil de dat.

Mai întîi, să ne înțelegem în privința condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească un răspuns corect. Înainte de a găsi ceva, trebuie să știm ce anume căutăm. Se înțelege de la sine că la o întrebare de tipul: «Ce va face Ion Ionescu în anul 2000?», nu se poate da un răspuns de felul: «În 2000 Ion Ionescu se va căsători, va fi avansat

(Continuare în pag. 16)

Omul anului 2000 va fi un om al epocii «exploziei comunicațiilor». Tocmai această caracteristică este scoasă în relief de lucrarea pictoriței Josefina Rubirosa, reprodusă aci.

OMUL VIITORULUI SE NAȘTE AZI

șef de șantier, va cumpăra un costum gri și trei cămăși» etc. ...De altfel, nici nu ne interesează și nici nu este posibil să precizăm fapte și evenimente *singulare*, care depind de o serie de factori neprevizibili. Afirmațiile noastre despre viitor sînt întemeiate dacă și numai dacă privesc *tendințe generale de dezvoltare*. Deci, putem vorbi cu temei îndestulător despre tendințe de viitor, nu despre evenimente singulare.

În al doilea rînd, nu putem să cerem afirmațiilor despre viitor ceea ce nu avem dreptul să pretindem de la nici o cunoștință științifică. *Adevărurile științei sînt relative*, valabile doar în anumite și numai în anumite condiții. De aceea legile sau propozițiile științifice au, de obicei, forma: «dacă... (aici urmează enumerarea condițiilor)..., atunci... (aici se dau consecințele corespunzătoare)...»

Afirmațiile făcute în cadrul unei explorări a viitorului vor privi, prin urmare, anumite tendințe de dezvoltare și vor avea un caracter condiționat. Ele vor putea fi obiective, adevărate, întrucît datele inițiale de la care pornim și condițiile, respectiv tendințele avute în vedere, au fost stabilite corect. Enunțurile noastre despre viitor vor avea sens dacă nu vom cere de la ele altceva (adevăruri absolute) decît poate oferi în general știința (adevăruri relative).

ÎN ROMÂNIA, LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI...

Eficiența educației depinde de capacitatea noastră de a proiecta, în condiții stabilite de știință, tipul uman care va fi solicitat de activitatea socială din viitorii 20–30 de ani. Calitatea și nivelul activității economice, social-politice, culturale a națiunii noastre socialiste destinul ei, locul pe care-l va ocupa în relațiile de colaborare și competiție internațională, sînt determinate, pe lîngă anumiți factori materiali, de *factorul uman* de care vom dispune peste 20–30 de ani, de aptitudinile și capacitățile lui și de măsura în care va poseda, știind s-o pună în valoare, pregătirea pe care i-o dăm de pe acum.

Omul anului 2000, adică tînărul care va intra sau omul matur care se va afla în activitate socială la sfîrșitul acestui mileniu, nu este un necunoscut pentru noi. Studiul atent al vieții sociale actuale ne permite să determinăm condițiile de existență din jurul anului 2000, pe baza tendințelor ce se observă în prezent. Omul anului 2000 este, de fapt, copilul de astăzi. Cel născut în acest an va împlini, în 2000, vîrsta de 30 de ani, iar cel ce se află în primul an de școală va avea atunci 36 de ani.

De aceea, ESTE ÎN PUTEREA NOASTRĂ să *influențăm* structura personalității omului din anul 2000 prin educația pe care o dăm *astăzi* celei mai tinere generații. Pregătirea și formația pe care le oferim depind, la rîndul lor, de orientarea ce i-o imprimăm pe baza «proiectului» sau idealului de om ce călăuzește acțiunile noastre educaționale.

Iată de ce am socotit posibil și necesar să schițez și în cartea mea recent apărută, «E prea devreme sau e prea tîrziu să proiectăm omul anului 2000?», o imagine a personalității cerute de viața socială din România la începutul secolului al XXI-lea.

Examinînd această problemă, să nu pierdem din vedere că *trăim într-o lume în transformare accelerată*. Stimulate de dezvoltarea tehnologică fără precedent la care asistăm azi și care se accentuează an de an, transformările sociale vor dobîndi o pondere, amploare și complexitate tot mai mari. Omul va trebui să fie mai apt să folosească în scopuri utile din punct de vedere social uriașa eficiență a dispozitivelor automate (electronice), energiile cu o putere de acțiune imensă (energii nucleare, solare...), substanțele artificiale (care nu există ca atare în natură). I se vor cere, deci, mai multă inteligență, mai multă operativitate, mai multă responsabilitate, bazate pe o temeinică orientare ideologică, pe aprofundarea științelor sociale.

VIITORUL VA FI DOMINAT DE CEI «TREI I»

În ceea ce privește cunoașterea, și, legată de ea, însăși acțiunea umană, viitorul va fi dominat de cei «trei i»: inițiativă, invenție, inovație.

Iată deci cadrul în care se cuvine să examinăm structura și dinamica personalității omului din anul 2000.

În schițarea acestui «portret» ideal, ne vom permite să reluăm cîteva elemente expuse în lucrarea citată mai sus.

Omul de mîine va avea nevoie de calități care să-l poată ajuta să se integreze activ — prin dezvoltarea armonioasă a capacităților, valențelor și puterilor sale personale — într-o comunitate *națională* (și, în cadrul acesteia, într-o clasă socială), înțelegînd tendințele fundamentale ale istoriei. Astfel el va deveni o forță dinamică capabilă de inițiative constructive în cadrul grupului

TERRA ÎN ANUL 2000

Schimbările pe planul întregii omeniri au loc în prezent într-un ritm nemaiîntîlnit. Pe baza lor, vor apărea în practica socială factori și elemente cu totul noi. Iată doar cîteva aspecte semnificative vizînd viitorii treizeci de ani, așa cum se conturează de pe acum:

— populația **globului se va dubla;**

— productivitatea muncii **va spori incomparabil mai repede decît pînă acum, datorită folosirii calculatoarelor electronice, ajungînd, în unele sectoare, la o eficacitate ce întrece de cîteva sute și mii de ori pe cea de azi;**

— deplasările **la scara planetei se vor efectua într-un timp egal cu cel necesar acum pentru a merge de acasă la serviciu; în 2000 distanța Paris — New York va putea fi parcursă în vreo 20 de minute;**

— toate regiunile Pămîntului vor intra în circuitul economic **(inclusiv mările și deșerturile);**

— va începe exploatarea bogățiilor naturale ale altor planete;

— ambianța naturală (aer, apă, teritoriu) va fi reorganizată și îmbunătățită prin înlăturarea efectelor poluării;

— ansamblul economiilor naționale (din țările dezvoltate) și o bună parte a activităților sociale vor fi automatizate **(îndeplinite de instalații comandate și controlate de calculatoare), ceea ce presupune generalizarea organizării și conducerii științifice;**

— transmiterea și prelucrarea informației va fi aproape instantanee;

— va începe dirijarea conștientă a dezvoltării biologice a omului;

— se va generaliza obligativitatea învățămîntului postliceal;

— va începe stimularea dirijată a capacităților psihologice ale omului **(reglarea oboselii, a memoriei, a facultăților intelectuale în general, a voinței).**

social în care-și desfășoară existența, adică capabilă să influențeze, să organizeze și să mobilizeze grupul social în vederea realizării tendințelor fundamentale ale progresului.

Omul anului 2000 va avea de înfruntat probleme foarte complicate și complexe, probleme sociale noi, fără precedent, generate, pe de o parte, de construcția societății socialiste și comuniste, pe de altă parte de trecerea economiei naționale la automatizarea cibernetică (pe cît posibil globală) a activităților economice, administrative, a serviciilor ș.a.m.d.

Cele mai multe dintre aceste probleme sînt noi în sensul că experiența trecutului și a prezentului singură este insuficientă spre a indica soluții corespunzătoare.

Va trebui să se inventeze forme noi ale relațiilor sociale, structuri și funcții sociale noi, mijloace de acțiune și de cunoaștere superioare celor existente, combinînd, într-un fel original, datele, tehnicile existente, găsindu-se altele noi și folosindu-le în lumina unor valori mereu înnoite.

Tipul uman reprezentativ al acestei societăți este comunistul — în condițiile de la noi, comunistul român — care sintetizează, în persoana lui, calitățile celui mai cutezător inovator de societate și «inventator» al unei modalități de realizare plenară a omului, cu inițiative de afirmare, pe planul universalității, al valorilor specifice culturii naționale.

NOUL IDEAL UMAN: COMUNISTUL

Comunistul reprezintă noul ideal uman întrucît, ca produs și purtător al mișcării de înnoire revoluționară a societății contemporane, el constituie subiectul, și agentul prin și în care se realizează *direcția principală a progresului social*. El este expresia concentrată și personalizată a tendințelor sociale, fiind investit totodată cu capacitatea de a organiza acțiunea acestora și de a se afirma ca promotor conștient al lor. El exprimă, organizează și creează, totodată, noua societate, fiind înainte de toate o personalitate creatoare.

Promovarea creativității pe primul plan al calităților cerute de societate nu caracterizează numai societatea colectivistă — deși în aceasta din urmă creativitatea e precis orientată spre înfăptuirea comunismului — ci în general civilizația epocii ciberneticii, a energiei nucleare și a exploatării cosmosului.

Omul anului 2000 va trebui să fie o asemenea personalitate creatoare, debarasată de tot ce e automatism, simplă repetare stereotipă, invariabilă. Situații noi cer modalități de acțiune noi, altfel ele devin paradoxale, critice, antagoniste, iar soluționarea lor e precedată de zdruncinări ale sistemului social.

Din cîteva elemente caracteristice practicii sociale în era revoluției tehnico-științifice permanente reiese că avem tot temeiul să presupunem, la omul anului 2000, chiar anumite modificări somatice (corporale): creșterea înălțimii, prelungirea perioadei active a sexualității, creșterea acuității și a ariei sensibilității (rafinarea simțurilor)... Specialiștii în biologie umană vorbesc chiar de o tendință spre forme mai delicate ale întregii alcătuiri corporale. Înlocuirea organelor deteriorate prin uz, controlul asupra funcțiilor fiziologice vor deveni fenomene banale. *Mai importante însă ni se par calitățile psihologice.*

Scientizarea și tehnicizarea practicii sociale pretind, din ce în ce mai mult și pe scara întregii societăți, un spor de inteligență.

GENIUL DE IERI, OMUL OBIȘNUIT DE MÎINE

Toate profesiunile noi apărute ca urmare a revoluției tehnice și științifice actuale presupun un grad mai dezvoltat de inteligență decît oricare din cele tradiționale. Înnoirea permanentă a tehnologiilor impune ea însăși o și mai mare adaptabilitate, restructurare, disponibilitate, un nou tip de «profesionalizare» flexibilă, în care ponderea inteligenței crește continuu.

Nu exagerează de loc profesorul Bernal cînd afirmă că în viitor omului obișnuit i se vor cere calități pe care, în trecut, le consideram atribute ale geniului! Acest spor de inteligență este cerut și de complexitatea problemelor *sociale* pe care le va avea de rezolvat omul anului 2000, într-o societate socialistă, evoluînd spre comunism.

URIAȘE RĂSPUNDERI SOCIALE ȘI MORALE

În era socialismului din epoca automatizării cibernetice nu este posibilă decît o cultură socialistă care îmbină informația (științifică), operativitatea și eficiența (tehnologică) cu semnificațiile spirituale și valorile umanismului socialist.

Cuprinzînd în însăși structura sa dimensiunea tehnologică și matematica, cultura generală a anului 2000 nu se va putea afla într-o relație de *concurență* cu formația de specialitate, din orice domeniu de activitate productivă sau de altă natură.

Prin componentele esențiale ale *culturii generale* de tip nou — pregătirea științifică, tehnologică și matematică — însușirea culturii generale va constitui baza directă a formației *de specialitate*.

Ritmurile accelerate de dezvoltare și consecințele imense ale transformărilor provocate de revoluționarea permanentă a practicii sociale sporesc neîncetat — paralel cu creșterea libertății oamenilor prin emanciparea lor treptată de servituțile muncii fizice din trecut — răspunderea socială și morală a individului ca atare. Omul anului 2000 va avea răspunderi sociale mai mari, incomparabil mai mari decît oricare din premergătorii săi. Conștiința acestei răspunderi îmbinată cu înțelegerea faptului că într-un univers «în accelerație» trebuie acționat repede, operativ, eficient, arată că, o dată cu creșterea dimensiunii intelectuale a activității sociale, crește și dimensiunea ei etică. Ponderea calităților morale și de caracter în promovarea indivizilor va spori continuu.

Fără a intra în conturarea profilului *moral* al omului celui de-al treilea mileniu în toate detaliile sale, este evident că acesta se va apropia, și trebuie să se apropie, sub influența progresului social, de acea nouă raportare față de muncă pe care Marx a întrevăzut-o (munca-necesitate vitală, munca-expresie a afirmării libere și creatoare a personalității), față de colectivitate și față de fiecare dintre semenii săi (relații «fraternale»)... Că aceste ipoteze nu sînt utopii și speculații fantastice, o arată, pe lîngă experiența dobîndită în cursul construcției socialiste, și cercetările sociologice cu privire la influența automatizării și a conducerii științifice a activității sociale asupra relațiilor umane.

În condițiile proprietății colective asupra mijloacelor de producție și ale socializării corespunzătoare a exercitării puterii politice, o asemenea evoluție a principiilor conducătoare în raporturile interumane e impusă în mod obiectiv și de necesitatea extinderii metodei muncii în colectiv (echipa interdisciplinară de cercetare și decizie în producție, planificare, cercetare etc.), de lipsa de sens a egoismului într-o societate colectivistă a belșugului care asigură tuturor satisfacerea necesităților...

Relațiile sociale vor deveni tot mai complexe. De aceea, omul anului 2000 va înfrunta un mare risc dacă nu va fi informat asupra condițiilor sociale ale existenței sale, dacă nu va avea o pregătire, o cultură social-politică în stare să-l orienteze în activitatea lui. *Formația civică și în general social-politică* va fi o calitate indispensabilă pentru el. Iată de ce, în locul diminuării rolului social și ideologic pe care o proclamă teoriile burgheze actuale («apusul ideologiilor»), vom asista la o accentuare a acestuia.

În această scurtă trecere în revistă a problemelor nu ne-am putut asuma sarcina de a înfățișa în detalii omul din anul 2000. Am urmărit doar să mobilizăm conștiințele pentru înțelegerea necesității de a organiza activitatea *din prezent* în lumina cerințelor *de viitor*. Sîntem fii buni ai prezentului, dacă privirile noastre nu fug mereu spre trecut, ci îndrăznim să scrutăm viitorul...

Exponatele noastre — exponatele unei economii mature, ale unei industrii cu prestigiu cîştigat, ale unei industrii cu o producţie capabilă să asigure un export intens şi de calitate.

În faţa surprizelor maşinilor, a tehnicii, oamenii «mari» au redevenit copii: curioşi, sfioşi, naivi de bunăvoie şi chiar cu bucurie. E firesc: «jucăriile» acestea, de o factură cu totul specială, le vor îmbunătăţi viaţa.

MAŞINA, NEGUSTORUL ŞI NOI

de Nelu IONESCU — fotografii de Elena GHERA

Sîntem în decembrie, 1970 se sfîrşeşte, 1971 aşteaptă — sigur pe el — să se consume şi cele cîteva zile după care va veni timpul lui; au trecut două luni de atunci, de la începutul lui octombrie, dar n-aş putea spune că individul cu formaţie clasic-umanistă din mine şi-a revenit din şocul acela năucitor pe care i l-au produs *maşinile*. Mai precis spus, ofensiva lor masivă, încercuitoare, irezistibilă — declanşată imediat după primii paşi făcuţi în aria celui dintîi tîrg internaţional organizat de noi, la noi.

Poate afirmaţia de mai sus — în care am îndrăznit să folosesc şi cuvinte tari, extremiste, de tipul «şoc», «năucitor», «irezistibil» — vă pare ori cam festiv-exaltată, ori aparţinînd unui om trezit după o hibernare de vreo 20 de ani într-un aisberg, dezorientat, ajuns să moară prin dezgheţ în apele teritoriale româneşti. Ei bine, nu. Am vizitat fabrici şi uzine, n-am dormit în noaptea aceea cînd copămînteanul nostru a păşit — televizat — pe Lună, îmi dreg singur siguranţa la contor cînd n-are ce face şi «sare», înregistrez, tot singur, la magnetofon glumele amicilor veniţi «să mă bea» de ziua mea, ba chiar am ajuns pînă acolo că am şi scris vreo 2–3 articole despre noi, muritorii, şi tehnica.

Şi totuşi, tîrgul m-a făcut să trăiesc o revelaţie. M-a făcut să *simt* teribil de concret că sînt contemporanul unei revoluţii. A aceleia care cucereşte azi pămîntul şi provoacă chiar şi galaxia: revoluţia ştiinţifico-tehnică. La tîrg, un nu ştiu ce aparat electronic a avut asupra scoarţei mele, asupra conştiinţei mele, acelaşi efect pe care bănuiesc că îl va fi avut, în anul de graţie 1792, asupra unui cetăţean francez, întîlnirea directă cu Robespierre.

A merge — matur fiind — kilometri întregi prin culoare formate numai între maşini, numai de maşini, este cu mult mai «tare» decît a citi — copil fiind — sute de pagini semnate de Jules Verne. Visarea ştiinţifico-

In 1970, Jules Verne, dacă ar trăi,
ar fi obligat să se socotească un om realizat la propriu.
Universul lui științifico-fantastic a devenit palpabil.

MAȘINA, NEGUSTORUL ȘI NOI

fantastică și-a găsit un superlativ: invenția tehnică realizată și transformată în marfă banală de vînzare. Cu alte cuvinte, visarea științifico-fantastică și-a găsit nașul.

Pe la începuturi, cînd a intuit forța formidabilă cu care și-a investit mașina născocită de el însuși, omul s-a speriat și nu numai o dată a fost ros de gîndul de a-și distruge propria creație. Azi ne-am obișnuit și o punem — pe dumneaei, mașina — să ne facă totul: mîncarea, îmbrăcămintea, transporturile, munca, ba chiar să mai și gîndească pentru noi. Mașina ne-a devenit un alter ego de serviciile căruia nu ne mai putem despărți. Mașina e umbra omului secolului XX. De aceea am privit-o cu simpatie, cu afecțiune chiar, i-am admirat performanțele, am bătut-o pe umeri și i-am spus «la mai mare». Apoi, m-am retras să visez frumos, la «cu cît va fi mai bine mîine», m-am retras în casa care mi-a făcut-o tot Ea.

Cît despre umanistul din mine — de care am făcut caz la început — e dispus să-și scoată — cu sinceritate — pălăria în fața celor care au îmbrățișat «realul», să-i salute și să le fie recunoscător, ori de cîte ori îi va întîlni — ca autori — alături de o mașină de felul acelora minunate pe care le-a văzut la tîrg.

*

Despre Hermes, eu, unul, am avut întotdeauna o părere bună. Pentru că nu-i plăcea să stea locului, pentru că a inventat greutățile și măsurile, pentru că înlătura dificultățile și întîlnirile rele din drumurile negustorilor ambulanți, în fine, pentru că mi s-a părut dintre toți zeii cel mai aproape de necazurile și interesele noastre ale celor de pe pămînt. Cel mai uman, dacă vreți.

Încît, întîlnirea cu el la tîrg m-a bucurat. Arăta foarte bine: un domn elegant, cu camașa imaculată și comportament foarte civilizat, un domn poliglot, un domn gata oricînd să afle ce-i nou în branșă, gata oricînd să te informeze — la rîndul lui — despre ce are el mai nou și mai bun, gata oricînd să încheie un contract de vînzare-cumpărare în condiții oneste.

Sloganul scris pe un panou la intrarea în pavilionul polonez mi s-a părut general valabil — cel puțin ca bună intenție — pentru toți negustorii tîrgului, indiferent de steagul sub care au expus. Parafrazez, pentru că ideea contează: «Vrem să fim partenerul vostru economic. Vă facem oferta în chip serios, sub garanția unui potențial industrial-modern, a unei gîndiri tehnice — originale, a unei dezvoltări a producției — dinamice!» Pe scurt, o propunere a unui negustor care «desface», care antrenează în circuitul comercial mărfurile producătorului industrial al anului 1970, ale producătorului care gîndește și își înfăptuiește ideile sub semnul binefăcător al revoluției științifico-tehnice.

Sub acest unghi, la rîndul său și în felul său, Hermes 1970 este un propagandist al acestei revoluții. Un motiv în plus, pentru mine individ oarecare din omenire, să-l socotesc prieten, devotat și pregnant util intereselor mele.

Dincolo de clauzele cerebrale și interesate ale contractelor, dincolo de partea lipsită de poezie a negoțului, trebuie văzută esența majoră, folosul de stringentă actualitate pe care-l are omenirea datorită obstinației cu care discipolii lui Hermes împînzesc pămîntul, îi străbat toate drumurile și-i bătătoresc altele noi, numai pentru a cumpăra și a vinde. Hermes este patronul propagandiștilor — în maniera lor — ai revoluției științifico-tehnice, dar și ai colaborării, ai păcii.

Nici nu mă așteptam să fie altfel. Doar el a fost acela care, întinzînd cîteva corzi pe o carapace de broască țestoasă cu rezonanță plăcută, a inventat, cu mult înaintea secolului XX, lira. Lira cu care Orfeu și-a dobîndit faima de îmblînzitor.

*

Vă rog să mă înțelegeți că mi-e imposibil să mă limitez doar la semnificațiile generale ale Tîrgului Internațional București. Mi-e imposibil să nu-l cîntăresc, să nu-l prețuiesc ca român. Să-mi fie înțelese subiectivismul și mîndria, pentru că, înainte de toate, tîrgul este o realizare a poporului din care fac parte, o realizare care ne-a costat pe noi ani mulți de muncă îndîrjită.

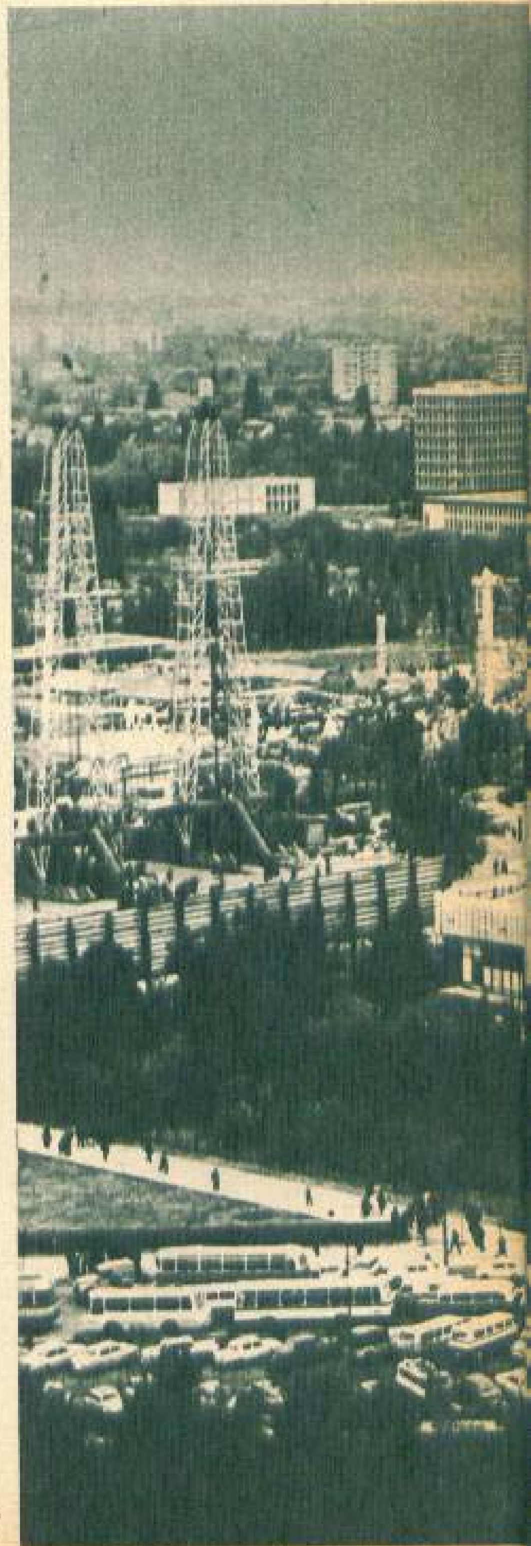
Pentru că tîrgul nu înseamnă doar o suprafață pe care — ca să folosesc termenul la modă — s-au implantat cîteva pavilioane solide și frumoase și nu înseamnă doar un regulament și teancuri de afișe propagandistice și invitații trimise peste granițe.

Tîrgul denotă multe despre munca și eforturile noastre pentru edificarea economiei naționale pe care o avem azi, despre politica noastră și despre prestigiul poporului nostru în lume. Căci noi nu sîntem doar organizatori ai unui tîrg internațional, ci și participanți.

Participanți cu produsele unei economii mature. Ai unei economii multilateral dezvoltate. Ai unei economii dinamice. Ai unei economii care a făcut din necesitatea alinierii la pretențiile revolu-

(Continuare în pag. 22)

În loc de a da cifre despre dimensiunile tîrgului vă repet o replică a unui vizitator: «Dacă știam cum stau lucrurile, veneam cu hrană rece».

În loc de a da cifre
despre dimensiunile tîrgului
vă repet
o replică a unui vizitator:
«Dacă știam
cum stau lucrurile,
veneam cu hrană rece».

MAŞINA, NEGUSTORUL ŞI NOI

Organizînd tîrgul, românii s-au dovedit propagandişti ai revoluţiei ştiinţifico-tehnice, propagandişti ai colaborării pentru progres, pentru relaţii paşnice.

ţiei ştiinţifico-tehnice contemporane o problemă de stat, o politică de stat. Grăitor în acest ultim sens este însuşi profilul integral-tehnic al tîrgului. Grăitoare este şi tema primei sale ediţii, ediţie axată pe ramurile cele mai esenţiale şi cele mai de viitor ale industriei: construcţia de maşini şi electrotehnica.

Am fost conştienţi că succesul tîrgului va fi condiţionat, în primul rînd, de însăşi participarea noastră, de reprezentarea pe care o vom putea asigura cu produsele noastre în totalul exponatelor statelor şi firmelor participante. De aceea, spun eu, succesul tîrgului, ca număr impresionant de participanţi chiar la o ediţie care, oricum, poartă numărul 1, o ediţie care deci era o necunoscută, se datorează înainte de orice faimei pe care economia românească o avea cîştigată deja în străinătate. Tîrgul şi succesul lui descind, nu numai ca loc, ci şi ca prestigiu din Expoziţia realizărilor economiei naţionale 1969.

Dar sensuri esenţiale a avut şi organizarea în sine a tîrgului. Înseamnă că avem ce vinde, înseamnă că nu ne este ruşine cu produsele industriei noastre, ci, dimpotrivă, înseamnă că subscriem prin întreaga noastră politică la ideea că evoluţia economică a unei ţări depinde în mare măsură de gradul de participare la circuitul comercial internaţional.

(Continuare în pag. 24)

Dialogul om-tehnică a fost purtat cu mii de reprezentanţi şi dintr-o parte şi din cealaltă. Tîrgul a avut, ceea ce se cheamă, priză la mase.

Discuţii animate, cu dicţionarul poliglot şi ciorna contractului pe masă. Separeurile cu măsuţe joase şi scaune comode au făcut ca tîrgul să nu fie doar un loc de expoziţie, ci şi un loc de activitate, de muncă.

MASINA, NEGUSTORUL SI NOI

înseamnă că sîntem dispuşi la cooperare paşnică cu celelalte ţări.

Şi-mi place să cred, şi-mi place să spun, şi-mi place să scriu aici, că am fost înţeleşi. Îmi recunosc încă o dată subiectivismul meu pasionat, însă susţin că această afirmaţie are şi un suport absolut obiectiv: succesul categoric, succesul recunoscut de străini, al tîrgului.

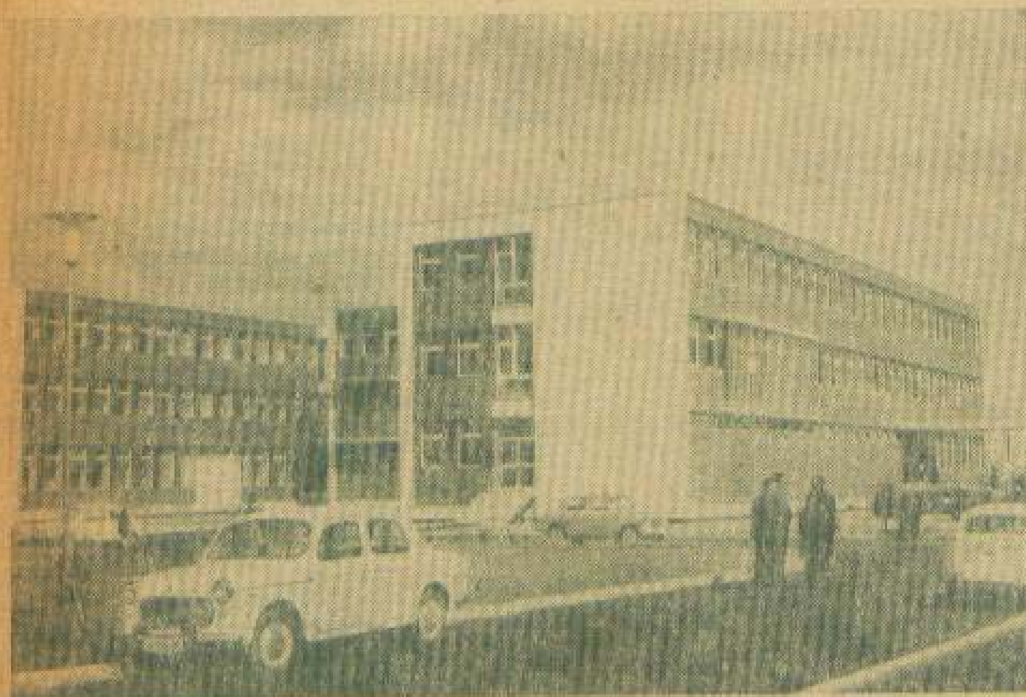
Şi apoi, oare, organizînd tîrgul n-am dobîndit şi noi meritul general al negustorului care — promovînd, prin negoţul lui, prin munca lui, cooperarea economică şi tehnică — se dovedeşte implicit, prin fapte de comerţ, propagandist al spiritului de pace, al ataşamentului pentru raţiune şi progres? Tîrgul nostru nu este încă o liră a înţelegerii oferită omenirii?

În Bucureşti, în octombrie, au fost «zile de tîrg». Imaginea aceasta ca şi celelalte vi le oferim pentru amintire.

1

2

CONSTRUCȚII ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE

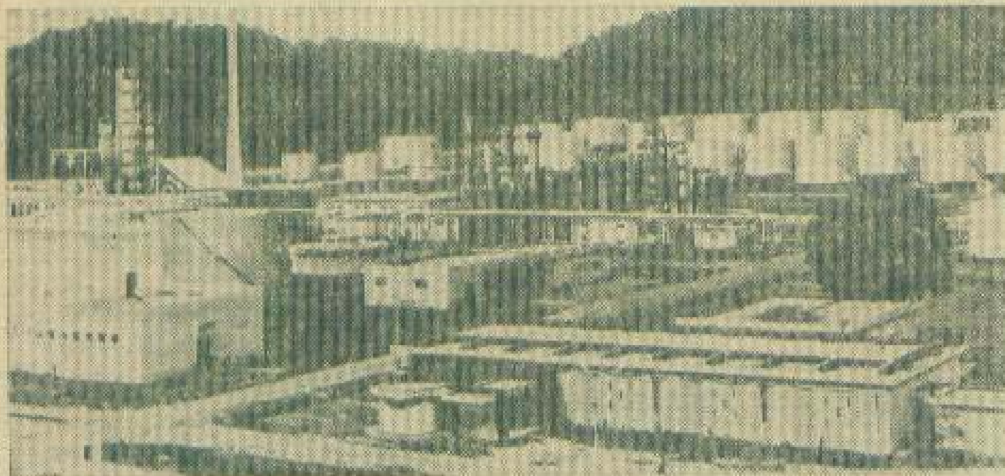
Nu există argument mai puternic pentru dorința de pace și colaborare activă a poporului român decît efortul său constructiv. Cei 26 de ani scurși de la eliberare oferă nu numai un bilanț bogat în rezultate, ci și un anumit grad de experiență. Este vorba de experiența generală, organizatorică, a unui proces de dezvoltare economică desfășurat într-un ritm cu totul neobișnuit, și mai este vorba de experiența concretă, științifică și tehnică, obținută în diferitele domenii de activitate. „Suma" lor formează prestigiul țării noastre și al specialiștilor ei, prezenți într-o măsură mereu crescîndă pe meridianele și paralelele lumii.

Cine caută o sinteză a acestor prezențe o poate găsi în domeniul construcțiilor de orice fel, de la amenajări edilitare pînă la uzine complexe. Volumul acestui gen de participări la diviziunea mondială a muncii a impus și crearea recentă, a unor organisme specializate pentru acest gen de „export" — Antrepriza română de construcții montaj (ARCOM) și Antrepriza română de construcții (AROCONSTR).

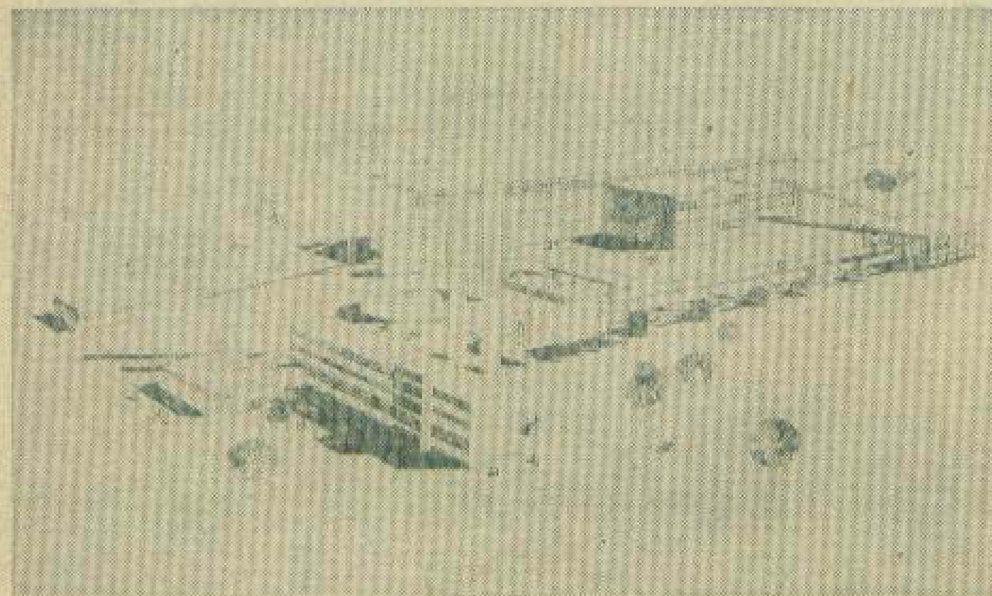
Sînt tot mai numeroase edificiile proiectate și executate de români pentru alte țări. Ele înscriu, metaforic, contribuția directă a țării noastre la cronica durabilă a istoriei contemporane. Întîlnindu-le în călătorii sau albume, e bine să le recunoaștem cu o mîndrie îndreptățită: SÎNT ROMÂNEȘTI!

Dintre veteranii construcțiilor românești peste hotare face parte *spitalul de 330 de paturi construit în provincia Phenianul de sud din R.P.D. Coreeană (foto 1)*. Spitalul a fost inaugurat în ziua de 22 august 1959, în preajma zilei naționale a țării noastre. Pe atunci nu împliniserăm încă nici 15 ani de la eliberare. Mai aveam o zi!

CONSTRUCȚII ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE

3

4

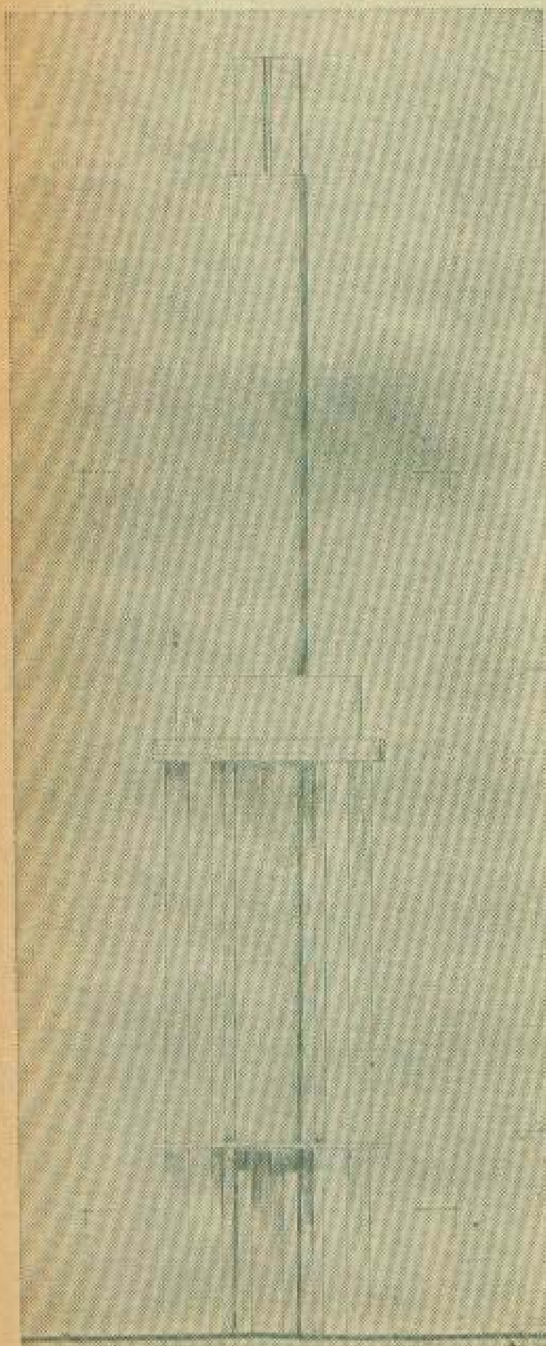
Spiritul de solidaritate al poporului nostru s-a manifestat ori de cîte ori prietenul s-a aflat la nevoie. Un prilej tragic l-a constituit și cutremurul care a distrus în ziua de 26 iulie 1963 orașul Skopje — R.S.F. Iugoslavia. Participarea țării noastre — alături de alte state — la *reconstrucția cetății macedonene* s-a materializat în edificarea unui număr de 102 apartamente în cartierul Taftalidje și a unei policlinici *(foto 2)* care să deservească o populație de 50 000 locuitori.

De la sapa de foraj la combinatul petrochimic, de la depistarea geologică pînă la miraculoasele metamorfoze ale materiei în eprubete, experiența românească în descoperirea, exploatarea și valorificarea superioară a zăcămintelor petrolifere este tot mai solicitată peste hotare. Una dintre țările în care specialiștii români au asigurat realizarea de *rafinării după proiecte originale* este și *India*. Sînt renumite obiectivele de acest gen de la Barauni Mihar sau rafinăria „Panhati" *(foto 3)*.

Un alt domeniu în care specialiștii noștri au acumulat o bogată experiență este și *industria materialelor de construcții*. Mare exportatoare de ciment, România a construit sau construiește peste hotare și numeroase linii tehnologice pentru fabricarea acestui produs: la Santiago de Cuba *(Republica Cuba)*, la Insan și Buresan *(R.P.D. Coreeană)*, Lukawa *(R.S.F. Iugoslavia)*, la Haifong *(R.D. Vietnam)* ș.a. *În fotografia nr. 4* — proiectul unei noi fabrici cu o capacitate zilnică de 1 200 t de clincher, în curs de contractare pentru export.

Foarte semnificativă este și reputația construcțiilor așa-zise inginerești, adevărată probă de încercare pentru modul de a gîndi tehnic, eficient, al proiectanților. Un asemenea

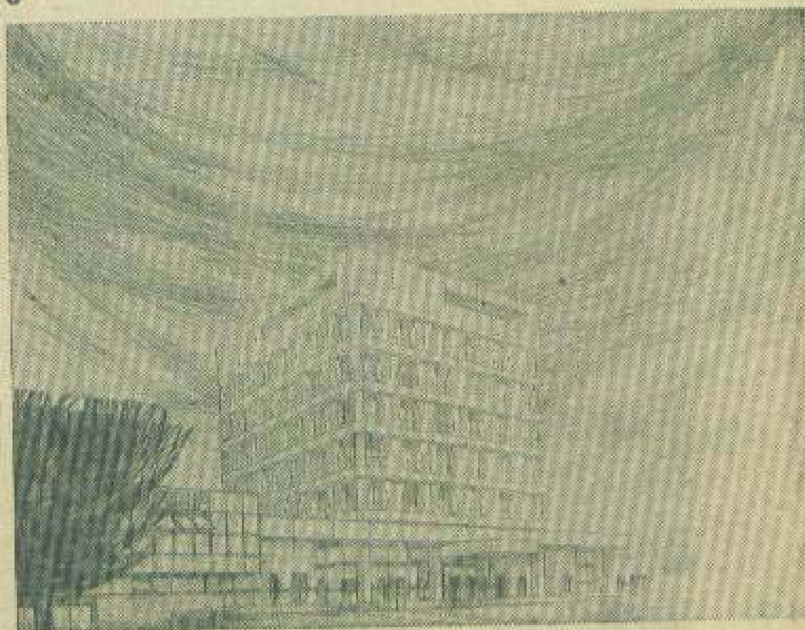
5

examen l-a constituit și proiectul *(foto 5)* executat de un colectiv al Institutului de proiectări pentru industria materialelor de construcții pentru un *turn de 91 m* construit în localitatea ***Marburg din R.F. a Germaniei***. Construcția, destinată unor funcții multiple, inclusiv susținerea unui castel de apă de formă inelară la înălțimea de 45 de m, a fost proiectată cu o toleranță admisă de **1—2‰** și s-a bazat pe un procedeu cu totul original: glisarea cu liftarea planșeului destinat solidarizării stîlpilor. Proiectul a fost aprobat cu calificativul „excepțional"!

Turiștii care vor poposi în localitatea Chrudim din *R.S. Cehoslovacă* pot accepta cazarea în *hotelul „România"* cu o dublă satisfacție: construcția, împreună cu Complexul de servire alăturat, a

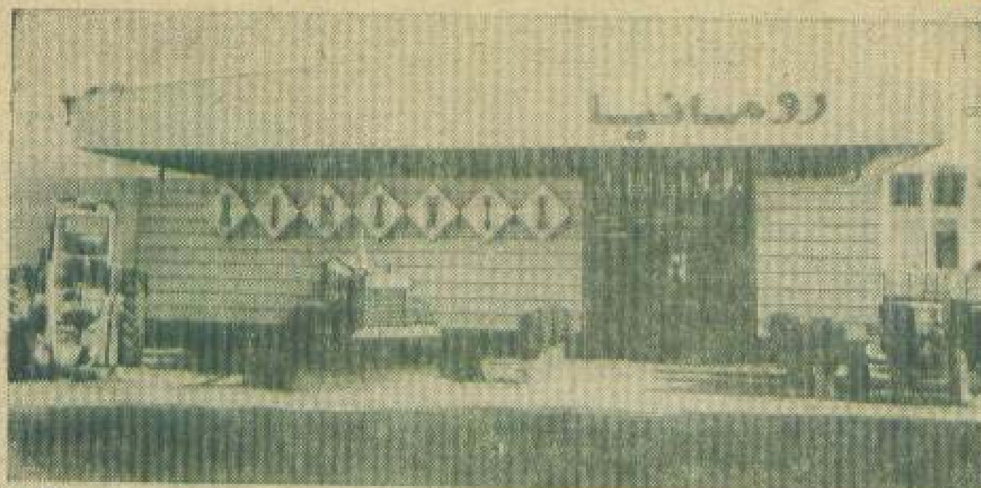
6

CONSTRUCȚII ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE

fost proiectată în țară. În *fotografia nr. 6* — o variantă a proiectului fațadei hotelului.

Arhitecții noștri au fost și sint solicitați și pentru proiectarea *pavilioanelor românești la expozițiile și tîrgurile internaționale*. Prezentăm alăturat imagini ale construcțiilor de acest gen în diferite zone geografice: Damasc *(foto 7)*, Tripoli *(foto 8)*, Copenhaga *(foto 9)* și Salonic *(foto 10)*.

7

8

9

10

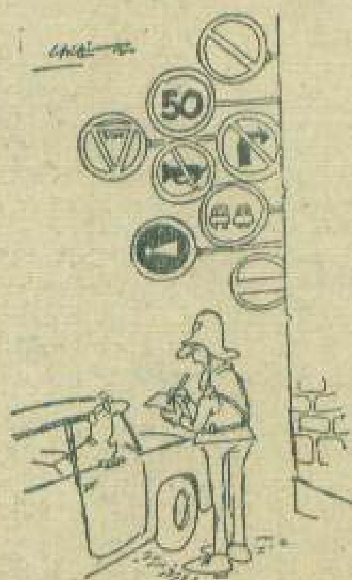
UMOR DE PESTE HOTARE

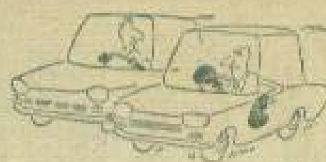
— Credeți că n-o să frînez la timp ?

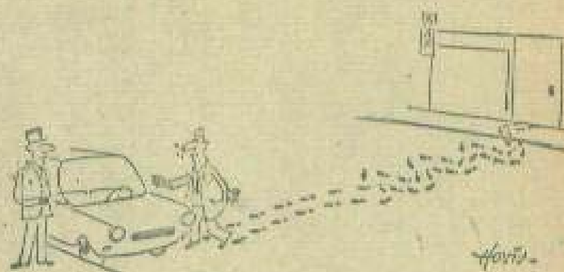

— Imi pare rău dar e ocupat pentru soțul meu.

— N-ai văzut semnul ?
— Care ?

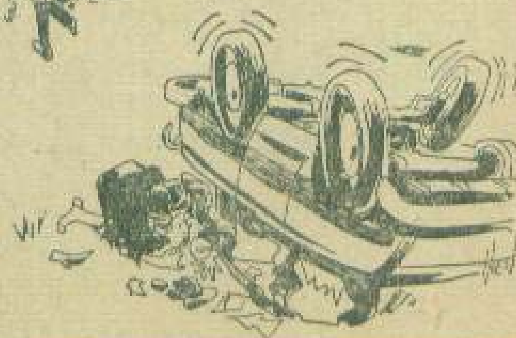

— Hei, atenție la caroserie cu umbrela dv. !

„HEI RUP"- '70

de Viorica CIORBAGIU

Vremurile acelea au căpătat aură de legendă. Dacă socotești cu mintea, nu-s prea îndepărtate în timp. Încît te miri cum de n-ai fost de față și dacă n-ai fost ți se pare, cumva, nedrept. Ascuiți cutremurat de-atîta aprigă putere și frumusețe, o vrajă neînțeleasă te cuprinde, vremea nu se mai măsoară în soroace obișnuite, și faptele, tinerii aceia despre care se povestește capătă însușiri de supraoameni. „În primăvara lui '48 cînd ne-am instalat brigăzile în defileul Bumbești — Livezeni, Jiul mugea amenințător zi și noapte, acoperind toate zgomotele pămîntului. Toamna, la închiderea șantierului, abia dacă se mai auzea, cînd și cînd, cîte o șoaptă înăbușită a apei..."

Mihai Oprea, fostul brigadier al anilor '46-'56, revede în închipuire tot. Își încrețește pleoapele și tace. Dintîi, nu înțeleg de ce apa abia mai șoptea, atunci. Cum, de ce? Aud mai pe urmă o sarabandă neîntreruptă și măreață de explozii și văd cum sar stîncile din locul lor și se prăvălesc surd și astupă gura plină cu blesteme a Jiului. Și recapitulez în gînd un drum către Petroșani: lumină-întuneric, soare-eclipsă, zi-noapte, o alternanță neîntreruptă, care înseamnă că înaintezi prin munte, că abia ai ieșit și intri iar, atît de repede și neașteptat încît îți lăcrimează ochii. Treci totuși prin trupul munților simplu și firesc, alunecînd cu trenul pe șine; la urma urmei totul nu-i decît un voiaj obișnuit, calm. S-a stins

de mult vuietul de front, pe întinderea căruia 30 000 de tineri brigadieri au spart roca îndărătnică, săpînd zecile de viaducte și tuneluri. E drept, de uitat n-am uitat, chiar dacă nu ne amintim în fiecare secundă. Dar la ceasul recapitulărilor, careul solemn al salopetelor albastre și steagul roșu preluat de brigada „Constanța" și de trei ori „hei rup" (în semn de omagiu) toate ne dau furnicături pe șira spinării.

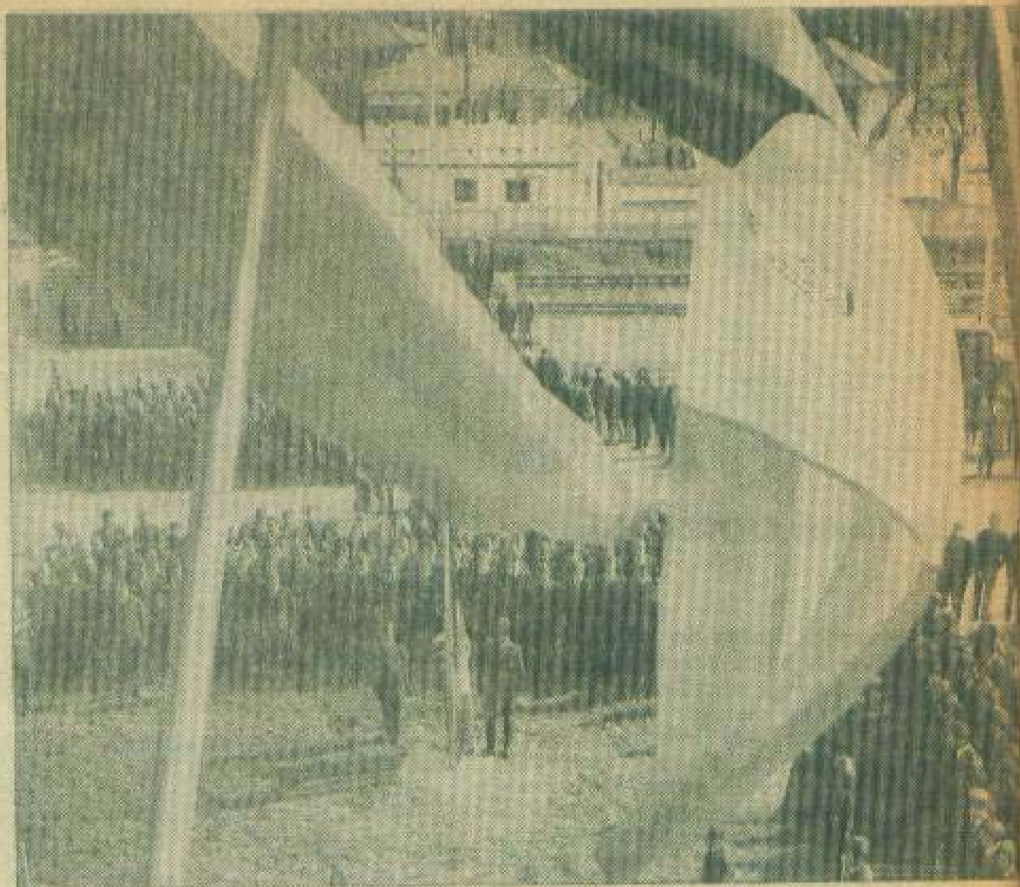
N-a trecut o veșnicie de la constituirea primei brigăzi „Vasile Roaită" la Roșiori de Vede (1946). Nu se detașează, obiectiv, în timp, epoca înflăcăratelor fapte de la Bumbești-Livezeni, Salva-Vișeu, Agnita-Botorca sau Lunca Prutului. Spunem deseori (poate zilnic): „în vremurile noastre". Or, de fapt, filele de eroică istorie a tinerilor în aceste vremuri s-au scris. Și atunci, de ce oare......? „Se lucra zi și

Cot la cot cu băieții.

"HEI RUP"-'70

Momentul solemn al „careului".

noapte, cu o îndîrjire drăcească. Dar dincolo de ambiția cuceririi drapelului, disciplina era de o rigurozitate fără drept de apel. Dacă o brigadă intra în șut, să zicem, la amiază, toți brigadierii aveau program de somn obligatoriu pînă la 11. Da, exista un planton, căruia i se încredința supravegherea somnului... Ei, și după odihnă răsuna valea de cîntece, urmate de explozii și iarăși corul bărbătesc al brigadierilor. Munții se spărgeau, cu adevărat, în pumni... Fără nici o plată cu bani, înțelegeți, băieți?

Un grup de „șantieriști" tineri de pe Lotru asculta, parcă, fără să respire, amintirile veteranului de la Salva-Vișeu. Nici unul nu zicea tare, dar vedeai, auzeai că sînt căzuți în admirație ca niște copii, care urmăresc trînta lui Făt-Frumos cu Balaurul. Da, și ei, betoniștii, minerii de pe șantierul hidrocentralei mută stînci și ape și alcătuiesc în tainicele ascunzișuri subterane drumuri pentru lumină. Nu sînt, cu alte cuvinte, dintre cei temerari? Ba bine că nu! „Da, dar la Bumbești-Livezeni, Salva-Vișeu era altceva", par să spună privirile fixate undeva în depărtare.

Ține de condiția omului și, cu atît mai mult, a tinerilor să-și dorească existența subliniată prin fapte durabile. „Hei rup"-ul din '48 cu ecourile lui statornice este, pe drept, un mit, un model de a trăi frumos, la tensiunea înaltă de care este în stare sufletul omenesc. Vă amintiți, nu? În perioada '56-'58 au fost șantierele tineretului de la Uricani, Bluming-Hunedoara, Fabrica de zahăr Livezi-Craiova, Studioul cinematografic Buftea. S-au ridicat tot în „anii noștri" Săvineștii și Suceava, s-au durat Bicazul și Argeșul (ce listă lungă ar putea fi alcătuită!). Nu s-au numit, în ultima vreme, șantiere ale tineretului. Dar cîte mii de tineri, cîtă cantitate de eroism și responsabilitate angajată s-a încorporat în noile construcții de tot felul, e o sumă „energetică" atît de greu de stabilit, în toată amploarea ei, încît cred că nici statisticienii nu s-ar angaja... (scuze).

Într-o formă sau alta tulburătoarea tradiție a lui „hei rup!" s-a reeditat an după an. În această primăvară însă insignele și ecusoanele, salopetele albastre, alcătuirea careului, înălțarea steagului și armonia dinamică a cîntecelor în cor au reînviat imagini ale celor dintîi brigăzi de muncă patriotică. În primăvara 1970 a fost declarată Șantier național al tineretului ampla lucrare de construcții hidroenergetice de pe Lotru. Proaspeții brigadieri au lansat un apel, repede receptat de către tinerii constructori de la Porțile de Fier. La începutul lunii mai s-a înălțat steagul primului șantier național al tineretului din agricultură. Și în timp ce gheizerele aspersoarelor udau pe-ntrecute, între Pietroiu — Ștefan cel Mare, pămîntul setos al Bărăganului, în alte părți ale țării — tot mai multe, cu accente tot mai dramatice — apele ieșeau din matca lor și pustiau case, orașe, cîmpuri.

La primul raport în careul inaugural din Bărăgan, comandantul brigăzii a 6-a era absent. El și oamenii săi. Dar nu era un act de indisciplină. Toată brigada a 6-a se afla în acel moment (în care „se jura" îndestularea Bărăganului cu apă) în zona de apărare a digului de la Țipirigelu, veghind ca apele Borcei să nu rupă zăgazurile și să cotropească lanurile din Stelnica, Bordușani și Vlădeni.

De fapt, luna mai 1970 — cu neașteptata ei catastrofă — va rămîne în istoria României nu doar ca o

dată a calamităţilor naturale fără precedent, nu numai ca o confirmare emoţionantă de solidaritate a naţiunii noastre socialiste. Evenimentele dramatice din mai, cu toate urmările lor triste, i-au îndemnat pe tineri să se angajeze într-o probă aspră, din care au ieşit mai dîrji, mai puternici, mai maturi. O probă care se traduce în înălţarea de diguri, în salvarea bunurilor şi a vieţilor omeneşti, în refacerea locurilor lovite de inundaţii. Fie că au fost militari, muncitori, intelectuali, ţărani, elevi şi studenţi, indiferent de profesie sau de preocupări, tinerii au atins prin faptele lor culmile celui mai înalt patriotism.

În drum spre locurile de muncă ale şantierului de pe Valea Caraşu.

În mijlocul holdelor de aur.

"HEI RUP"- '70

„Hei rup" e un simbol de dăruire a celor mai valoroase virtuți tinerești, în folosul patriei. Anul 1970 va rămîne în memoria generațiilor drept o continuare strălucită a tradițiilor de muncă ale tinerilor pe șantierele de construcție și reconstrucție ale țării.

Zid în fața apelor. Sute de brigadieri au participat în Insula Mare a Brăilei la construcția barajului protector. ◄

Zori de zi pe Șantierul național de pe Lotru. ▼

note ştiinţifice

ÎNTRE FLOAREA-SOARELUI ŞI PASĂREA FENIX

Cercetări efectuate la Institutul agronomic „Ion Ionescu de la Brad" din Iaşi au demonstrat că şi cenuşa cojilor de floarea-soarelui este bună la ceva. Deşeurile rezultate din cuptoarele fabricilor de ulei de floarea-soarelui constituie un preţios îngrăşămînt. O „doză" de 250 kg cenuşă din aceste cuptoare pentru un hectar de cultură duce la un spor de 690 kg floarea-soarelui. Cu alte cuvinte, planta renaşte din propria-i cenuşă...

S-A RUPT OSUL? NU-I NIMIC, ÎL LIPIM!

În locul „clasicului" ghips folosit pentru consolidarea oaselor fracturate se preconizează în ultimul timp „lipirea" fragmentelor rupte cu ajutorul unor adezivi. Substanţele adezive au proprietatea de a se solidifica rapid, realizînd astfel o „sudură biologică" ideală.

Cercetători de la clinica III-chirurgicală a Institutului medico-farmaceutic din Timişoara, în colaborare cu Catedra de macromolecule a Institutului politehnic-Timişoara, au realizat un sistem adeziv perfecţionat pe bază de gelatină, rezorcină şi formaldehidă botezat G.R.F. Acesta prezintă o serie de avantaje faţă de adezivii acrilici folosiţi în prezent: este simplu de preparat, se poate păstra practic timp nelimitat fără să-şi piardă calităţile adezive, nu este toxic şi produce, într-un interval doar de 1—3 minute, o peliculă adezivă la ţesuturi, cu rezistenţa elastică de consistenţa cauciucului brut, insolubilă în apă şi în lichidele organismului.

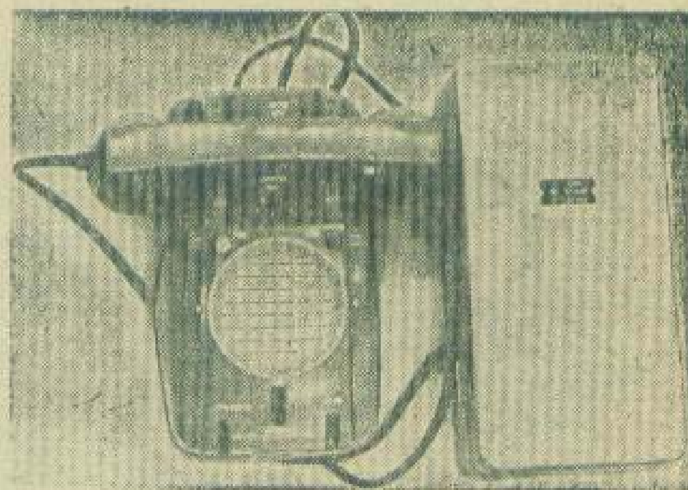

TAINA PORŢELANULUI ALB

În 1715 Johann Friedrich Böttger a descoperit taina porţelanului alb. În fotografie: unul din primele vase făcute de Böttger. Redescoperit recent, el a fost expus la Dresda, într-un cadru adecvat.

TELEFON... AGRICOL

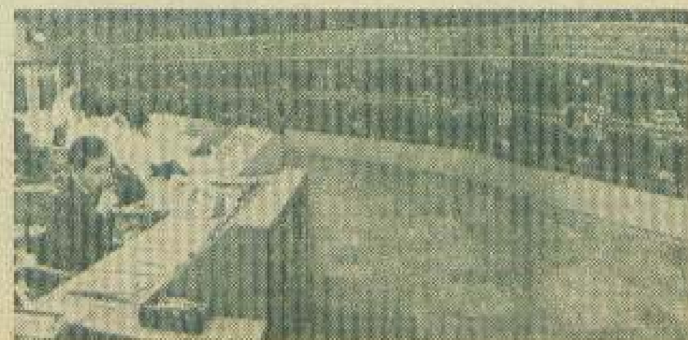
În colhozurile fruntaşe din U.R.S.S. brigăzile şi fermele folosesc în mod curent asemenea microstaţii de radio portative pentru a păstra permanent legătura cu conducerea gospodăriei. Doar „armele" cele mai perfecţionate decid bătălia recoltei.

GLASUL ROŢILOR DE TREN. EDIŢIE '71

S-ar părea, punctul de comandă al unui rachetodrom. Sau poate „inima" unei hidrocentrale?

De fapt este centrul de control al faimosului superexpres japonez „Tokaido."

PENTRU UN CLIMAT DE PACE ŞI SECURITATE PE CONTINENT

Europeni despre Conferinţa general-europeană

Anul 1970 a fost marcat de o lărgire a schimbului de păreri asupra problemelor securităţii europene, asupra modului de înfăptuire a ei. Se poate afirma că astăzi există un consens general asupra oportunităţii organizării securităţii europene. S-a conturat perspectiva instituţionalizării conceptului de securitate europeană prin crearea unui organism permanent pentru problemele securităţii şi cooperării în Europa. Totodată este recunoscută însemnătatea respectării egalităţii în drepturi a tuturor statelor interesate — principiu apărat cu consecvenţă de România socialistă — la toate etapele pregătirii şi desfăşurării Conferinţei general-europene.

România socialistă a înscris securitatea europeană la loc de frunte în cadrul politicii ei externe, militînd pentru dezvoltarea relaţiilor cu toate statele europene. **„Ca ţară europeană** — a declarat tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU — **România militează activ şi îşi aduce contribuţia la instaurarea unui climat de pace şi securitate pe continent, cu convingerea că orice pas înainte în normalizarea relaţiilor în această parte a globului va influenţa pozitiv pacea şi securitatea întregii lumi. Ţara noastră acţionează consecvent pentru convocarea şi ţinerea unei conferinţe general-europene, care, după părerea noastră, ar putea deschide calea unor noi progrese în direcţia soluţionării paşnice, treptate, a problemelor actuale pe continent".** Memorandumul elaborat de miniştrii de externe ai statelor socialiste participante la Tratatul de la Varşovia, întruniţi în luna iunie la Budapesta, lărgeşte sfera propunerilor care ar putea fi luate în discuţie la viitoarea conferinţă general-europeană.

În paginile următoare redăm—pentru cititorii noştri — cîteva din ideile formulate de o serie de personalităţi politice şi reprezentanţi ai vieţii publice asupra necesităţii securităţii europene.

„Securitatea este legată, în concepția noastră, de destindere. O pace care nu se întemeiază decît pe echilibrul dintre coalițiile militare nu poate fi decît precară și parțială. Credem, de asemenea, că îmbunătățirea climatului, care ar rezulta din destindere, ar trebui să permită soluționarea treptată a marilor probleme ce mai despart încă țările europene.

În această perspectivă, o conferință cu privire la securitatea europeană ar putea fi chemată, firește, să joace un rol important".

Georges Pompidou,
președintele Franței

„Pornind de la considerente de necesitate, finlandezii apreciază că țara lor trebuie să participe la construcția unei Europe mai bine protejate decît odinioară.

În opinia noastră, crearea unui sistem de pace în Europa trebuie privită ca țelul principal al guvernelor care poartă răspunderea pentru securitatea pe continentul nostru".

A. Karjalainen,
primul ministru al Finlandei

„Ca țară europeană, Iugoslavia este în mod special interesată în evoluția situației pe continentul nostru. Ea salută eforturile tot mai numeroase îndreptate în direcția reducerii încordării tuturor țărilor, fără deosebire de sistemul lor social, și creării condițiilor pentru asigurarea unui sistem trainic de securitate europeană. Sprijinind toate inițiativele care corespund acestor scopuri, inclusiv pregătirile pentru conferința privind colaborarea și securitatea europeană, ea consideră că soluționarea unei serii de probleme în suspensie se poate asigura în primul rînd prin promovarea multilaterală a relațiilor dintre europeni și dezvoltarea colaborării pașnice, prin crearea unei atmosfere de încredere și respect reciproc, prin participarea pe bază de egalitate și angajarea tuturor țărilor europene".

Mitia Ribicici,
președintele Vecei executive federale a R.S.F.I.

PENTRU UN CLIMAT DE PACE ŞI SECURITATE PE CONTINENT

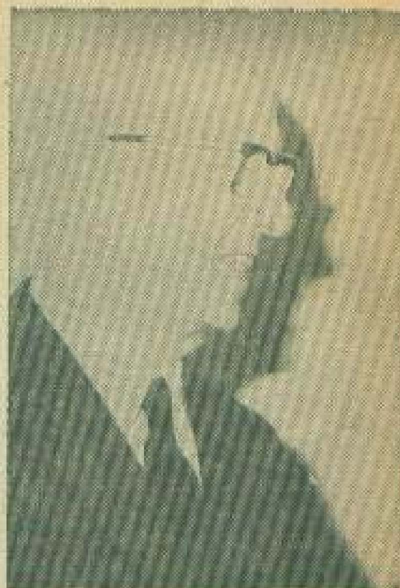
„Noi privim favorabil proiectul de convocare a conferinţei în problemele europene şi aducem contribuţia noastră, atît prin contacte bilaterale cît şi în organismele multilaterale, pentru accelerarea procesului de clarificare, care va permite realizarea ei. Pregătirea este necesară pentru a se asigura succesul".

Aldo Moro,
ministrul de externe al Italiei

„Împreună cu celelalte state socialiste participante la Tratatul de la Varşovia, Bulgaria depune eforturi consecvente pentru destindere în Europa, pentru dezvoltarea relaţiilor economice şi tehnico-ştiinţifice reciproc avantajoase cu toate statele.
Guvernul bulgar consideră crearea unui sistem eficient de securitate europeană o sarcină grea, dar realistă".

Ivan Başev,
ministrul afacerilor externe al R.P. Bulgaria

„La 25 de ani după război, intrăm într-o eră în care trebuie făcută o alegere. Noi, europenii, sîntem cei care trebuie să alegem între politica de forţă şi presiuni militare, şi o politică de securitate colectivă bazată pe bunăcredinţă şi înţelegere".

Pierre Harmel,
ministrul afacerilor externe al Belgiei

●

„Islanda acordă o mare importanţă eforturilor menite să îndepărteze barierele comerciale dintre ţările Europei de est şi vest. Islanda doreşte să menţină relaţii bune cu toate popoarele şi este gata să participe la o conferinţă general-europeană în problemele securităţii, dacă se va ajunge la un acord general asupra ordinii de zi".

Emil Jonsson,
ministrul afacerilor externe al Islandei

„Sintem în favoarea convocării unei conferințe pentru securitatea europeană, care ar trebui să aibă loc după o temeinică, dar nu prea îndelungată, pregătire".

Rudolf Kirschlaeger,
ministrul de externe al Austriei

„Prin eforturile depuse pentru dezvoltarea coexistenței pașnice și pentru securitate colectivă în Europa, statele membre ale Tratatului de la Varșovia răspund aspirațiilor popoarelor continentului nostru spre destindere și o pace trainică. Dacă în prezent se dezvoltă o mișcare largă pentru securitate europeană și există condiții cu mult mai favorabile pentru înfăptuirea de pași reali pe calea spre un sistem de securitate europeană decît cu 10 sau 15 ani în urmă, aceasta se datorește în primul rînd activității neobosite depuse de țările socialiste pentru o Europă a coexistenței pașnice și securității".

Otto Winzer,
ministrul afacerilor externe al R. D. Germane

„Guvernul R.F.G. se va pronunța în favoarea unei conferințe pentru securitatea europeană dacă aceasta va fi pregătită cu grijă, dacă sînt de așteptat rezultate utile și dacă participă Statele Unite și Canada".

Walter Scheel,
ministrul afacerilor externe al R.F. a Germaniei

●

„Propunerile cuprinse în Memorandumul de la Budapesta (din iunie 1970 — n.n.) privind o reducere a trupelor străine în Europa sînt foarte încurajatoare. Guvernul canadian este deosebit de interesat în propunerea făcută privind includerea Statelor Unite și Canadei într-un organ care să discute despre securitatea și cooperarea în Europa pe o bază permanentă".

Leo Cadieux,
ministrul apărării al Canadei

PENTRU UN CLIMAT DE PACE ŞI SECURITATE PE CONTINENT

„Evoluţia climatului politic, dezvoltarea relaţiilor de colaborare economică, tehnică, ştiinţifică şi culturală între ţările europene, fac ca adepţii unei conferinţe general-europene să devină astăzi mereu mai numeroşi. Făurirea securităţii în Europa trebuie gîndită, fireşte, în termenii unui proces continuu şi progresiv de rezolvare treptată a problemelor complexe pe care le pune în acest domeniu viaţa internaţională a continentului şi a lumii, de rezolvare a lor printr-un sistem de angajamente ferme ale statelor şi de măsuri concrete de natură: a) să asigure fiecărei ţări condiţiile de securitate necesare înfăptuirii propriilor obiective de progres; b) să creeze cadrul necesar unei intense şi multilaterale colaborări internaţionale.

O concepţie realistă şi dinamică a securităţii ne duce la concluzia că o conferinţă general-europeană asupra securităţii nu trebuie privită nici ca un scop în sine, nici ca un punct terminus, ci ca o etapă a procesului de făurire a securităţii pe continent, ca un mijloc de stimulare a lui. Dat fiind acest rol, consider că ar trebui să se propună pentru ordinea de zi a unei prime conferinţe probleme pentru a căror rezolvare s-au creat condiţii necesare. Prin încheierea unor acorduri între statele participante asupra unor asemenea probleme, s-ar deschide perspective noi şi soluţionării în viitor a altor probleme mai complexe, asupra cărora există azi opinii deosebite între diferitele state europene. În acest fel concepută, consider că există toate posibilităţile pentru ţinerea conferinţei".

Prof. dr. docent Costin Murgescu, directorul general al Institutului pentru studierea conjuncturii economice internaţionale

„Evenimentele care au avut loc în ultimul an demonstrează creşterea posibilităţilor organizării conferinţei general-europene, această opinie fiind atestată de o serie de factori. Iniţiativa ţărilor socialiste reţine atenţia opiniei publice, a cercurilor conducătoare, atît oficiale cît şi obşteşti, din ţările europene, fără deosebire de sistemul social căruia îi aparţin.

Consider că, în prezent, este important să punem accentul pe pregătirea practică a conferinţei general-europene".

Prof. Dmitri Gheorghevici Tomaşevski,
Institutul de economie mondială şi relaţii internaţionale din Moscova

„Cooperarea economică poate contribui foarte mult la asigurarea securității. Cu cît există mai multe contacte, cu atît mai puțin este probabilă o acțiune pripită, violentă. Dacă o asemenea dezvoltare a cooperării va fi realizată astfel încît legăturile economice, tehnice și culturale să fie foarte importante, folosirea forței va deveni de neconceput. Securitatea va urma automat. De asemenea la aceasta ar contribui un schimb cît mai larg de persoane și idei între toate țările. Aceste aspecte nu pot fi despărțite".

Karl Birnbaum,
directorul Institutului suedez pentru probleme internaționale

„Țările europene trebuie să găsească noi soluții, noi canale de contact. Putem spune că începuturile în acest domeniu nu sînt modeste; și chiar dacă ar fi, asta nu înseamnă că nu sînt importante. Depășirea actualei situații poate fi realizată prin soluții parțiale, prin negocieri. Este foarte mulțumitor, cred, să vezi cum se conturează o epocă de negocieri".

Türkkaya Ataöv,
director la Institutul de relații internaționale din Ankara

„Organizarea securității în Europa trebuie să se bazeze pe stricta respectare a principiilor universal valabile ale independenței și securității tuturor statelor europene, neamestecului în afacerile lor interne, egalității în drepturi și cooperării fără discriminări".

Pierre Cot,
președintele Asociației internaționale a juriștilor democrați

●

„Se poate afirma cu curaj că azi, în toate țările europene, în toate păturile sociale, se întărește năzuința spre crearea unui sistem de securitate colectivă și colaborare. După convingerea noastră, asigurarea securității este o condiție importantă pentru colaborare, iar dezvoltarea colaborării este o condiție a întăririi continue a securității".

Maurice Lambilliotte,
directorul revistei belgiene „Synthèses"

Baikonur este denumirea unuia dintre cele mai mari cosmodromuri din Uniunea Sovietică. De pe una din rampele sale a fost lansat la 4 octombrie 1957 primul satelit artificial al Pămîntului, de aici a pornit spre cosmos, pentru prima oară în lume, Iuri Gagarin; tot de aici au plecat spre necercetatele întinderi ale spațiilor siderale, la bordul unor nave cosmice de tip „Vostok", „Voshod" și „Soiuz", atîția alți cosmonauți sovietici. De aici au fost lansate stații cosmice automate spre Lună, Marte și Venus și, de asemenea, numeroși sateliți artificiali ai Pămîntului — diferiți în ce privește importanța, misiunea și utilitatea.

Baikonur

COSMODROMUL ȘI ORAȘUL STELELOR

Corespondență specială pentru „Flacăra" de la IVAN BORISENKO, președintele Comisiei pentru probleme tehnico-sportive ale cosmonauticii din R.S.F.S.R., comisar sportiv.

OBIȘNUIT ȘI NEOBIȘNUIT ÎN ZVEZDOGRAD

În calitate de comisar sportiv am deseori prilejul să vizitez cosmodromul, totuși de fiecare dată cînd vin la Baikonur ca să asist la o lansare, mă încearcă aceeași intensă emoție.

De îndată ce avionul se apropie de cosmodrom, privirea călătorului întîlnește o întindere aridă, acoperită cu nisip fin. Prezența nisipului se face simțită în orice anotimp. El dă de furcă mai ales specialiștilor care lucrează în sectoarele tehnice și de lansare.

Imediat după aterizarea avionului nostru ne îndreptăm spre Zvezdograd — Orașul stelelor — o așezare mare, modernă, cu străzi largi și drepte, cu spații verzi, parcuri și bulevarde. Zvezdogradul crește neîncetat, devine tot mai frumos. Are școli medii și tehnice, magazine, cinematografe, hoteluri, cafenele, restaurante. Există în oraș și un stadion, săli și terenuri de sport, un centru de televiziune. La prima vedere noul venit are impresia că aici viața se desfășoară aidoma ca în orice alt oraș. În realitate, lucrurile nu stau așa. Înaintea fiecărui nou zbor al omului în cosmos, înaintea fiecărei noi lansări a unui satelit artificial al Pămîntului sau a unei nave cosmice automate, sosește aici un grup de lucrători tehnico-științifici, ingineri și specialiști. Ei sînt cei care pregătesc zi și noapte noua lansare.

Nu departe de piața centrală a Zvezdogradului se află două case, cu cîte două etaje. În aprilie 1961 într-una din ele a locuit, s-a odihnit și s-a pregătit pentru primul zbor al omului în cosmos, Iuri Alekseevici Gagarin. În amintirea lui, cosmonauții au plantat în parc un brad.

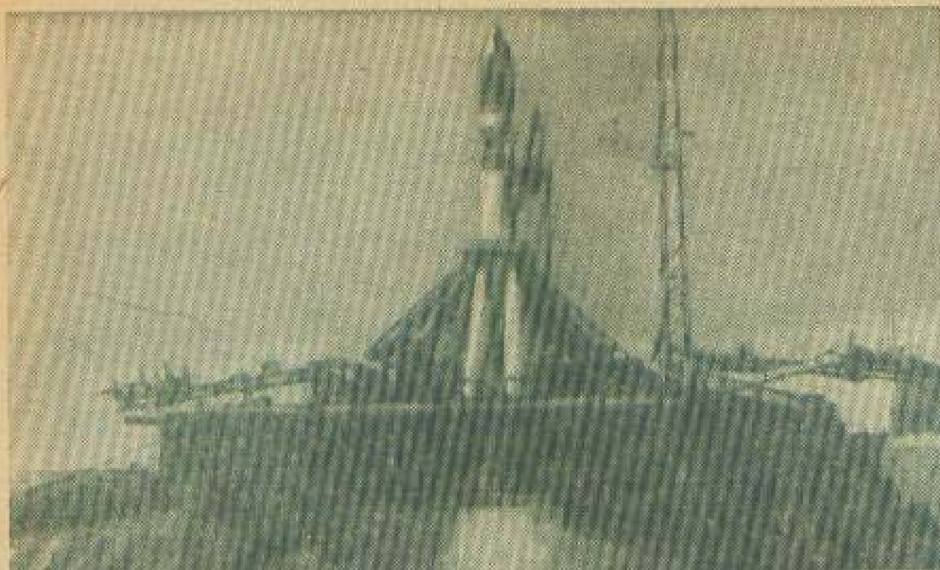

Hotelul „Kosmonavt", în care-și petrec perioada premergătoare startului cosmonauții sovietici.

La marginea orașului a fost construită de curînd o clădire nouă: hotelul în care stau, învață și se pregătesc de zbor piloții cosmonauți din U.R.S.S. Se numește, cum se poate lesne bănui, „Kosmonavt", iar la proiectarea lui au contribuit cu multe sfaturi prețioase Iuri Gagarin și alți cosmonauți. În parcul hotelului au fost amenajate terenuri de sport, o piscină descoperită și, pretutindeni, ronduri de flori. Ne atrag atenția două șiruri de arbori plantați în rînduri drepte: aleea cosmonauților. Un amănunt — numărul arborilor corespunde celui al cosmonauților sovietici care au zburat în cosmos.

Nu departe de hotelul „Kosmonavt" trece una din șoselele ce duc spre complexele de lansare, spre platformele tehnice și punctele de control. Drumul e drept, neted, și o plimbare de-a lungul lui, mai ales la început de primăvară, cînd înfloresc lalelele, este cît se poate de plăcută. Curînd ne aflăm pe una din platforme. La dreapta noastră sînt aliniate cîteva căsuțe. Pe fațadele a două dintre ele sînt fixate plăci memoriale. Pe prima citim: *„În această casă a locuit și a lucrat constructorul principal, academicianul Serghei Pavlovici Koroliov. 1956-1966".* Cealaltă placă memorială poartă următorul text: *„În această casă și-a petrecut ultima noapte dinaintea primului zbor cosmic din lume, Iuri Alekseevici Gagarin, 11-12 aprilie 1961".*

Pe rampa de lansare a navelor „Soiuz" se află o clădire uriașă. Este construcția în care se asamblează navele cosmice și diferitele trepte ale rachetei purtătoare, se montează ansamblul navă-rachetă, se efectuează tot complexul de probe. Aici lucrează numeroși specialiști de care depinde literalmente

▲
Momentul de supremă tensiune care precedă fiecare nouă lansare cosmică.

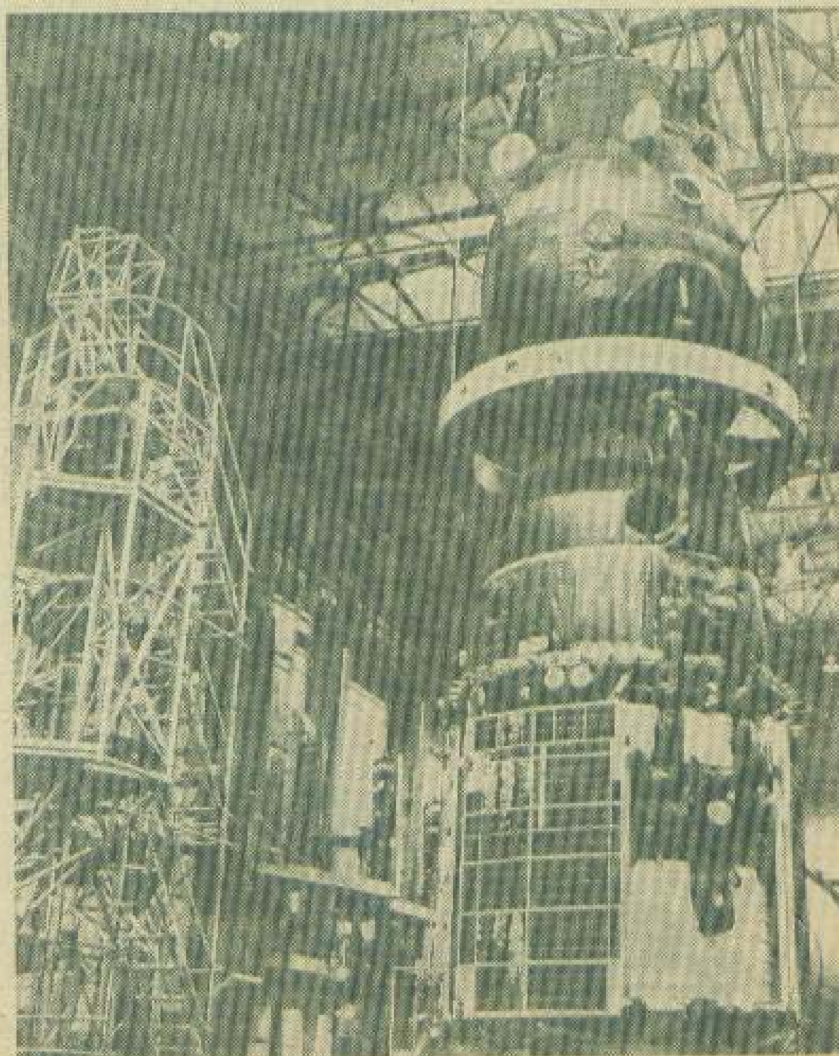
totul, începînd cu pregătirea complicatelor sisteme, blocuri, ansambluri și agregate ale rachetelor purtătoare, instalațiilor de lansare și navelor cosmice și terminînd cu antrenamentele cosmonauților înainte de zbor.

OAMENII ÎN HALATE ALBE

Am avut în repetate rînduri prilejul să urmăresc întregul proces tehnologic de pregătire a lansării navelor și rachetelor purtătoare. Nava cosmică este înconjurată din toate părțile de șantiere de lucru — începînd cu zona inferioară, unde se află compartimentul cu aparatură, și terminînd cu compartimentul orbital, în partea superioară a navei. Constructorul principal se află tot timpul în preajma navei. De-a lungul anilor de activitate comună, relațiile dintre noi au devenit excelente, transformîndu-se într-o adevărată prietenie. Oamenii vin la constructorul principal, se sfătuiesc cu el în toate problemele privitoare la preparativele lansării.

Prin caracterul ei, activitatea „oamenilor în halate albe" care pregătesc pentru zbor construcția complexă, făurită de un colectiv numeros de oameni de știință, ingineri și muncitori, se aseamănă cu cea a chirurgilor care efectuează o operație extrem de delicată. Poți admira ore în șir munca migăloasă, de adevărați giuvaergii, depusă de acești oameni pe cosmodrom. Să ne amintim că încă la nava-satelit din prima generație de tip „Vostok", cu care Iuri Gagarin a făcut primul zbor cosmic din lume, sistemele și aparatura erau legate între ele prin cîțiva kilometri de cablu. În zilele noastre tehnica cosmică se perfecționează mai repede decît oricare altă tehnică. Locul navelor de tip „Vostok" și „Voshod" a fost luat de

În uriașa clădire destinată montajului și încercărilor, o navă de tip „Soiuz" este pregătită pentru viitoarea sa misiune.
▼

Cape Kennedy

LUNADROMUL 39

de Ion PETRU

PUȚINĂ GEOGRAFIE

Nu sfătuiesc pe nimeni să caute pe hartă poziția Lunadromului. Nu va găsi nici măcar Merritt Island, peticul de pămînt de peste o sută de mii de acri care adăpostește baza de lansări spațiale cu destinația Luna. În hărțile obișnuite, Florida însăși apare ca o mică limbă de teren, prelinsă în apele Oceanului Atlantic și ale Golfului Mexic. Singurul punct de reper geografic al expedițiilor cosmice îl găsești la jumătatea coastei estice a peninsulei — Cape Kennedy.

Ca să ajungi pînă acolo trebuie, mai întîi, să traversezi Atlanticul. Șapte-opt ore de zbor cu avionul. Un salt de mii de kilometri, peste multe meridiane și fuse orare, gonind mereu spre apus în urma soarelui. O scurtă escală la New York sau la Washington. Apoi te îmbarci pe un alt avion și o pornești spre sud, spre însorita Floridă. Cînd ai ajuns cam pe aceeași paralelă cu Sahara, avionul te depune lin pe pista aeroportului din Orlando. Este punctul terminus al călătoriei aeriene și începutul traseului terestru.

O șosea lungă de o sută de kilometri, străjuită de plantații de cocotieri și portocali, duce pînă la centrul spațial de la Cape Kennedy.

Cu cît te apropii mai mult de țărm decorul se fărîmițează într-o sută de lacuri sărate și de rîuri, mărginite la est de bancuri de nisip și de stînci ce se aliniază în Atlantic, paralel cu continentul, formînd numeroase insule și peninsule. Una dintre ele este Merritt Island. O peninsulă alungită avînd forma unei frunze bizare, flancată de Banana River și Indian River.

Merritt Island, brăzdată de ape, apare ca frontieră incertă, ezitantă, între ocean și uscat.

Dune de nisip, o vegetație pitică, stearpă și benzile de asfalt ale șoselelor... Un peisaj complet plat, orizontal.

În acest domeniu al deșertului, ai surpriza să descoperi lumea insolită a unei rezervații naturale. Nouăzeci de specii de păsări trăiesc aici: egrete, bițlani, cocori, rațe sălbatice și vulturi pleșuvi, uriașe broaște țestoase, de ocean... și mulți aligatori. Totul pare încremenit, atemporal.

(Continuare în pag. 46)

Baikonur

navele mai puternice, mai complexe și mai perfecționate de tip „Soiuz".

În corpul de clădire destinat montajului și probelor, alături de nava cosmică, într-o imensă încăpere se află treptele cu puternice motoare care, după ce vor fi montate, vor alcătui racheta purtătoare. Și aici specialiștii verifică instalațiile motoarelor, întregul ansamblu al aparaturii telemetrice automate și al celorlalte sisteme. Și aici — ca și în toate celelalte compartimente — trebuie asigurate o înaltă precizie și stabilitate în funcționarea întregului complex.

O deosebită importanță se atribuie sistemului de dirijare a deplasării rachetei pe traiectoria stabilită, stabilizării centrului relativ al maselor, dirijării motoarelor rachetă (reglarea tracțiunii etc.).

În sfîrșit nava cosmică este gata să fie asamblată cu racheta. Dar momentul nu a venit încă. Explicația? Potrivit programului de pregătire, cosmonauții trebuie să mai facă o serie de antrenamente speciale în cabina navei, unde se află o aparatură foarte complicată. Ei își ocupă locurile în cabină și se antrenează ore în șir la numeroasele instalații.

Oricît de mari ar fi posibilitățile aparaturii cibernetice și automate a zilelor noastre, ea nu poate înlocui capacitatea creatoare a omului. Explorînd cosmosul, omul se va lovi tot mai des de fenomene la care e greu de presupus că chiar și cea mai perfecționată aparatură automată ar putea reacționa. Omul însă poate să cerceteze efectiv necunoscutul, să adopte la momentul oportun decizii optime, să se orienteze în situații neprevăzute.

ULTIMELE CEASURI DINAINTEA LANSĂRII

Dar să revenim în corpul de clădiri destinat montajului și probelor. Aflîndu-se în cabina navei, cosmonauții „mimează" — cum se obișnuiește să se spună — toate momentele apropiatului zbor, începînd cu startul și terminînd cu aterizarea. În sfîrșit a sosit și timpul efectuării operațiilor legate de asamblarea navei cosmice cu racheta. Racheta, acum complet gata, e legată de navă prin subansambluri de fixare. Pînă la start ceasurile sînt numărate. Se stabilește ora cînd racheta și nava vor fi scoase din hala de montaj și probe, și transportate spre platforma de lansare. Oamenii rămîn în continuare lîngă rachetă, trebuind să verifice încă o dată dacă totul corespunde graficului. Apoi uriașa ușă din partea opusă clădirii se deschide încet. Racheta și nava cosmică sînt așezate pe o platformă lungă. De platforma aceasta se apropie o motolocomotivă. În prezența președintelui comisiei guvernamentale și a constructorului principal al navei „Soiuz", a lucrătorilor cosmodromului și a personalului de deservire, motolocomotiva începe să remorcheze plat-

Aceasta este Cape Kennedy — 54 kilometri de țărm străjuiți de 22 rampe de lansare. In planul îndepărtat se distinge Merritt Island.

forma ce poartă această măreață realizare tehnică a secolului nostru.

Rampa de lansare se află în apropierea clădirii destinate montajului și probelor. Transportul rachetei și al navei nu durează mult. Motolocomotiva se oprește, elevatoare hidraulice de mare putere încep să ridice încet racheta și o instalează pe bancul de start. Iat-o acum în poziție verticală. Dispozitivele de fixare o prind puternic, între timp sînt apropiate cu mare precauție grinzile de susținere. Racheta, înconjurată din toate părțile de conducte și platforme pe care se află echipa de start, este gata pentru alimentarea cu combustibil. Specialiștii își ocupă locurile pe platformele respective, noi părăsim racheta și coborîm pentru a mai vedea o dată instalația de start. E cu adevărat grandioasă. Intr-o parte, o puvetă destinată primirii gazelor de evacuare în timpul pornirii motoarelor. Fundul și pereții ei sînt căptușiți cu plăci refractare. E atît de mare încît în ea s-ar putea construi o casă cu mai multe etaje! În apropierea platformei de lansare se află buncherul de unde este dirijat startul. În încăperile adînc ascunse sub pămînt e instalată o aparatură complexă, tablouri de comandă, pupitre cu numeroase butoane, manete și beculețe de control.

Așadar, racheta se află pe rampă. Cosmonauții și-au ocupat locurile în navă cu două ore înainte de start. Urmează alimentarea cu combustibil, o ultimă verificare a sistemelor navei și rachetei purtătoare. Se stabilește legătura radio, pe ecranul televizorului de control pot fi văzuți cosmonauții verificînd sistemele navei.

START

Cu cîteva minute înainte de start se dau comenzile de rigoare. „Aprindere!"... Și apoi, exact la secunda stabilită, racheta se desprinde de sol și își începe drumul în cosmos.

„Toate sistemele funcționează normal, zborul se desfășoară bine", se transmite prin radio, de la centrul de control. După cîteva minute nava cu cosmonauții la bord a atins altitudinea stabilită. Începe zborul liber în sectorul pasiv. Intră în funcțiune complexul de comandă și telemetric, care asigură măsurătorile traiectoriei navei și rachetei. Pe canalele telemetrice de legătură sosesc la bord comenzile pentru îndeplinirea programului. Se efectuează măsurători și din punctele de control dispuse pe traiectoria de zbor deasupra teritoriului U.R.S.S. Rezultatele măsurătorilor sînt transmise automat centrului de coordonare și calcul, unde sînt prelucrate de mașini electronice. Toate instalațiile de pe cosmodrom funcționează în strînsă interconexiune. Efortul tuturor celor care trăiesc și muncesc în zona cosmodromului este închinat unei cauze comune tuturor oamenilor de pe pămînt: cucerirea și studierea spațiului cosmic.

(A.P.N.)

Cape Kennedy

Cu atît mai neașteptată îți apare implantarea în acest ținut a Lunadromului. Resimți, prin contrast, verticalitatea ajunsă la gigantism. Privind imensul cilindru metalic al complexului „Saturn V-Apollo", înalt cît o clădire de 36 de etaje și cîntărind peste 3 000 de tone, ți se pare că nimeni și nimic nu-l poate dezlipi de pe pămînt.

FANTEZIE, HAZARD ȘI CALCULE

În destinul spațial al Floridei există o coincidență ciudată. Un punct de confluență — prin hazard — între fantezie și realitate.

Cu un secol în urmă, Jules Verne, anticipînd zborul omului spre Lună, alegea ca punct de plecare a expediției selenare Tampa Town din Florida, pe țărmurile Golfului Mexic. Dar nu orașul Tampa avea să-și înscrie numele în istoria spațială contemporană, ci Cape Canaveral. Pe vremea lui Jules Verne, Cape Canaveral era o mică așezare portuară, rămășiță a invaziei spaniole din secolul al XVI-lea. În limba spaniolă, mai exact în dialectul cubanez, Cañaveral înseamnă plantație de trestie de zahăr. Decenii în șir Cape Canaveral avea să rămînă la fel de mic și la fel de neînsemnat. Pînă în 1947 cînd aici a fost instalată prima bază americană de lansări spațiale.

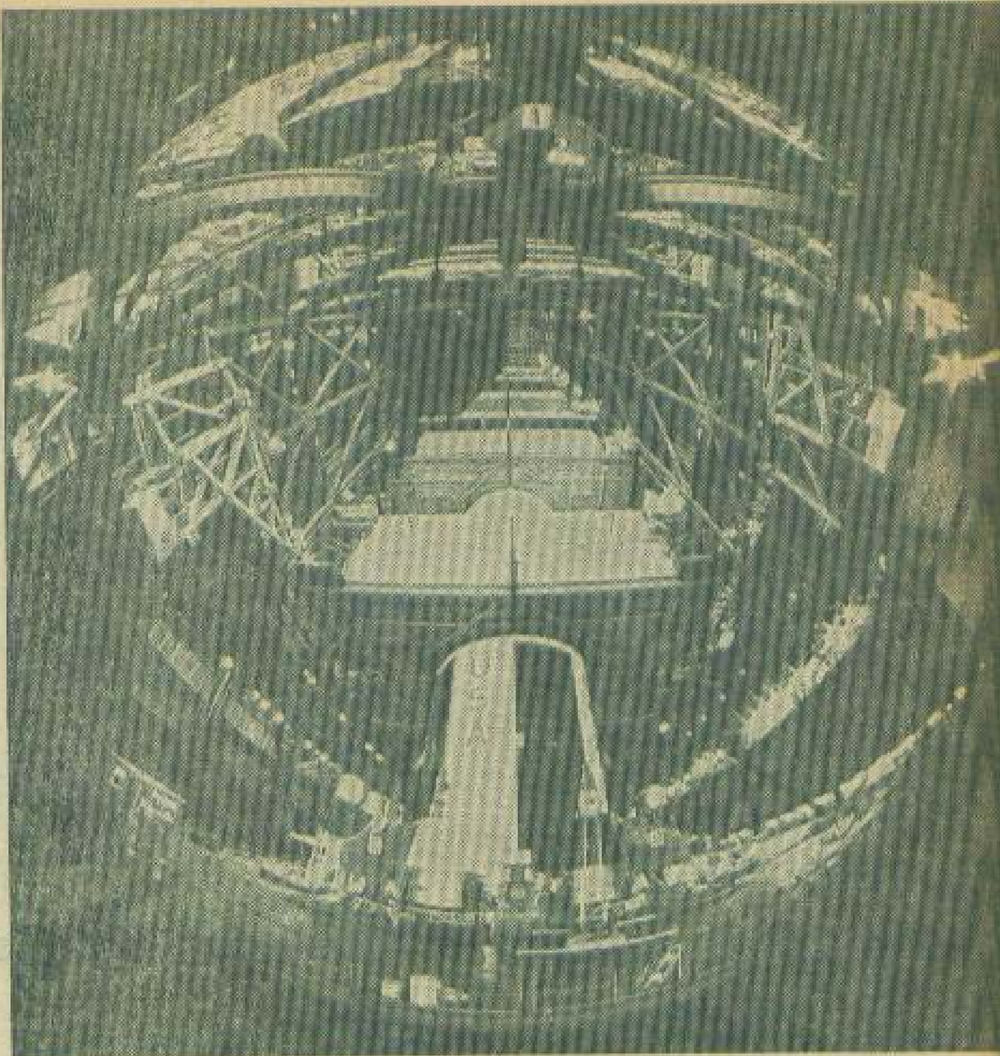
Alegerea acestui loc s-a datorat tocmai izolării regiunii și existenței unui vast teritoriu neamenajat, pustiu. Șirul de insule care se întind pînă departe în ocean ofereau condiții ideale pentru amenajarea unor stații de urmărire și telemetrie.

Din 1963 baza de lansare de la Cape Canaveral și-a schimbat denumirea în Cape Kennedy. Dar Cape Canaveral nu a dispărut complet de pe hartă. O mică localitate, situată la sud, mai poartă încă acest nume cu rezonanțe spaniole.

Deși la Cape Kennedy se întinde constelația celor 22 rampe de lansare, nici una dintre ele nu reprezintă Lunadromul. Cosmodromul care poartă numărul 39 sau, mai pe scurt, Lunadromul, se găsește mai la nord, dincolo de apele rîului Banana, pe Merritt Island.

În vara anului 1961, cînd trebuia să înceapă construirea portului lunar, specialiștii de la N.A.S.A. aveau în față o listă de zece amplasamente ipotetice: Hawaii, California, Brownsville, Texas, Cumberland Island, Mayaguana Island, Insula Paștelui, White Sands, New Mexico și Merritt Island. Trebuia aleasă una dintre ele. A urmat un lung șir de studii, de cercetări, de calcule și de discuții...

Factorii climatici au fost de la început luați în considerație. Baza de lansare trebuia să fie operațională în tot cursul anului. Apoi, s-a adăugat necesitatea ca locul ales să fie situat în vecinătatea căilor de acces maritim, pentru a se asigura transportarea cu ușurință a tuturor componentelor spațiale de la locurile de fabricare. Insulele și peninsulele ofereau avantaje suplimentare prin faptul că orice explozie survenită în urma eșecului unei lansări nu afecta un teritoriu prea populat. În sfîrșit, elementul cel mai important: distanța minimă față de centrele de producere a rachetei și navei. Sorții și calculele au decis în favoarea Merritt Islandului. Un miliard de dolari au fost cheltuiți pentru a-i transforma nisipurile într-un vast complex spațial.

Un obiectiv fotografic special dezvăluie modul în care este asamblat, în hala de montaj, vehiculul spațial pe platforma mobilă de lansare.

LUNADROMUL

Totul pe Merritt Island a fost construit la proporțiile gigantice ale

tandemului de 110 metri „Saturn V — Apollo".

Pentru a reduce la minimum factorii de risc, diferitele părţi componente ale rachetei şi ale navei sînt asamblate într-o clădire specială: un uriaş hangar, înalt cît o clădire cu 52 de etaje, ce aminteşte de Empire State Building. Cu structura de oţel a acestei clădiri puteau fi construite 30 000 de autoturisme! Într-un volum de aproape patru milioane metri cubi aici pot fi asamblate, verificate şi încercate simultan trei vehicule spaţiale de tipul „Saturn V — Apollo". Fiecare vehicul este asamblat pe o schelă metalică înaltă de 134 metri, care serveşte ca platformă de lucru dar şi ca turn de lansare. Apoi, „complexul Saturn V — Apollo", ancorat de platformă, este scos din hala de asamblare şi transportat spre rampa de lansare. Un tractor, ale cărui şenile depăşesc înălţimea de trei metri, deplasează cele 8 000 de tone pe o distanţă de cinci kilometri, cu o viteză de melc: 1,5 km/h.

Instalate pe rampele de lansare, vehiculele sînt supuse ultimelor verificări şi încercări. Fiecare operaţiune care se desfăşoară pe Merritt Island este comandată şi verificată de Centrul de control al lansării, „creierul" întregii tehnologii. Şi cînd totul a fost pus la punct, cu 28 de ore înainte de start, acele cronometrelor electronice încep să deruleze, pe scara timpului, ultimele secvenţe ale numărătorii inverse.

SECVENŢA FINALĂ

Marea aventură a zborului spre Lună începe într-o imensă jerbă de flăcări roşii-portocalii. Cele cinci motoare rachetă ale primei trepte intră în funcţiune consumînd, *în mai puţin de trei minute*, oxigen cît respiră 600 milioane oameni şi combustibil cît folosesc 3 milioane de autovehicule.

Pentru o fracţiune de secundă nava rămîne aproape nemişcată pe rampa de lansare... pentru ca apoi să se ridice lin... De-abia atunci se aude zgomotul. Un zgomot asurzitor. Pămîntul începe să trepideze, aerul să vibreze: parcă toată energia care a ţintuit de milenii fiinţa umană de Pămînt se descătuşează în acea clipă...

După cîteva minute nava dispare în imensitatea albastră.

UMOR de Pompiliu DUMITRESCU

— Zău, măi tovarăşe, e o treabă serioasă.. S-a spart o ţeavă... Cum dacă ştiu să înot... Sigur că ştiu!!!

— Drăguţă... te cred că-i urgent. Dar nu pot!!!!... Nu ai bon de ordine şi pe deasupra nici nu locuieşti în cartierul ăsta!!!...

— Pentru prima oară trag un păhărel şi vii dumneata să mă dibuieşti... Spune-mi şi mie, te rog, cum se cheamă asta???

— ...contravenţie!!!

În deceniul '61–'70 „unealta secolului", calculatorul electronic, a făcut saltul cel mare: din laboratoarele de cercetări şi instituţiile specializate în „piaţa publică" şi chiar în viaţa de fiecare zi. Este o adevărată revoluţie care se înfăptuieşte pe tăcute sub ochii noştri. Şi poate nu peste multă vreme copiii dv. vor spune:

MAMA, TATA, CALCULATORUL ŞI EU...

„De cînd avem calculatorul, nu ne mai plictisim niciodată !" În aceste cuvinte rezumă doctorul Rodman experienţa sa memorabilă cu „ordinatorul casnic". O reeditare a dictonului clasic „utilul îmbinat cu agreabilul".

de L. NIŢESCU

Omenirea a intrat pe nesimţite în perioada celei de-a doua „revoluţii industriale" care va avea, fără îndoială, implicaţii tot atît de profunde ca prima, dar va schimba faţa lumii *mai repede* ca acum două secole, fiindcă astăzi — cine n-o ştie ? — trăim mai intens ca acum două secole şi ritmul progresului tehnico-ştiinţific se accelerează tot mai mult.

Noua „eră" îşi are un naş : calculatorul electronic, pe bună dreptate denumit cea mai reprezentativă unealtă pe care a dezvoltat-o secolul nostru. O unealtă, este adevărat, de un fel deosebit, deoarece serveşte activităţii intelectuale, şi tocmai prin aceasta ea este cu mult mai preţioasă decît uneltele de producţie obişnuite : ea măreşte în mod fantastic productivitatea celei mai complexe „maşini" cunoscute vreodată, de bunul mers al căreia depind toate celelalte, şi anume creierul uman.

Iată de ce ne-am oprit în acest Almanah „Flacăra" — care îşi propune să oglindească mari realizări ale ultimului deceniu — tocmai la rolul calculatoarelor în viaţa modernă, ca trăsătură caracteristică a revoluţiei tehnico-ştiinţifice pe care o trăim.

Alegerea noastră o credem cu atît mai justificată cu cît — spre deosebire de alte cuceriri ale ştiinţei contemporane, a căror sferă de aplicare se limitează de regulă la disciplina respectivă sau la cele înrudite — calculatoarele tind să pătrundă în toate sectoarele vieţii moderne. Tocmai deceniul '61 — '70 a reprezentat o cotitură în acest sens, căci în aceşti ani calculatoarele au putut fi cumpărate pe piaţă aproape la fel de simplu ca o pălărie sau ca o maşină de scris, fireşte la alt preţ.

DORIŢI SA VA CUMPARAŢI O HIDROCENTRALĂ ?

Ce poate face calculatorul ? Înainte de a menţiona unele utilizări foarte recente, să evocăm un fapt simptomatic, în general ignorat de marele public : calculatorul *tinde* să facă parte din „peisajul" omului modern cu acelaşi titlu ca radioul, televizorul sau telefonul. Dacă nu azi, mîine, el va ajuta şi chiar distra, după necesităţi, pe omul obişnuit, devenind un tovarăş, de nedespărţit, de muncă şi... de joacă. Repetăm, este numai o tendinţă, dar ea are toate şansele să se întărească tot mai mult în viitorul deceniu şi apoi să se generalizeze într-un timp relativ scurt.

La urma urmei nu puţini dintre cititorii rîndurilor de faţă îşi aduc aminte cum cumpărarea unui aparat de radio (cu galenă !) reprezenta, nu cu prea mulţi ani în urmă, o aventură şi, în acelaşi timp, un motiv de mîndrie. Iar azi — în lumea civilizată — cine în afară de un sărac cu duhul ar mai exclama cu trufie : „Sînt posesorul unui aparat de radio !" Poate nici măcar un păstor de pe culmile Himalayei.

Desigur, nici azi şi probabil niciodată în viitor, oamenii de rînd nu-şi vor *cumpăra* un calculator, aceasta

Calculatoarele „la noi“

de acad. Nicolae TEODORESCU

Apariția și introducerea calculatoarelor electronice, ca bogate și prețioase instrumente ale matematicii moderne, constituie unul din faptele „revoluționare" ale epocii actuale, atît prin senzaționala lor evoluție cît și prin implicațiile pe care le au asupra vieții societății contemporane.

Intr-adevăr, în cei 20 de ani scurși de la apariția primelor calculatoare la Universitatea Harvard și la Biroul Național de Standarde din S.U.A. și concomitent la Universitățile din Cambridge și Manchester din Marea Britanie, creșterea numărului de echipamente electronice de calcul a fost uluitoare. După o scurtă perioadă de utilizare științifică universitară, ele au evadat din laboratoarele de calcul și au pătruns în întreprinderi comerciale, financiare, industriale, în administrație, în transporturi etc., căpătind cele mai neașteptate întrebuințări.

In 1968 funcționau în S.U.A. peste 55.000 calculatoare, iar în Europa peste 10.000. In cei 20 de ani de existență evoluția lor tehnică a înregistrat trei „generații", dintre care primele două au fost parcurse atît de repede încît majoritatea țărilor lumii n-au avut nici răgazul de a le adopta și cu atît mai puțin putința de a le folosi.

VAST PROGRAM DE FOLOSIRE A CALCULATOARELOR ÎN ECONOMIA NAȚIONALĂ

Țara noastră se înscrie în categoria acestor țări, deși din punctul de vedere al preocupărilor teoretice și al inițiativelor constructive de laborator se situează în cealaltă categorie, a țărilor fruntașe. Tot în această categorie fruntașă s-a înscris România și prin graba cu care au fost studiate de școala noastră matematica, noile discipline matematice, inspirate și generate de intrarea în funcțiune a calculatoarelor ca: teoria mecanismelor automate, teoria programării și a limbajelor de programe pe calculatoare, teoria algoritmilor, teoria grafelor și altele.

In ultimii ani, conducerea superioară de partid și de stat a aprobat un program vast de promovare atît a folosirii calculatoarelor în economia națională cît și a construcției de echipamente de calcul în țara noastră.

Pornind cu un mare decalaj, avem o compensație în faptul că ne aliniem direct generației a treia de calculatoare, caracterizate prin perfecționări tehnice surprinzătoare ca circuite integrate, sisteme de multiprogramare, „time-sharing", circuite monolitice, ecran optic de citire, directa executare a programului scris în limbajul utilizatorului etc. In ultimii ani calculatoarele electronice au găsit în țara noastră numeroase utilizări în economie, ca și în calculele științifice. Astfel, cu ajutorul lor se rezolvă la Centrul de calcul economic și cibernetică economică probleme privitoare la sistemele macroeconomice ca: optimizarea fondurilor de investiții în ramura îngrășămintelor chimice pentru cincinalul 1971—1975, planul optim de aprovizionare și transport al principalelor produse petroliere la nivelul economiei naționale, optimizarea planificării transporturilor principalelor produse alimentare.

(Continuare în pag. 50)

pentru bunul motiv că nu ar fi rentabil. Ar fi ca și cum fiecare dintre noi ne-am cumpăra o hidrocentrală pentru a ne satisface cerințele de curent electric. In schimb, ne vom *abona* la un calculator central — pentru o sumă comparabilă cu prețul abonamentului la telefon sau la electricitate — și vom putea consulta în orice moment „creierul central" prin intermediul unei claviaturi, asemănătoare cu cea de la o mașină de scris obișnuită. Este exact ceea ce a făcut familia doctorului Theodore Rodman din Ardmore, statul Pennsylvania, S.U.A.

SĂ ÎNVĂȚĂM O „LIMBĂ STRĂINĂ"...

Precizăm de la bun început că dr. Rodman nu este milionar și nici un ilustru om de știință (cel puțin deocamdată !), ci un medic obișnuit, iar soția sa este „intendenta" unui liceu din Philadelphia. Au trei copii: David de 14 ani, Mitchell de 13 și Kevin de 11 ani. O familie medie, cu venit mediu (pentru S.U.A.). Printr-un singur lucru se deosebesc ei de zdrobitoarea majoritate a celorlalte „familii medii": prin instalarea *în casa lor* a unei claviaturi de tipul celei mai sus-menționate și prin contractarea unui abonament la o companie care închiriază „timpul" calculatoarelor. *Operația în sine n-a fost mai complicată — și nu cu mult mai costisitoare — decît instalarea unui telefon.*

Evident, a fost necesar însă un efort în plus. Nimeni nu urmează un curs pentru a învăța să vorbească la telefon, dar trebuie să înveți cum se mînuiește un calculator. Este de fapt cam același lucru cu asimilarea unei limbi străine: unui italian trebuie să i te adresezi în italiană, iar unei mașini electronice în limba ei. (De altfel și calculatoarele „vorbesc" diferite limbi, la fel ca oamenii, dar asta este o altă poveste.) Așadar, se impune o oarecare cheltuială de timp și de energie, dar am putea spune că efortul — cel puțin pentru o utilizare obișnuită a calculatoarelor — este inferior celui necesar pentru asimilarea unei limbi străine. La urma urmei, nu este ne-

(Urmare din pag. 49)

După cum se vede, este vorba de probleme care afectează totalitatea întreprinderilor dintr-o ramură a economiei naționale. Altele privesc sisteme microeconomice, deci o întreprindere sau un grup de întreprinderi, de exemplu, programarea operativă a producției și optimizarea unor procese de producție dintr-o întreprindere sau dintr-un complex industrial. Un alt exemplu este optimizarea reviziilor periodice și a reparațiilor capitale de instalații complexe, cum ar fi combinatele chimice de la Brazi și Borzești sau uzina „Danubiana". O altă aplicație microeconomică de mare importanță este gestiunea economică a întreprinderilor.

LA „TRACTORUL" DIN BRAȘOV CALCULATORUL URMĂREȘTE ÎNTREAGA ACTIVITATE A UZINEI

În producție au fost introduse calculatoare cu destinații precise legate de procesele specifice ale producției din diverse întreprinderi. Astfel la Complexul siderurgic-Galați sînt în funcțiune calculatoare numerice sau analogice care au ca principală misiune conducerea procesului tehnologic. La Combinatul siderurgic-Hunedoara funcționează de mai mulți ani un calculator care are ca „sarcini" prelucrarea informațiilor economice din cadrul combinatului și optimizarea diferitelor faze ale procesului de producție. În mod analog la uzina „Tractorul" din Brașov un calculator electronic execută prelucrarea informațiilor privind întreaga activitate a uzinei, programarea operativă a producției, gestiunea economică a întreprinderii, adică operațiile privind salariile, stocurile, livrările etc.

Rînd pe rînd instituțiile noastre economice își procură calculatoare organizîndu-și centre de calcul în care se pun și se rezolvă problemele de automatizare a calculelor specifice activității lor. Un exemplu de primă importanță este dat de Direcția Centrală de Statistică, unde, pe lîngă toate calculele statistice, se prelucrează pe calculatorul electronic rezultatele ultimului recensămînt.

MATEMATICIENI + LINGVIȘTI = „DICȚIONARUL DE FRECVENȚE" AL LIMBII ROMÂNE

O instituție cu caracter inedit, care pînă nu demult ar fi părut o inutilă ciudățenie matematică, bună cel mult pentru a satisface setea de calcule a astronomilor, este Centrul de calcul al Universității din București.

Centrele de calcul, care la început au fost consacrate calculelor științifice, ca cele de la Universitatea Harvard, Cambridge sau Manchester, au devenit în prezent uzine complexe de calcule atît numerice cît și nenumerice, laboratoare de cercetare sau de conducere a unor acțiuni în care trebuie luate decizii fulgerătoare, cum ar fi zborul rachetelor cosmice. Chiar și centrele de calcul ale instituțiilor de învățămînt superior sau de cercetare specializate, rezolvă probleme complexe și formează specialiști și cercetători prin lucrări extrem de variate.

Centrul de calcul al Universității din București, primul centru de calcul din țară, care a funcționat cîțiva ani fără a fi înzestrat cu vreun calculator, desfășoară în prezent o activitate multilaterală. El pregătește în primul rînd cadre și perfecționează pregătirea specialiștilor, sau execută lucrări de cercetare științifică. Ne referim la aplicațiile în cercetări de fizică atomică, chimie, mecanică generală, electricitate sau în diverse discipline tehnice cum ar fi foraje petroliere, construcții metalice, proiectări de mașini etc. Din punct de vedere matematic aici se rezolvă numeric sisteme liniare cu numeroase ecuații și necunoscute, se însumează

MAMA, TATA, CALCULATORUL ȘI EU...

voie să ai „accent" cînd te adresezi mașinii, pe cînd dacă unui englez îi spui „good morning" cu un accent greșit, ar putea să înțeleagă că te interesează drumul spre Trafalgar Square.

Pentru a conversa cu un calculator este necesar, în primul rînd, să îmbraci întrebarea într-o formă perfect *logică* — iată deci o salutară obligație de a te deprinde cu un asemenea tipar de gîndire — și, în al doilea rînd, să înveți *limbajul*

Coșnița... cu ajutorul calculatorului. Nici un pericol de cheltuială prea mare: chiar gospodina casei, d-na Rodman, i-a insuflat mașinii, prin „program", spiritul de economie.

serii trigonometrice simple şi duble, se calculează integrale, se rezolvă ecuaţii diferenţiale sau cu diferenţe finite etc.

Tot acest centru bucureştean îşi aduce contribuţia şi în domeniul lingvisticii. Este vorba de DICŢIONARUL DE FRECVENŢE al sunetelor şi semnelor grafice (fonice şi grafeme) din limba română, a digramelor şi trigramelor, adică a grupurilor de două sau trei sunete sau semne etc.

Această lucrare a unui colectiv mixt, format din lingvişti, matematicieni şi ingineri, va avea un caracter monumental şi original. În ceea ce priveşte utilitatea ei este suficient să menţionăm că va servi pentru analizele structurale ale textelor unor scriitori, poeţi, oameni de ştiinţă, a unor documente noi şi vechi etc.

DE LA ANTROPOLOGIE LA GEOGRAFIA ECONOMICĂ A ŢĂRII NOASTRE

Dacă mai adăugăm aplicaţiile la unele studii de antropologie, anchete cronologice, studii de geografie economică se desprinde concluzia că şi ştiinţele sociale şi umaniste, ştiinţele biologice şi altele găsesc în calculatoarele electronice, în ţara noastră, instrumente de o eficienţă nebănuită cînd sînt folosite cu competenţă şi cu îndrăzneală.

Desigur că în această relatare nu putem avea ambiţia de a prezenta toate aplicaţiile calculatoarelor din ţara noastră. Ea nu face decît să atragă atenţia asupra unora dintre utilizările lor.

Ceea ce este important este faptul că acţiunea de înzestrare cu calculatoare, începută mai demult, se desfăşoară cu cunoaşterea efectivă, experimentată, a posibilităţilor uimitoare ale acestor „creiere electronice", creatoare de „inteligenţă artificială".

Această cunoaştere, pe lîngă valoarea ei practică, mai are şi pe aceea de a evita apariţia unor tendinţe de exagerare a rolului inteligenţei artificiale, care în fond este un simplu auxiliar — este drept prodigios — al inteligenţei omeneşti.

●

ERA CALCULATOARELOR? IAT-O ÎN ACŢIUNE

ghizi:

„NEBUNII DE LA ETAJUL IV"

Cum a ajuns calculatorul electronic să revoluţioneze Înalta Curte de Casaţie a Italiei? Este un fapt interesant în sine (nu lipsit de sare şi piper) dar, mai mult, o mărturie deosebit de semnificativă asupra irupţiei computerelor în viaţa de fiecare zi a cetăţeanului. *Căci ceea ce s-a întîmplat la Palatul Justiţiei din Roma se va repeta, fără cea mai mică îndoială, în multe, multe alte părţi ale lumii. Nu se poate altfel. Ar fi ca şi cum ne-am încăpăţîna să copiem cu mîna, zile şi nopţi, documente, în loc să le multiplicăm, cu mijloace moderne, în cîteva secunde. În fapt, ce s-a întîmplat la Roma, mai precis în arhivele prăfuite (la propriu) ale Înaltei Curţi de Casaţie?*

— Pînă în 1945 — spunea un înalt magistrat ziaristului Pietro Zullino de la „Epoca" — era

(Continuare în pag. 52)

MAMA, TATA, CALCULATORUL ŞI EU...

▲ *Momentul esenţial în utilizarea ordinatoarelor: programarea. Doctorul Rodman lucrează sub ochiul critic al fiului mai mare.*

specific al maşinii, un „Morse" ceva mai complicat. Şi acest lucru este accesibil oricui — inclusiv copiilor mai mărişori — cu pregătire şcolară medie. Dovada? Familia doctorului Rodman.

POVESTEA UNOR MENIURI

Medicul din Pennsylvania, specialist în boli pulmonare, îşi rezolvă azi cu ajutorul calculatorului unele probleme profesionale, pentru care altădată irosea multă energie, de pildă căutarea de bibliografii — activitate

Poveste fără cuvinte. ▼

Electroniști și magistrați au lucrat mînă în mînă pentru a revoluționa arhivele prăfuite — la propriu și la figurat — ale Înaltei Curți de Casație.

«NEBUNII DE LA ETAJUL IV»

(Urmare din pag. 51)

omenește posibil să cauți un dosar „cu mîna". Dar pe atunci erau mai puține legi și mai puține procese. În ultimii 10—20 de ani legile și procesele s-au înmulțit sau în orice caz cele noi s-au acumulat, s-au adăugat celor vechi. În arhivele noastre un judecător găsește tot ce-i necesar pentru a-și duce munca în mod responsabil: precedentele la cazurile care în momentul de față se discută în toate preturile tribunalele și curțile de apel ale Italiei. Pentru a putea decide în mod echitabil, judecătorul trebuie să cunoască aceste precedente. Firește, aceasta nu înseamnă că el va „copia" sentința: nici un caz nu este perfect identic cu un altul. Judecătorul va aprecia, cu propriul lui cap, fiecare situație ce i se prezintă, în funcție de condițiile concrete, dar pentru a fi pe deplin edificat, el trebuie să aibă cunoștință de hotărîrile date de diferite curți în cazuri similare. Este ceea ce numim noi „justiția consolidată". Orice jurist va înțelege perfect sensul acestor cuvinte. Or, pe măsură ce anii trec și precedentele devin, în mod fatal, tot mai numeroase, a încerca să strîngi cu vechile metode materialul de care ai nevoie ar necesita săptămîni și luni de căutare, de altfel, fără nici o garanție de reușită. Absurd deci, și irealizabil.

— Și atunci?

— *Totul s-a schimbat. Avem* Univac. *Pare simplu, domnul meu. Spui Univac și gata: calculatorul îți stă la dispoziție. Dar cum să te ajute dacă nu-l înveți întîi pe el ce trebuie să facă? Ei bine, nici noi înșine, magistrații Înaltei Curți de Casație, nu știam ce și cum să învățăm mașina. De altfel, nimeni dintre noi habar n-avea cum funcționează un calculator.*

— Și atunci?

— *Ne-am pus pe învățat elemente de electronică și automatică și apoi am elaborat un limbaj juridic special adaptat calculatorului. Aceasta n-o puteam face decît noi, oamenii legii, și nu electroniștii de profesie. Și n-a fost ușor, domnul meu, credeți-mă. Ne porecliseră „nebunii de la etajul IV". Ajunseserăm de rîsul colegilor. Eram suspectați că vrem să introducem „justiția electronică" și că vrem să înlocuim omul cu o mașină rece și dușmănoasă.*

— Și acum?

— *Toată jurisprudența italiană a fost înscrisă în această bobină*

MAMA, TATA, CALCULATORUL ȘI EU...

pur mecanică însă cel mai adesea mare „devoratoare" de timp.

Soția administrează mai eficient, cu ajutorul calculatorului, liceul „ei" din Philadelphia.

Mitchell, cu preocupări mai prozaice, a elaborat la computer trei mii de meniuri gustoase. Să menționăm, în paranteză, că d-na Rodman s-a amestecat și ea în programare, obligînd mașina să nu indice decît acele meniuri care nu depășesc un anumit cost.

Kevin a învățat calculatorul *(horribile dictu)* să joace cărți. Mașina distribuie cărțile în mod aleatoriu și înscrie repartiția pe o foaie, apoi pornește jocul, calculînd pierderile și cîștigurile fiecăruia. (Inutil de precizat că nu se joacă pe bani, ci numai pe puncte.) De regulă (dar nu totdeauna!), mașina învinge, însă are grijă să îndulcească „pilula", exprimîndu-și în scris satisfacția de a fi înfruntat un adversar foarte valoros și făcînd rivalului învins urări de reușită pentru jocul următor.

Mitchell și David apelează adesea la calculator pentru rezolvarea problemelor și exercițiilor de matematică pentru școală. Profesorii știu aceasta și nu au nimic împotrivă. Ce bine ar fi ca și colegii lui Mitchell și David să recurgă la asemenea „meditatori" care te *obligă* să pui întrebări, și în general, să gîndești logic (altfel se ard siguranțele!)...

Iată, pe scurt, experiența familiei doctorului din Pennsylvania. Insolită azi, banală mîine. Aceasta a fost, de altfel, soarta tuturor marilor inovații tehnice care au transformat viața noastră de zi cu zi.

UTOPIE... 1970

Firește, viitorul calculatoarelor nu este legat doar de asemenea experiențe casnice ca cea evocată mai sus. Și aci, la rigoare, am putea duce mai departe comparația cu radioul sau televiziunea, ai căror rost în lu-

David copiază în clasă, în văzul tuturor, soluția dată de calculator acasă, la o temă de școală. Profesorul de matematică nu se supără; e încîntat. Ar dori ca și ceilalți elevi să știe cum să facă apel la un astfel de „meditator" care te silește să gîndești logic.

mea modernă nu se limitează numai la receptorul din sufrageria sau dormitorul dv. — deci un uz casnic — ci au numeroase folosințe în comunicații, în industrie etc. Dar comparația nu face justiție calculatorului, care a devenit de fapt un auxiliar direct al muncii de *concepție și de administrare* în cele mai diverse domenii.

Astăzi, memoria calculatoarelor înregistrează informații asupra a sute și mii de chimicale, asupra compușilor, caracteristicilor și folosirii lor (și noi informații se adaugă zilnic!) și le furnizează instantaneu solicitatorilor.

În mod asemănător, marile industrii și întreprinderi comerciale își înregistrează inventarele în calculatoare. Cu toate că magaziile pot fi situate la distanțe mari și în orașe diferite, salariații din orice loc pot obține într-o clipă orice informație privind inventarul, sau pot schimba date prin simpla formare pe disc a numărului de telefon și a codului corespunzător al calculatorului central.

(Continuare în pag. 54)

LECTURA CELOR 50 DE VOLUME ALE ENCICLOPEDIEI BRITANICE DUREAZĂ... O ORĂ

În prezent există în funcțiune peste 90 000 calculatoare electronice, iar pentru 1978 se prevede ca cifra să salte la 500 000. Uneori, denumite și sisteme informatice, acestea sînt concepute ca fiind nu numai configurații de calcul, ci și sisteme de programare, armonizate în vederea abordării unor probleme complexe. O arhivă cu un număr de cuvinte egal cu acela al termenilor din Enciclopedia Britanică poate să fie memorată pe aproximativ 30 de discuri magnetice, în sistemul „360". Parcurgerea întregului șir de cuvinte necesită, probabil, o oră!

Cu două decenii în urmă, primele calculatoare electronice permiteau un acces la memorie în circa 10 secunde. Informația cuprinsă într-o bibliotecă cu 2 000 de volume, fiecare cu aproximativ 1,5 milioane de caractere, era accesibilă în cîteva minute. În comparație cu acest stadiu, în prezent accesul la depozitul de informații a fost redus, ca durată, cu opt ordine de mărime. Pentru a putea realiza semnificația acestui progres este suficient să menționăm că, în comparație cu mersul pe jos, avioanele reactoare multiplică posibilitățile noastre cu abia... două ordine de mărime.

După cum se știe, prin utilizarea acestor tehnici moderne, la calculatorul sovietic M 20, în aproximativ 40 de ore, au putut fi descifrate scrierile Maya.

«NEBUNII DE LA ETAJUL IV»

cu un diametru de 30 cm. Am reușit aceasta după ce am elaborat așa-numitul „Thesaurus", o listă de 2 500 termeni fundamentali care, din experiența noastră, erau suficienți pentru a „identifica" practic orice hotărîre judecătorească. Calculatorul a citit și a „înghițit" în memoria sa toți acești termeni cam într-o secundă. Apoi i-am „vîrît pe gît" și o mulțime de adjective, conjuncții, prepoziții etc. După un minut de învățat, Univac-ul nostru se putea lăuda că este cel mai perfect cunoscător al legislației din toată peninsula, inclusiv insulele și insulițele.

— Și acum?

— *Să luăm două cazuri concrete. Să presupunem că ne interesează cum a fost calculat în Sicilia salariul minim legal în 1966. Cererea se înscrie pe o foaie perforată, și calculatorul citește trei termeni fundamentali:* salariu, muncitor, Sicilia. *Să presupunem că, de pildă, cuvîntul „salariu" figurează în celulele de memorie 112, 336, 408, 932 și 1 321, „Sicilia" — în celulele 207, 408, 675, 1 321 și 1 829 și „muncitor" — în 332, 408, 779, 1 021, 1 321 și 1 445. Mașina va reține doar celulele cu numerele 408 și 1 321, care conțin toate cele trei cuvinte-cheie. Un control suplimentar va permite selectarea acelei hotărîri care a fost dată în 1966 și nu în alt an.*

DE LA ÎNȘELĂTORIA CU BISCUIȚI LA EGALITATEA CETĂȚENILOR ÎN FAȚA LEGII

— *Sau, iată un alt exemplu,* — *continuă magistratul. Să presupunem că unui judecător din Caltanisetta i se prezintă un caz încurcat: escrocherie la vînzarea de biscuiți. El dorește să știe cum a fost interpretată legea în cazuri similare. Se așază la o*

MAMA, TATA, CALCULATORUL ȘI EU...

(Urmare din pag. 53)

Pentru calculatoare, locurile din avioane și teatre, sau din camerele de hotel, nu diferă de obiectele de inventar din magazii, atunci cînd este vorba despre evidența rezervării de locuri sau de camere. Funcționarii de la agențiile de voiaj formează pe disc numărul de telefon și codul calculatorului, și pot vedea aproape instantaneu, pe un ecran din biroul lor, diagrama cu locurile disponibile. După ce călătorul se hotărăște asupra locului dorit, funcționarul informează calculatorul, care își reglează memoria în consecință.

Computerul poate determina în citeva minute cea mai bună combinație din punctul de vedere al costului și al valorii nutritive a nutrețurilor. Calcule asemănătoare, efectuate mintal, ar dura mulți ani, în decursul cărora posibilitățile de aprovizionare și prețurile s-ar schimba de multe ori.

Ordinatoarele pot furniza recomandări privind folosirea solului, alegerea îngrășămintelor, timpul cel mai potrivit pentru însămînțări, necesarul forțelor de muncă, irigarea și alte aspecte care în trecut erau lăsate la aprecierea individuală sau pe seama intuiției.

Se folosesc calculatoare pentru comanda generării și distribuirii energiei electrice, în funcție de cerințele consumatorilor. Cînd reglează sarcinile generatoarelor în funcție de cerințele momentane, ordinatoarele iau în considerație în mod automat randamentul relativ al fiecărui ge-

Iată o „stampă japoneză" care este, oricît ar părea de curios, opera unui calculator „General Electric".

▼

„NEBUNII DE LA ETAJUL IV"

(Urmare din pag. 53)

claviatură conectată cu mașina noastră electronică de la Palatul Justiției din Roma și înscrie citeva cuvinte: escrocherie, alimente, biscuiți... *După cinci secunde (nici mai mult, nici mai puțin), mașina „dactilografiază" pe foaia albă din fața judecătorului din Caltanisetta cele 2—3 sentințe date în cazuri similare. Subliniez: nu sentințe pronunțate în cazuri oarecum asemănătoare (escrocherii cu alimente), ci numai precedentele legate direct și nemijlocit de „speța" respectivă: escrocherie... cu biscuiți. În aceasta constă minunea mașinii electronice. Firește, repet, cunoașterea precedentelor nu înseamnă reeditarea lor. Justiția o face judecătorul, nu mașina, în fiecare caz în parte. Ceea ce realizează electronica este egalitatea cetățenilor în fața legii.*

— ?!

— Să mă explic. Judecătorul este liber să interpreteze valoarea probelor și a mărturiilor, dar el este ținut să respecte „cadrul", prevederile și interpretările legii — inclusiv precedentele juridice — aplicabile în cazul respectiv. Or, simpla memorie a unui singur om nu e suficientă pentru aceasta. Un judecător care n-ar fi ignorat sau și-ar fi amintit de un anumit precedent ar fi dat poate o altă sentință. Cu alte cuvinte, cetățenii pot fi egali în fața legii doar în măsura în care

▲

Această bobină ține locul a 300 000 dosare.

judecătorii sînt egali între ei, adică dacă aceștia din urmă dispun de aceleași fapte, de același material juridic brut.

Și apoi mai este un aspect, adesea ignorat. Grație calculatorului, orice cetățean va putea fi informat în cîteva secunde despre drepturile și îndatoririle sale într-o anumită problemă, despre diferitele aspecte sau precedente ale unui proces, fără să fie nevoit să consulte un avocat. Aceasta asigură cetățeanului o mai mare independență.

Gîndiți-vă — a spus în încheiere magistratul — la un judecător tinerel care lucrează într-un colțișor oarecare de provincie. E încă aproape un copil, și totuși asupra lui apasă o mare răspundere. La acest tinerel, abia intrat în viața publică, mă gîndesc eu cînd lucrez la programul computerului — care în fond este atît de departe de mentalitatea și sensibilitatea mea. Aceasta aș vrea să-i las cînd, într-o zi, voi părăsi prăfuitul Palat al Justiției în care mă aflu acum: un mod mai rapid și mai complet de informare de care depinde, în mare măsură, modul în care noi împărțim — rapid și în mod responsabil — dreptate.

L.N.

nerator, prețul de cost al combustibilului la fiecare centrală termoelectrică (uneori aflată la sute de kilometri distanță una de alta) și pierderea de energie în timpul transportului de energie electrică pe un anumit traseu.

Calculatoarele reglează alimentarea malaxoarelor gigantice cu diferite ingrediente, reglează temperatura și umiditatea cuptoarelor și supraveghează deplasarea produselor, de-a lungul întregului proces de coacere, pînă cînd produsul finit — pîinea — este transportat automat și depozitat pe rafturi.

O GLUMĂ SERIOASĂ

O caricatură, publicată într-o revistă științifică, înfățișa un cercetător bătrîior care se plîngea unui coleg: „Această problemă a reprezentat munca întregii mele vieți și hotărîsem să-i dedic și ultimii ani din viața mea. Recent, problema a fost rezolvată de un calculator electronic în patru secunde".

Această glumă pune în lumină esența revoluției produse de computere în ultimii ani și în același timp perspectivele uriașe pe care ele le deschid.

Mașina electronică eliberează de servituțile activității intelectuale, dînd posibilitate acelei munci, pur *creatoare* în care constă adevărata măreție a geniului omenesc.

Într-o întreprindere industrială din Statele Unite, cercetătorii au așezat, lîngă un calculator mare, o cutie mică din sticlă pe care era scris: „În caz de nevoie, spargeți sticla". În interiorul cutiei se găsea un abac, „socotitorul" cu mărgele creat încă în zorii civilizației...

Firește, la orice mașină electronică se poate produce un scurtcircuit, și atunci chiar și ajutorul abacului nu este de lepădat. Dar drumul de la abac la calculator este fără întoarcere. Pe placa indicatoare stă scris SENS UNIC. Am intrat, trăim și vom trăi în lumea calculatoarelor.

UN „NAVIGATOR SOLITAR" ALT FEL CA CEILALȚI...

Un vas de cercetări al Universității din Rhode Island a fost echipat cu un calculator care îl conduce pe mare în diferite puncte geodezice necesare pentru anumite înregistrări oceanografice. Problema principală constă în stabilirea extrem de precisă și automată a poziției vasului în momentul cînd se efectuează înregistrarea respectivă. Cum se realizează aceasta?

Instalația electronică recepționează semnale radiofonice de la un satelit plasat pe orbită și, cu ajutorul calculatorului, „fixează" momentul exact cînd satelitul se află cel mai aproape de micronavă. Această informație, împreună cu orbita satelitului — în prealabil cunoscută și programată în calculator — îi permite „navigatorului electronic" să determine poziția ambarcației cu o precizie de 1/10 milă. Astfel se poate înregistra pe hartă adîncimea în mai multe sute de poziții.

Vasul are și misiunea de a preleva probe din fundul oceanului în anumite puncte dinainte stabilite.

DOCTORUL „MODULAR ONE"

Lîngă pacient, un electrocardiograf obișnuit. Cu singura diferență că rezultatul analizei este citit și interpretat de doctorul „Modular One", un calculator electronic „angajat" de centrul biomedical Cavendish din Londra. Asistentei nu-i rămîne decît să citească rezultatul. Firește, aceasta nu înseamnă că bolnavul este dat pe mîna calculatorului, care însă se dovedește de mare ajutor în rezolvarea problemelor de rutină. Este primul calculator de acest fel din Marea Britanie.

note științifice

ÎN LUMEA CELOR CARE (NU) CUVÎNTĂ

Dl. și d-na Bailey, din Playford, districtul Suffolk, Marea Britanie, au adus aceste maimuțici Vervet din Malawi. Pînă aci, nimic deosebit.

Iată însă că soții Bailey au început să studieze sistematic sune-

tele scoase în diferite împrejurări de aceste jucării vii și, după cum au asigurat pe un corespondent al agenției Keystone, se află pe drumul cel bun pentru a înțelege ce spun maimuțele. Pe măsură ce

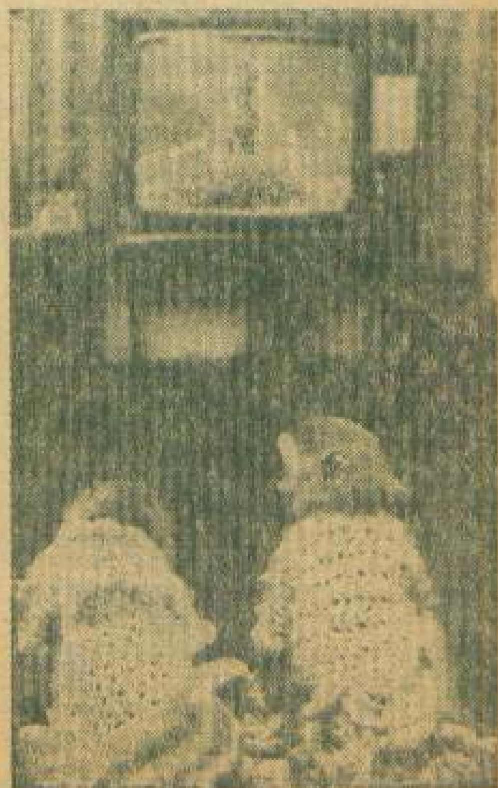
ele îmbătrînesc sunetele emise evoluează. „Noi știm — a arătat d-na Bailey — cînd maimuțele ne caută sau cînd doresc hrană. Ele scot sunete anumite cînd ne sosesc musafiri sau cînd eu sau soțul meu venim acasă".

Inițial, cuplul din Suffolk a încercat să predea protejaților lor limba engleză, dar au trebuit să abandoneze. Au luat atunci o cale (relativ) mai ușoară: să învețe ei limba maimuțelor.

Cel mai în vîrstă dintre maimuțoi, un băiat de un an și jumătate, nu se dă în lături de la un păhărel de cherry. Toți privesc cu religiozitate, în fiecare seară, programul de televiziune. Pînă acum, nu au comunicat impresiile lor.

L.N.

așa s-a născut „ELECTROSANDVIȘUL“ — APARATUL CARE „ÎNSĂNĂTOȘEȘTE“... FRESCELE

▲ *La Ostia, printre ruinele unor locuințe din antichitate. Aici se găsește fresca „însănătoșită" de inginerul român Dinu Moraru.*

Care dintre turiștii ce vizitează Roma nu face escală și la Ostia? Acolo, pe malul Tibrului, la doi pași de locul unde se afla portul antic, se păstrează și azi vestigii prețioase ale civilizației romane. Printre aceste vestigii se găsește și locuința unui patrician din vremea lui Marc Aureliu (secolul al II-lea e.n.), pe unul din pereții casei supraviețuind pînă azi o frescă ce-l reprezintă pe Iupiter alături de Ganimede. Fresca a intrat în nomenclatorul picturii universale.

Lîngă pictura murală de care vorbim este și o altă frescă. Sărurile provenite din infiltrațiile de apă au început s-o distrugă, așa cum sînt distruse, în decursul secolelor, de aceeași maladie, multe asemenea opere de artă. Poate fi salvată fresca? În general pot fi «desalinizate» picturile murale *fără ca ele să se altereze?* Răspunsul a fost dat, nu demult, aici, în antica Ostia, de către un specialist român. Este vorba de inginerul Dinu Moraru, cercetător principal la Institutul de cercetări în construcții și economia construcțiilor (INCERC), specialist în probleme de igrasie și coroziune marină. Cu un aparat inventat de el, inginerul Moraru (în vîrstă de 39 de ani) a reușit să «desalinizeze» fresca, asigurînd astfel păstrarea mai departe a unor mărturii prețioase privind cultura antică. Experimentările respective, efectuate sub egida Institutului central de restaurări din Italia, au durat cîteva zile. Ce fel de aparat este cel cu care inginerul Moraru a reușit să salveze fresca?

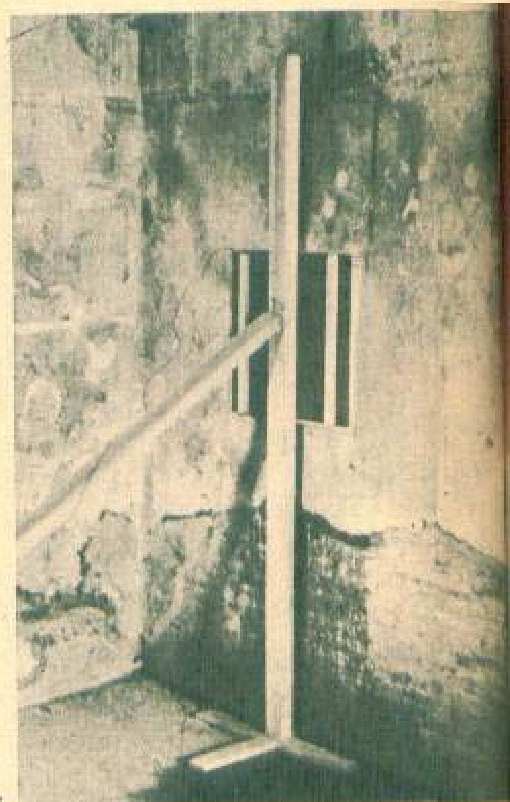
— Invenția mea — ne spune domnia-sa — a fost brevetată la Oficiul de stat pentru invenții și mărci din București în 1969 sub denumirea de «Metode și dispozitiv pentru îndepărtarea eflorescențelor saline de pe suprafețele brute sau pictate». Ideea se bazează pe un efect nou, descoperit de mine. Aparatul se compune din trei straturi de burete plastic între care se intercalează (așa cum se prepară un sandvis!) două rețele de sită din oțel inoxidabil, legate — atunci cînd e pus în funcțiune — de polii unei surse de curent continuu. Se creează astfel o stare depresionară în burete (îmbibat, de altfel, cu o anumită soluție), ceea ce duce la contactul aparatului cu peretele, la *extragerea* sărurilor din fresca «bolnavă». Și fiindcă aparatul, așa cum am spus mai sus, seamănă cu un sandviș, el a fost botezat, pentru toată lumea, și foarte pe scurt, «electrosandviș».

▶

așa s-a născut „ELECTRO-SANDVIȘUL"

▲ *Inginerul Dinu Moraru (al treilea din stînga) în fața clădirii din Ostia (sec. al II-lea) în care se află fresca «însănătoșită» de el. Alături: trei specialiști de la Institutul de restaurări din Roma.*

«Electrosandvișul» în acțiune... ▶

Metodele de salvare a frescelor atacate de săruri sînt multiple — ne declară în continuare inginerul Moraru. Ideea mea aduce însă ceva nou: «electrosandvișul» *nu acționează mecanic asupra suprafețelor picturii, e neutru din punct de vedere chimic, nu dizolvă vopseaua.* Alte metode folosite în împrejurări asemănătoare (peria, camponul etc.) provoacă, de multe ori, alterarea frescelor. De aceea, după experiența de la Ostia — prima, de altfel, realizată cu «electrosandvișul» — mi s-a cerut, cu prilejul unei conferințe ținute la Institutul pentru patrimoniul artistic din Bruxelles, să folosesc aparatul la «desalinizarea» unor opere de artă aflate într-o mare catedrală din Belgia.

La noi în țară — a adăugat interlocutorul nostru — nu sînt prea multe fresce atacate de săruri. Faimoasele picturi care acoperă pereții exteriori ai mănăstirilor din nordul Moldovei (Voroneț, Sucevița etc.) sînt, din acest punct de vedere, sănătoase. În străinătate însă multe asemenea monumente de artă au căzut pradă atacului dat de săruri.

Invenția inginerului Moraru — «electrosandvișul» — a suscitat mare interes în rîndurile specialiștilor. Și aceasta cu atît mai mult cu cît specialistul român este deja cunoscut în ultimii ani, în țară și străinătate, pentru o altă realizare a sa consacrată „însănătoșirii" monumentelor vechi cuprinse de igrasie. Este vorba de invenția intitulată «Metode și electrozi pentru combaterea umezelii în construcții». Cu această metodă

au fost „însănătoșite" unele monumente istorice roase de igrasie. La începutul anului 1970 inginerului Moraru i s-au solicitat (prin INCERC) propuneri amănunțite privind asanarea Veneției, amenințată, după cum se știe, de umezeală. Un raport de o sută de pagini, reprezentînd propunerile specialistului român, se află deja la Roma pe biroul președintelui Consiliului internațional al monumentelor istorice. Totodată, Institutul de cercetări în construcții și economia construcțiilor (INCERC), «titularul» acestei metode, este din nou în posesia mai multor oferte, din țară și de peste hotare, în legătură cu operațiile de salvare a unor vechi monumente.

Să revenim însă la «electrosandviș».

— Cind și unde s-a născut ideea aparatului menit să «însănătoșească» frescele?

— La Roma — ne răspunde inginerul. În pat. Era într-o zi de duminică, în camera unui hotel de pe Via del Boschetto — o clădire veche, din secolul al XVIII-lea. Privind tavanul și pereții, am observat — ceea ce-mi scăpase pînă atunci — că zugrăveala interioară — foarte veche — a acestei încăperi era atacată de sărurile care invadaseră zidurile. Și astfel — ca specialist — am început să mă gindesc la o metodă cu care ar putea fi combătut «flagelul». Pină la prinz, ideea s-a și concretizat în minte. Luni, am construit primul prototip al «electrosandvișului». Citeva săptămini mai tîrziu am plecat cu el la Ostia...

F. URSEANU

▲ *Așa arată «electrosandvișul».*

IERI UN SOPRALLUOGO DEL SOPRINTENDENTE

Un'invenzione dei rumeni per eliminare l'umidità è stata sperimentata nei magazzini di Ca' Pesaro

Risultano evidenti gli effetti positivi del nuovo sistema

I tecnici osservano l'apparecchio del prof. Moraru.

◀ *Dr. Harold James Plenderleith, directorul Centrului internațional pentru conservarea și restaurarea bunurilor culturale de pe lingă U.N.E.S.C.O., vizitînd vila Farnesina din Roma, unde inginerul Moraru, folosind un aparat inventat de el, a executat lucrări de electrodrenare în vederea scoaterii din pereți a igrasiei. Alături (în picioare): d-na Margaret Hay, de la British Museum din Londra, și inginerul Moraru.*

▲ *Un ziar italian, «Il Gazzettino», relevă rezultatele pozitive pe care le-au dat operațiile de asanare a zidurilor unor monumente din epoca romană, «o invenție a românilor».*

cinemateca memoriei

CÎND NE VOM AMINTI DE DECENIUL 7

de Adina DARIAN

Imaginați-vă acel spectator colindător care, trecînd în acest deceniu prin sălile de proiecție, a asistat la «Aventura», «Harakiri», «Rocco și frații săi», «Can-can», «Procesul», Ghepardul», «Viață sportivă», «Tăcerea», «Femeia nisipurilor», «Pierrot nebunul», «Simion în deșert», «Walkover», «Blow-up», «Prima della rivoluzione», «Trenuri strict păzite», «Cu pumnii în buzunare», «Asul de pică»,«Sărmanii flăcăi», «Am întîlnit țigani fericiți», «Balul vampirilor», «O căruță pentru Viena», «Tandrețe», «Morgan — un caz de tratat», «Bonnie și Clyde», «Cow-boy-ul de la miezul nopții», și încă cîte altele, fiind chemat acum să aleagă, dintr-un adevărat Babilon ceea ce s-a identificat cu anii '60. Să-l urmărim.

POLITICA ESTE VIAȚA

Anii '60 au fost anii filmului de opinie, de atitudine, de angajare. Mergînd pe urmele mutațiilor politice, sociale, economice, filmul a convertit evenimentul în *story*.

Anii '60 au redescoperit ciné-vérité-ul. Noul val francez sau cinematograful liber englez au apărut ca reacție a simplității, a adevărului, la machiajul sau la banalitatea cinematografului de consum.

Anii '60 au fost astfel anii regizorilor care au făcut din film ecoul evenimentelor specifice experienței generației din care făceau parte. Filmul politic s-a prezentat la apel, portretizînd de la «Departe de Vietnam» la «Procesul de la Nürnberg», de la «Războiul s-a sfîrșit» la «Z», sau la recentul «Fragi și singe», multitudinea de coordonate în care viața zilelor noastre este nedespărțită de politică. O spun sumedenie de autori («politica este viața» — Lindsay Anderson) pentru care filmul înseamnă în primul rînd *dezbatere*. Bineînțeles, o dezbatere specifică, pusă la cale cu mijloacele artei cinematografice. Și cu datele fiecărei societăți și ale fiecărui meridian. Pentru că în deceniul ultim partitura filmului politic s-a scris în Italia (de la «Salvatore Giuliano» al lui Rosi la «Cadutta degli Dei» făcut de Visconti) ca și în S.U.A. (dacă ar fi să reamintim doar tirada acelor «7 zile în luna mai», «Furtună la Washington»), în Franța («Z» al lui Costa Gavras) ca și în Suedia («Adalem 31» semnat de Bo Widerberg) — toate exemple pregnante de interferențe social-politice. Malle (cutremurătoarea sa «Calcutta» pune pe gînduri orice contemporan care prin filmul său va simți, nu numai va vedea, ce este subdezvoltarea) sau Pontecorvo («Bătălia pentru Alger» înseamnă mai mult decît o punere în temă la capitolul colonialism) au făcut din film un document al actualității, scriind și ei un capitol din ciclul cineastului-gazetar.

Alți autori au profesat, prin mijlocirea filmului, viziunea *filozofică* asupra omului, adesea obiect însingurat al unei realități ale cărei contradicții îl urmăresc pînă la sufocare. «Aventura», «Eclipsa», «Noaptea», «Blow-up», «Zabriskie Point» au marcat ciclul Antonioni pe toate meridianele. «La dolce vita», «Opt și jumătate», «Satyricon» au notat grandoarea și decadența — soartă a eroului fellinian. Alain Resnais a construit universul memoriei iubirii («Hiroshima, dragostea mea» și «Anul trecut la Marienbad»). Pier Paolo Pasolini a trecut pragul stărilor de chinuitoare întrebări fără răspuns ale omului dintotdeauna. Robbe-Grillet și Marguerite Duras au compus, cu literatura în față, filmul-privirii. Din colaje de idei, Godard a montat în imagini un scurt compendiu de sociologie, un manual de educație sentimentală (care se vrea totodată și politică) al unui Emile contemporan. Pînă și eternele confuzii din filmele sale sînt o veridică ilustrare a ceea ce înseamnă, pentru societatea în care trăiește, *tineret* și *ideal*.

În aceeași decadă Lelouch a făcut o justă medie între condiția filmului ca artă și ca industrie. Dar Lelouch e un poet al imaginii. Oricine filmează astăzi dragostea în culori pare să-l imite. Lelouch e Lelouch. Aplauzele și dolarii care au încununat acel bărbat și acea femeie nu au avut demni urmași. Nici măcar în filmele sale.

Cele cîteva mii de filme produse de studiourile din țările socialiste au omologat noi orizonturi, noi problematici izvorîte la rîndul lor din noi realități. Filmul realizat de autorii cinematografiilor socialiste se diferențiază prin însuși conținutul de viață (de alt nivel și de o altă substanță a experienței) și se unește printr-un adînc umanism, reflectînd bucuriile și durerile etern omenești. Ar putea uita oare spectatorul acestui deceniu «Balada soldatului» al lui Ciuhrai, trilogia lui Miklos Jancso, «Iubirile unei blonde» al lui Forman, «Cenușa» lui Wajda, «Bariera» lui Skolimowski?

În același deceniu și-a precizat identitatea curentul Underground, din Statele Unite, ce refuză canoanele hollywoodiene. Totodată s-au afirmat, ca depline și originale personalități, o serie de autori din lumea a treia. La Moscova, Veneția, Cannes sau la Pesaro, Mannheim, Locarno cineaștii continentului sud-american și african, de pildă, au arătat că forța de atracție a filmelor lor nu stă numai în ineditul descoperirii altor continente, ci și în noul unei problematici social-politice-morale diverse. O multiplicitate de stiluri a făcut din arta lor tribuna apărării drepturilor oamenilor la viață.

MINI ȘI MAXI FILME

Cinematograful de consum, replică fidelă a societății pe care o reprezintă, ocupă însă în producția mondială, dacă avem în vedere proporția asimetrică, primul loc. Filmul se consumă zilnic ca și ziarul de dimineață, ca un sandviș, ca o pereche de ciorapi. Moda unui actor sau a unui gen vine și trece ca și mini sau maxi lungimea hainelor. În ea s-au investit milioane pentru a fi rambursate înzecit. Fără a se zgîrci în a achiziționa inventivitate și talente, businessmenii ecranului au încercat astfel să mențină la cotă ridicată bursa filmului-sedativ.

Într-o producție al cărui pendul înscrie, la extreme, cantități industriale de erotism și violență, o adevărată inovație artistică a fost cea a reînvierii musical-ului. Cele 6 milioane de dolari investiți ,în 1960, pentru șase luni de filmare, în amenajarea străzilor 68 și 110 din cartierele sărace newyorkeze, spre a servi drept decor poveștii din cartierul de vest — «West Side Story» — au fost cu prisosință răscumpărați. Temerar, Jacques Dêmy sfidează tradiția hollywoodiană și montează, la Cherbourg și Rochefort, stilul musical-ului european. Un mare premiu la Cannes și coloratele lui «umbrele»,ca și surîzătoarele lui «domnișoare»,îi deschid porțile cetății californiene a filmului.

La rîndul său jamesbondismul contaminează filmul de aventuri, dar curînd publicul tînăr reacționează blazat și e gata să-și părăsească idolul de ieri.

Împrumutînd dolarii pentru titlu și utilizînd peisajul stîncos al Italiei drept vest sălbatic, italienii au inventat westernul-eastern. Peste 200 de astfel de spaghetti-western au fost realizate în ultimii 7 ani.

În timp ce savanții cercetează cu gramul prafuri selenare, cineaștii au și colonizat galaxiile cu cosmodroame.

Stanley Kubrick a făcut el, cel dintîi, anticipativul pas pe deserturile lunare. Neil Armstrong, cu «pasul său mic pentru om, dar uriaș pentru omenire» părea să urmărească nu numai indicațiile de la centrul NASA, dar și scenariul lui Arthur C. Clarke pentru «2 001, o odisee spațială».

Dar cu toate epopeile terestre și extraterestre, cu toate dantelăriile musical-ului și zîmbetele comediilor, cu toate zecile de mii de figuranți și de cavalcade din filmele istorice — deci cu toate top-super-producțiile — filmul-mamut moare încet. Leagănul acestuia, Hollywoodul, este primul lovit.

Bilanțul ultimilor zece ani de gigantism cinematografic este îngrijorător. Interesul publicului (indicat de statisticile americane) pentru marile producții a scăzut simțitor. Consecințele sînt concrete. Producătorii americani au pierdut în anul trecut peste o sută de milioane dolari. 54% din producția americană a migrat în Europa, unde studiouri mai mici asigură un preț de cost mai scăzut. Warner Bros își vinde trei sferturi din acțiuni și renunță la 19 dintre proiectele sale; Paramountul cedează parte din terenurile și studiourile sale... cimitirului municipal; Metro Goldwyn Mayer își plafonează investițiile la 3 milioane de dolari per film.

Aproximativ 90% din producția mondială a fost acaparată de *filmul de consum*. De altfel,calificativul nu exclude, cum spuneam, calități de interpretare, de realizare, de inventivitate, de veridicitate, de suspense, de comedie, de dramatic și chiar de adevăr. Dar filmul de consum rămîne, ca și moda, un produs efemer. Astfel, doar 10% dintre filmele lumii capătă rolul activ de a forța reacții, de a prevedea evenimente, descoperind în același timp și expresiile vizual artistice corespunzătoare noilor căutări de idei. De aceea, viitorul se conturează a fi «interpretat» mai curînd de cineastul-autor, care polarizează și exprimă, prin opera sa, tensiunile timpului său făcînd din film un infinit «remake» al vieții înseși.

ÎN FAȚA PUBLICULUI

Dacă orientarea cinematografului o dă cel care face filmul, contactul cu publicul îl realizează tot actorul. Iar pentru actor deceniul al șaptelea a însemnat o experiență aparte. S-au înălțat și s-au consacrat asemenea mituri ca Brigitte Bardot. S-au prăbușit asemenea unor stele în plină zi Marilyn Monroe sau Cybulski, au cucerit gloria Claudia Cardinale, Belmondo sau Delon. Dar star-systemul și-a trăit parcă ultimii ani de apogeu; el a încetat să mai funcționeze ca o coloană vertebrală a industriei de filme. A rămas o instituție doar prin cîteva nume...

Cinemateca memoriei

UN DECENIU DE FILM

de
Magda
MIHĂILESCU
și
Alice MĂNOIU

Dintre multele filme care au schimbat fața cinematografului în ultimii zece ani, și care au trecut pe ecrane, prin lume și prin conștiința noastră,cerîndu-și dreptul la o existență aparte, dintre multele filme pe care, sperăm, viitorul le va respecta și iubi, sau măcar se va ocupa de ele, ne-am oprit, la acest sfîrșit de an, asupra cîtorva. Bineînțeles, ca orice selecție și alegerea noastră este subiectivă. Nu am desprins doar capodoperele, ci unele dintre acele creații care au marcat existența cinematografului, filme care, acceptate sau nu la vremea lor, controversate sau nu, constituie puncte de reper în capitolele viitoare ale istoriei celei de-a 7-a arte.

1960

BALADA SOLDATULUI

Cu creația lui Grigori Ciuhrai, neorealismul poetic al filmului sovietic de după război atingea punctul său poate cel mai înalt. Disprețuitor de metafore, încrezător doar în puterea artistului de a smulge faptului brut semnele adormite din adîncuri, cineastul reface din frînturi de viață, cutremurător de simplă — sau de «banală», cum ar spune unii — chipul tinereții căreia îi ies în cale primii mesageri ai maturității. «Balada soldatului» este povestea unui destin de adolescent, care, în drumul de la unitate către casa părintească (vă amintiți? primise o permisie și visul lui era să se ducă să repare acoperișul locuinței) trăiește nu numai prima iubire, ci și primele întîlniri ce-l pun pe gînduri: dramele din spatele războiului, cele ce nu vor avea niciodată un sfîrșit, necredința unei femei, renunțarea la dragoste.

Ca în toate filmele lui Ciuhrai, povestirea curge liniștit, fără nici o răsucire bruscă, fără nici o imagine în aparență copleșitoare. Abia la urmă ne dăm seama că plecăm din sală cu capul plin de secvențe-capitale, greu de uitat chiar după ani și ani: întîlnirea fetei cu Alioșa ascuns în fîn, într-un vagon de tren, a bărbatului invalid cu nevasta, pe peron, stînjeneala femeii infidele căreia soțul i-a trimis de pe front o bucată de săpun. Arta lui Ciuhrai este aceea de a întoarce către noi, cu curaj, chipul limpede al relațiilor esențiale.

ROCCO ȘI FRAȚII SĂI

La timpul său a fost judecat cu Dostoievski, Thomas Mann și Biblia într-o mînă, cu destinul neorealismului și noile cuceriri ale limbajului cinematografic în cealaltă mînă. Operă cu o amplă deschidere și de o adîncime cum numai marile creații ale literaturii ne-au obișnuit, această «istorie italiană», cum atît de simplu o numea Aristarco, dovedea, în primul rînd, marea artă și dîrzenia cu care Visconti știa să apere valorile esențiale ale unui neorealism căruia unii îi cîntaseră de mult prohodul. Destinul fraților Parondi, porniți din sudul sărac în nordul făgăduitor de bunăstare, constituie pentru Visconti prilejul unui profund examen critic al structurilor sociale și morale ale Italiei.

Dezrădăcinarea, inserarea în societate, deșertăciunea iluziilor, ineficacitatea bunătății creștinești și a jertfei de sine, dar și a violenței ce distruge raporturile firești, sînt tot atîtea teme ordonate de marele cineast într-o construcție arhitecturală cu rigori clasice, înălțată cu deplină încredere în durata ei în timp. Zeci și zeci de filme și eroi și-au cerut locul în memoria noastră de-a lungul ultimilor zece ani, dar soarta lui Rocco și a lui Simone, a lui Ciro și a lui Luca, a Nadiei și a Rosaliei, a tuturor acelor ființe care «au greșit și au trebuit să plătească», nu ni se pare de loc o poveste trecută.

1960

MAICA IOANA A ÎNGERILOR

Nuvela lui Iwaszkiewicz, bazată pe un fapt real (maicile unei mănăstiri au fost declarate «posedate de diavol», iar abatele ars pe rug), capătă viață proprie în interpretarea filozofică și cinematografică a lui Jerzy Kawalerowicz. Pînă într-atît încît însuși scriitorul se miră de ce regizorul polonez a folosit în dialogul-cheie al filmului (discuția dintre preotul catolic și rabin) același actor. Dar tocmai «identizarea», anularea oricăror diferențe de interpretare, dialogul, devenit monolog, despre eroarea — fatală — a prejudecăților religioase, reprezintă zestrea generoasă de idei pe care o aduce Kawalerowicz imprimînd faptului istoric semnificațiile unei dezbateri filozofice. Cum va face apoi cu «Faraonul», dialog al trecutului cu prezentul pe o altă temă majoră: fanatismul puterii. Și iată-ne intrînd în imperiul medieval al cătușelor spirituale de mînă cu un autor modern, care constată, cu o acuitate vizuală fantastică, realități mereu actuale.

«Răzmerița» călugărițelor, simulata lor nebunie, care nu e decît reacția — normală — a unor ființe întemnițate pe viață, capătă uimitoare valori plastice. Un dans real și totodată simbolic, un dans al fluturilor captivi în jurul jarului pe care-l presimt afară — dragostea și nevoia de dăruire — îți sugerează scena, savant compusă și filmată, a «sabatului» monahal. Maica Ioana, abatele în rol dublu, sînt personaje de prim-plan, urmărite în prim-planuri atente, în care fiecare gînd prinde viață, arde și ucide pe cel ce cutează să-și înfrunte destinul.

1960

AVENTURA

«Aventura» joacă în cinematograf rolul piesei «Hernani» în disputa estetică a veacului trecut. Împarte lumea în tradiţionalişti şi moderni, în clasici şi în romantici, romantismul erei atomice avînd izul sălciu al unui perfect vid de sentimente. Al unei imposibile comunicări, nu pentru că am fi noi mult prea complicaţi ca să putem transmite ceva posterităţii, ci pentru că nu prea mai avem ce transmite.

Din tumultul romantic n-a mai rămas la acest gen de oameni decît căutarea senzaţiilor sterpe, un erotism lînced şi fără adresă, difuz ca o amibă fără sistem nervos central. Asta a vrut să spună Antonioni despre societatea în care trăieşte şi asta a reuşit, magistral, reducînd totul la cea mai simplă ecuaţie, cu o singură necunoscută: încotro? Încotro, Anna? De ce dispari misterios din viaţa amicului şi amicei tale înainte chiar de a intui viitoarea relaţie — trădătoare sau pur şi simplu inconştientă — ce-i va aduna pentru cîteva momente împreună ca să-i arunce din nou în singurătate? Încotro, Monica Vitti, spre ce alt gol perfect răspunzînd la numele de Claudia te îndrepţi, mai întîi amînînd şi apoi precipitînd deznodămîntul? Care deznodămînt e acelaşi, pentru că cercul în care se învîrt aceşti oameni e identic: muncă — fără pasiune, dragoste — tot fără pasiune, week-end — fără amuzament şi toate încercările disperate de varietate.

O geometrie a imaginii rigide, compoziţii aproape statice fixează această stare difuză de căutări şi fugi continue de tine însuţi... Un contrapunct fascinant care, ca un insectar, conservă în vîrful acului subţire zborul agitat al unui biet cărăbuş.

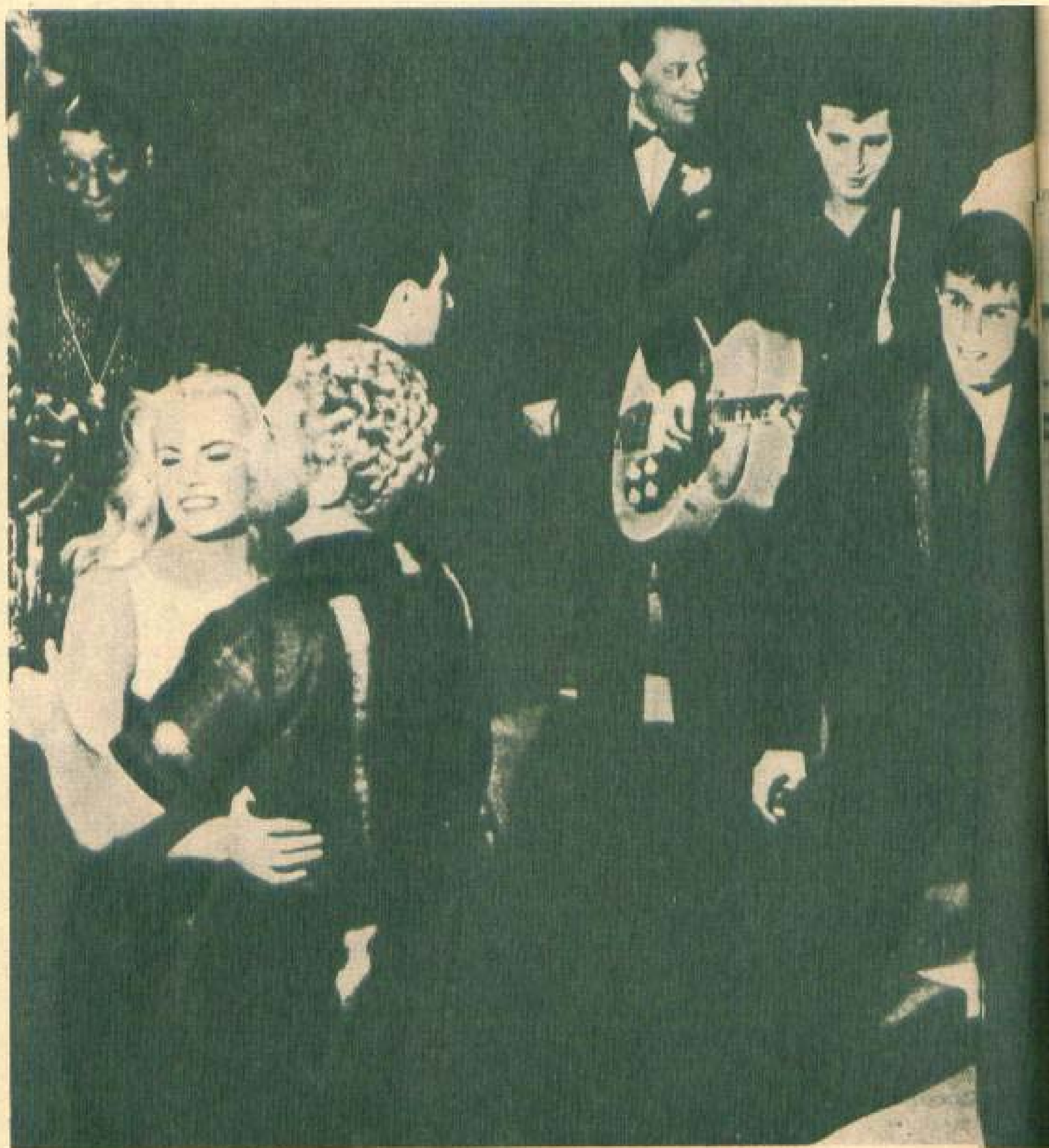

LA DOLCE VITA

Nouă atacuri din partea ziarului Vaticanului «Osservatore romano», interdicţia Centrului catolic al filmului de a prezenta acest film «vreunui spectator», alte multe glasuri minioase, reunite în coruri sau răzleţe, au legat numele acestei mari creaţii felliniene de amintirea unuia dintre cele mai răsunătoare scandaluri cinematografice. Fellini, vrăjitorul, îşi eliberase aici, pentru prima dată, toţi demonii săi neîmblînziţi, toate obsesiile sale sfîşietoare. Părăsise «La Strada» pentru a o lua razna peste plaje pustii, acolo unde îl aşteptau fantasmele sale.

Desigur, nu violenţa limbajului, graba imaginilor şi a simbolurilor neocrotitoare au stîrnit protestele oficialităţilor, ci acel enorm «strigăt de nelinişte» care este filmul în sine, după cum îl defineşte insuşi autorul. Un strigăt de nelinişte în faţa unei societăţi pornite pe calea rostogolirii în neautenticitate; înstrăinarea de valorile reale, îndepărtarea de izvor, topirea nobilei substanţe din care sînt plămădite certitudinile, barbaria traiului exterior, epidermic, neputinţa de a te retrage în tine însuţi, ca într-o cetate cu punţile trase (eşecul lui Steiner), ignorarea candoarei (trecerea vedetei cu suflet de copil), a purităţii, a graţiei (chemarea fetei din final) sînt, pentru Fellini, semne ale unei adevărate maladii.

«Filmul nu pretinde să fie o demascare, nici un bilanţ, nici apărarea unei cauze sau a alteia — spune cineastul. El ia temperatura unei lumi bolnave care, în chip evident, are febră. Dar dacă mercurul indică 40° la inceputul filmului, tot 40° arată şi la sfîrşit. Nimic nu s-a schimbat. La dolce vita *continuă».*

HIROSHIMA, DRAGOSTEA MEA

Astăzi rivna cinematografului de a porni pe urmele lui Proust, «in căutarea timpului pierdut», cu mijloacele ce-i stau la îndemînă, nu mai este socotită îndrăzneală, dar cu zece ani în urmă ea surprindea și fascina spectatorii, îndemna teoreticienii să adauge noi capitole gramaticii filmului. Numele lui Alain Resnais este aproape totuna cu preocuparea îndîrjită de a capta fluxul memoriei. Cineastul se împotrivește însă posiunii unor critici de a-l asimila acelor tendințe moderne ostentativ exclusiviste, care secătuiesc experimentul de suportul lui uman: «Se pare că dau o mare importanță memoriei în filmele mele — spune Resnais — dar asta este o treabă foarte inconștientă din partea mea. Într-un fel însă, are o mare legătură cu munca minții».

Cineastul nu vrea să surprindă, pur și simplu, capriciile memoriei, mecanismele ei intime, ci să afle cîtă viață și cîtă moarte se află — sau ar trebui să se afle — în orice uitare. «Hiroshima, dragostea mea», privit cu atenție, ne apare nu numai o operă etalon de aur pentru operațiile de distorsionare a timpului, ci un tulburător poem despre neputința de a uita.

Nimeni nu se întoarce înapoi, ci trecutul năvălește în prezent, nelăsîndu-ne să uităm «de tot», luptîndu-se cu acea parte din noi care, în numele vieții uneori, al lașității alteori, vrea să uite ceea ce am fost. Femeia nu fuge de o nouă iubire, ci de gîndul împovărării cu o nouă amintire, de perspectiva unei noi uitări. E un alt fel de a apăra puritatea dragostei: «Îmi voi aminti de tine ca de uitarea însăși, ca de îngrozitorul sentiment al uitării».

cinemateca memoriei

1961

JULES ȘI JIM

Multă vreme Truffaut și-a dorit să ecranizeze o carte — unica de altfel — a septuagenarului Henri Pierre Roche, roman de care — mărturisește cineastul — «s-a îndrăgostit fulgerător». În 1962, cînd stilul său era de acum consolidat, François Truffaut transformă scrierea bătrînului Roche într-una dintre cele mai tulburătoare creații cinematografice ale anilor din urmă. Dialectica înfiripării, a păstrării și, în cele din urmă, a destrămării unei prietenii «în trei» este urmărită de cineast cu o pasiune eliberată de orice fel de constringere mai veche sau mai nouă a convențiilor artistice.

Filmul pare lucrat cu dorința lui Goethe în minte: «clipă, oprește-te/ești prea frumoasă»!... Dragostea a doi bărbați pentru aceeași femeie, prelungită pe durata a douăzeci de ani, timpul care îi adună sau îi desparte pe cei trei sînt, pentru Truffaut, prilejuri de a ne aduce aminte de un paradis pe care ar trebui să nu-l pierdem niciodată: puritatea relațiilor dintre oameni. Și dacă totuși îl pierdem, să dobîndim, cel puțin, înțelepciunea de a păstra puritatea amintirilor. Truffaut — poate cel mai sincer poet al «noului val» francez, cineastul grației interioare și al ironiei în care își sprijină sensibilitatea vulnerabilă — ar vrea ca în «Jocul cu izvoarele vieții» (una din propozițiile care circulă în acest film) victoria să fie de partea noastră.

VIRIDIANA

«Viridiana» — un coşmar? De cînd au coşmarurile logica implacabilă a destinului văzut ca necesitate? Deznodămîntul ne apare ca urmare a unui lanţ de erori? Eroarea fatală a Viridianei nu e credinţa religioasă, ci necredinţa în oameni. Mila prin care ea îi umileşte, crezîndu-se mai presus, arogîndu-şi dreptul de împărţitoare de graţie, aidoma Dumnezeului sub mantia căruia îşi ascunde trufia. Şi viaţa — adică oamenii umiliţi de caritatea ei — se răzbună. Violul nu e sfidare, ingratitudine faţă de generozitate şi puritate, ci revoltă a demnităţii, inconştientă neechilibrare a raporturilor alterate de caritatea creştină. Cina estropiaţilor, de un grotesc crîncen, nu e echivalenţa ironică a cinei biblice, ci încercarea sui-generis de eliberare morală prin instinct. Un fel de răzmeriţă biologică şi socială ce prin excese dărîmă excesul. Prin anarhie restabileşte ordinea firească a lucrurilor.

Umilită de eşecul utopiei ei religioase, de faptul că trebuie să se recunoască şi ca femeie învinsă de farmecul vărului ei, umilită de compromisul pe care trebuie să-l accepte (să-şi împartă iubitul cu propria-i servitoare) abia acum Viridiana se umanizează. Trăieşte, nu mai sfidează viaţa.

Violenţa lui Bunuel e polemica lui de conţinut — mai pătimaşă decît expresionismul devenit clasic la această oră. Extraordinara tipologie, valoarea simbolică a detaliului, montajul direct, neabuziv, armează schema de gîndire originală şi îndrăzneaţă.

1961

WEST SIDE STORY

În general, ideea de musical este legată de cea de comedie. Maestrul Robert Wise socotește însă că dansul și muzica, aduse pe ecran, pot fi nu numai prilejuri de odihnă și încîntare între două risete, ci factori intrinseci ai filmului, în stare să prelungească și să dezvolte acțiunea pe cont propriu. Își demonstrează convingerile realizînd acest copleșitor «West Side Story», adevărată lovitură de trăsnet în lumea senină a musical-ului: împreună cu scenaristul Arthur Laurent, el a transpus nefericirea eroilor shakespearieni, Romeo și Julieta, în decorul cocioabelor și maidanelor din West Side, a transformat familiile dușmane Capulet și Montagu în două bande rivale de tineri («jets» și «sharks», respectiv americani și portoricani); împreună cu coregraful Jerôme Robins și compozitorul Leonard Bernstein a transformat dansul și muzica în principalul mijloc de comunicare a sentimentelor, obligînd acest nou «musical tragedy» să asculte, simultan, de două porunci: cele ale artei lirice și ale tragediei clasice.

Violența ritmului impus de Wise, paroxismul coregrafiei, insolitul decorurilor de un naturalism stilizat, fantezia ce atinge deopotrivă limitele brutalității și ale eleganței, punerea de acord a cerințelor realismului dramatic cu cele ale musical-ului, anunțau în «West Side Story» deschizătorul unui drum cu totul și cu totul nou. Din păcate, nici Wise însuși n-a mai îndrăznit să-l străbată încă o dată.